

1 § Anmälan om ändrad partibeteckning

Från Karin Svensson Smith hade inkommit följande skivelse:

Till riksdagens kammarkansli

Avsägelse

Härmed vill jag meddela att jag inte längre tillhör Vänsterpartiets riksdagsgrupp. Jag avsäger mig platsen som ersättare i miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 2 juni 2005

Karin Svensson Smith

Skrivelsen lades till handlingarna.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Karin Svensson Smith* (-) avsagt sig uppdraget som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Helena Frisk* (s) ansökt om föräldraledighet under tiden den 18 juli 2005–5 mars 2006.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Ameer Sachet* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Helena Frisk.

Talmannen meddelade att *Johan Linander* (c) ansökt om föräldraledighet under tiden den 17 oktober–23 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Stina Larsson* (c) skulle tjänstgöra som ersättare för Johan Linander.

4 § Anmälan om kompletteringsval till justitieutskottet och bostadsutskottet

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Ameer Sachet som suppleant i justitieutskottet och bostadsutskottet under Helena Frisks föräldraledighet.

Talmannen förklarade vald *under tiden den 18 juli 2005–5 mars 2006* till

suppleant i justitieutskottet
Ameer Sachet (s)

suppleant i bostadsutskottet
Ameer Sachet (s)

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:615

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:615 av Magdalena Andersson (m) om kvinnligt företagande

Interpellationen kommer att besvaras den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 2 juni 2005

Näringsdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:616 av Stefan Hagfeldt (m) om fastighetsskatten

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Finansdepartementet

Pär Nuder

Enligt uppdrag

Lilian Wiklund

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:621

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:621 av Torsten Lindström om lärarnas status

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 24 maj 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Ibrahim Baylan

Interpellation 2004/05:622

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:622 av Torsten Lindström om VFU-lärares villkor

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är arbetsbelastning.

Stockholm den 25 maj 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Leif Pagrotsky

Interpellation 2004/05:630

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:630 av Birgitta Ohlsson (fp) om demokratimålet i svensk biståndspolitik

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 10 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 23 maj 2005

Utrikesdepartementet

Carin Jämtin

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:632

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:632 av Inger René (m) om fastighetsskatten
Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 25 maj 2005

Finansdepartementet

Pär Nuder

Enligt uppdrag

Lilian Wiklund

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:633

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:633 av Inger René (m) om förutsättningar för
kvinnors företagande

Interpellationen kommer att besvaras den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 2 juni 2005

Näringsdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2004/05:637

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:637 av Ulf Nilsson om specialdestinerade re-
surser till skolan

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 24 maj 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Ibrahim Baylan

Interpellation 2004/05:642

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:642 av Liselott Hagberg om läroplanens mål
om nationella minoriteter

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 24 maj 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Ibrahim Baylan

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:648 av Maria Larsson (kd) om regeringens stöd till Roks

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 maj 2005

Socialdepartementet

Morgan Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:655

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:655 av Martin Andreasson (fp) om transsexuellas situation

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 maj 2005

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:657

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:657 av Kerstin Lundgren (c) om diskriminering i arbetslivet på grund av ålder

Interpellationen kommer att besvaras den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 31 maj 2005

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:658

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:658 av Axel Darvik om europeiskt forskningsuniversitet

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Prot. 2004/05:133
3 juni

Skälet till dröjsmålet är arbetsbelastning.
Stockholm den 25 maj 2005
Utbildnings- och kulturdepartementet
Leif Pagrotsky

Interpellation 2004/05:663

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:663 av Gabriel Romanus om starka forskningsmiljöer

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är arbetsbelastning.

Stockholm den 25 maj 2005
Utbildnings- och kulturdepartementet
Leif Pagrotsky

Interpellation 2004/05:664

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:664 av Gunnar Andrén (fp) om kapitalavkastningen av bostäder

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 25 maj 2005
Finansdepartementet
Pär Nuder
Enligt uppdrag
Lilian Wiklund
Expeditions- och rättschef

*Assisterad befruktning
och föräldraskap*

6 § Assisterad befruktning och föräldraskap

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2004/05:LU25

Assisterad befruktning och föräldraskap (prop. 2004/05:137).

Anf. 1 MARIA HASSAN (s):

Herr talman! I lagutskottets betänkande LU25 som ska debatteras i dag behandlar utskottet regeringens proposition *Assisterad befruktning och föräldraskap*. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

De människor som längtar efter att föda barn men har drabbats av ofrivillig barnlöshet får hjälp i enlighet med lagen från 1984 om insemination och lagen från 1988 om befruktning utanför kroppen. I dag får en insemination med sperma eller befruktning utanför kroppen utföras endast om en kvinna är gift eller är sambo med en man. Det krävs skriftligt samtycke av mannen, och behandlingen får utföras endast vid offentligt finansierade sjukhus. Ett barn som har kommit till genom assisterad befruktning har rätt att, om det har uppnått tillräcklig mognad, få kunskap om sitt biologiska ursprung.

Både regeringen och majoriteten i lagutskottet anser det diskriminerande att lesbiska par inte har tillgång till behandlingar enligt 1984 och 1988 års lagar. Regeringen föreslår lagändringar som ger även de lesbiska par som lever i registrerat partnerskap och samboförhållanden samma behandlingar som heterosexuella par, gifta eller sambo. Föräldraskapet ska fastställas genom dom eller bekräftelse. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

I betänkandet finns en reservation från Moderaterna och två reservationer från Folkpartiet samt yrkanden från Kristdemokraterna och Vänsterpartiet.

En spännande debatt väntar oss. Jag lämnar över ärendet till debattörerna.

Anf. 2 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Ärade kolleger och ärade åhörare som lyssnar på denna debatt! Det här är en glädjens dag för Sveriges barn, för Sveriges föräldrar och för Sveriges familjer. Genom den lagändring som riksdagen nu ska ta ställning till kommer vi att ta vårt ansvar som lagstiftare för att också på det område som vi behandlar i dag se till att barn får en så bra start i livet som möjligt och får möjlighet att komma till världen under så trygga förhållanden som möjligt, oavsett om barnen har föräldrar av ena eller andra sexuella läggningen.

Innan jag kommer in på de skäl som vi från Folkpartiet liberalerna vill presentera vill jag passa på att välkomna att det faktiskt är en stor enighet i principfrågorna i denna debatt. Vi ser att partier tillhörande såväl den liberala idétraditionen som den konservativa idétraditionen och den socialistiska idétraditionen från sina olika utgångspunkter kan se att det här handlar om att trygga barnens möjlighet till en bra början på livet.

Det är ju så, herr talman, att barn kommer till världen under olika omständigheter. Familjer ser olika ut. Kärnfamiljen där den biologiska mamman och den biologiska pappan tillsammans uppfostrar sina biologiska barn är den traditionellt dominerande men långtifrån enda familjeformen. Kvinnor som lever med kvinnor har i alla tider uppfostrat, vårdat och gett omsorg till barn. Det vi nu ska ta ställning till är ifall barn till samkönade par ska ges en likvärdig behandling i lagstiftningen som barn till heterosexuella.

Den här lagstiftningen om assisterad befruktning rör på så sätt vid två områden som båda är grundläggande.

Det ena handlar om att se till att trygga barnens möjligheter till en god uppväxt. Vi har en intensiv debatt om barns uppväxtvillkor och om vilka regler som ska gälla vid vårdnad och hur man på olika sätt ska trygga barnens uppväxtförhållanden både i de traditionella familjebildningarna och när man lever på annat sätt.

Det andra handlar om synen på relationer, synen på familjebildningar och synen på om sexuell läggning är en relevant faktor, om människors sexuella läggning är någonting som gör att lagstiftningen ska sortera människor i olika fack och olika former av lagstiftning.

I princip tar denna lagstiftning ett steg i riktning mot fullständigt likställande av alla människor oavsett sexuell läggning. Vi välkomnar detta. Vi tycker att det är beklagligt att man inte nådde hela vägen fram. Det kommer jag att återkomma till.

Den här lagstiftningen diskuteras ibland som om det handlar om att konstruera nya familjebildningar, som om det handlar om att staten aktivt skulle uppfinna familjer – barnfamiljer – som annars inte finns.

För mig, och oss i Folkpartiet, är det en märklig syn. Det är ett synsätt som närmast är nedvärderande mot alla de samkönade familjer som i dag finns i vårt land och i alla andra länder och ger barnen en kärleksfull uppväxt.

Oavsett vad lagstiftningen säger kommer det att finnas barn som kommer till världen genom assisterad befruktning av en kvinna som lever ihop med en annan kvinna. Det sker i dag över hela landet. Det sker också genom att svenska kvinnor söker sig utomlands på grund av att den svenska lagstiftningen osynliggör dem och deras relationer.

Bara för att en företeelse finns måste man naturligtvis inte automatiskt likställa den med andra. Olika familjebildningar skulle ju kunna vara bättre eller sämre på att ge barnen goda uppväxtförhållanden. Om det vore så att en uppväxt i en homosexuell familj faktiskt ger barnen en sämre start i livet vore det naturligtvis något som vi lagstiftare hade att ta hänsyn till.

Sanningen är ju att all forskning, all mänsklig erfarenhet, visar att det inte finns någon skillnad på föräldrars möjlighet att ge barnen en trygg och kärleksfull uppväxt beroende på sexuell läggning. Det är egentligen ganska självklart.

Det är inte i den sexuella läggningen som de goda föräldraegenskaperna sitter utan i den vuxnes förmåga att vara ett stöd och en trygghet, att ge barnet bekräftelse, att våga sätta gränser för barnet när det behövs och finnas där under barnets uppväxt. Den förmågan, herr talman, sitter inte i den sexuella läggningen.

Ett argument som dyker upp ibland är barnkonventionen som har undertecknats av så gott som alla länder på jorden, inklusive ett stort antal länder som redan har den lagstiftning som vi i dag ska ta ställning till.

En del motståndare argumenterar som om denna lagstiftning på något sätt skulle stå i strid med FN:s barnkonvention, närmare bestämt rätten till sitt biologiska ursprung. Jag är mycket förvånad över det argumentet som tyvärr dyker upp alldeles för ofta. I själva verket är det ju tvärtom.

De barn som i dag kommer till världen i samkönade familjer där föräldrar, på grund av den nuvarande svenska lagstiftningen, söker sig utomlands kommer till genom assisterad befruktning i länder där man inte i efterhand har möjlighet att få reda på namnet på den som har donerat spermier. Sverige är, om inte unikt, så nära nog unikt med att ha en lagstiftning som tydligt slår fast barnets rätt att, om det har kommit till världen genom assisterad befruktning, få reda på sitt biologiska ursprung om barnet självt så önskar när det har nått mogen ålder.

Genom att öppna den svenska lagstiftningen också för barn i samkönade familjer tryggar man dessa barns möjlighet att få vetskap om sitt biologiska ursprung, om de så önskar.

Herr talman! Det är, som sagt, lite beklagligt att den lagstiftning vi nu ska ta ställning till inte fullt ut jämställer människor oavsett sexuell läggning. Det är trist att regeringen samtidigt som den avskaffar förbudet mot assisterad befruktning inför nya och onödiga regler som särbehandlar lesbiska. Det gäller reglerna om föräldraskap.

Dagens regler för assisterad befruktning innebär att en gift kvinnas man automatiskt erkänns som barnets andra förälder, även vid assisterad befruktning med donerade spermier, förutsatt att han samtyckt till den assisterade befruktningen i förväg. Den människa som tillsammans med barnets biologiska mor ska ta ansvar under barnets uppväxt erkänns alltså.

Reglerna för samkönade familjer är däremot tvärtom. En lesbisk eller bisexuell mammas registrerade partner föreslås göra bekräftelse två gånger, dels samtycka i förväg, dels bekräfta föräldraskapet efteråt.

Det blir bara en onödigt krångelparagraf för samkönade familjer. Den hade lika gärna kunnat strykas. Regeringen anser tydligen att medmammor i samkönade familjer extra mycket måste bevisa att de vill ta sitt föräldraansvar, jämfört med makar i heterosexuella familjer.

Det är beklagligt, därför yrkar jag bifall till reservation 2 från Folkpartiet där vi begär en lagändring på denna punkt.

Trots allt, den 3 juni kom att bli en glädjens dag när en efterlängtat reform förhoppningsvis röstas igenom.

Det är synd att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet missade chansen till en helt jämlik lagstiftning. Jag hoppas därför att ett utredningsarbete så snart som möjligt kommer i gång också på de punkter som återstår.

I detta anförande instämde Jan Ertsborn och Mia Franzén (båda fp).

Anf. 3 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman, ledamöter och åhörare via tv! Om jag inte hörde fel tror jag att det uppgavs lite felaktigt vem som hade reserverat sig i det här betänkandet. Kristdemokraterna har reserverat sig tillsammans med Folkpartiet.

Vi kristdemokrater har en helt diametralt motsatt uppfattning mot den som Martin Andreasson från Folkpartiet redovisade.

Jag vill börja med att säga välkommen till justitieminister Thomas Bodström. Det är väldigt roligt att ha dig här i den här debatten.

Som rubrik på mitt anförande, herr talman, har jag valt uppmaningen: Lagstifta inte bort pappa!

Även om inte undrens tid är förbi tyder ändå det mesta på att riksdagen i eftermiddag kommer att fatta ett beslut som lagstiftar bort pappa. Det blir effekten av att lagutskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag i propositionen *Assisterad befruktning* där lesbiska kvinnor ges rätt till insemination. Vissa barn kommer då att diskrimineras genom att berövas rätten att få växa upp med sin pappa.

Förslaget är otillräckligt utrett och har som utgångspunkt vuxnas rätt till föräldraskap och inte primärt barnets bästa. Det hävdar en stor del av remissinstanserna, som vill avslå förslaget. Även vi kristdemokrater vill avslå förslaget, och därför passar jag redan nu på att yrka bifall till reservation 1.

Sverige har ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter. I den inledande delen av konventionen – artikel 3, del 1 – slås fast att ”vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet”.

Barnets bästa i främsta rummet, var det ja. Men vad gör justitieministern? Jo, han kör över barnperspektivet för att sedan köra fast på temat vuxna människors lika rättigheter. Justitieminister Thomas Bodström måste därför svara på frågan: På vilket sätt är det av hänsyn till barnets bästa som man berövar barnet möjligheten att växa upp med sin pappa?

Herr talman! I frågan om lesbiska par ska få rätt till insemination gör regeringen inga överväganden när det gäller barnets bästa, och FN:s barnkonvention nämns över huvud taget inte. Det är remarkabelt.

Jag lät från Regeringskansliet i förrgår beställa hem en sammanställning av remissyttrandena över betänkandet *Barn i homosexuella familjer*, SOU 2001:10, vilket ligger till grund för regeringens förslag. Kan verkligen justitieministern ha tagit del av alla remissyttranden?

Man häpnar över regeringens nonchalanta beredning av det här ärendet, att man över huvud taget inte lyssnar till alla kritiska remissinstanser som till exempel Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Riksförbundet Barnens rätt i samhället, Bris, Svenska Läkaresällskapet, Familjerätts-socionomernas förening, Riksdagens ombudsmän, JO, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Göteborg, Umeå tingsrätt, Riksskatteverket, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Uppsala universitet och Lunds universitet.

Visst finns det en del positiva remissyttranden. Men varför inte, justitieministern, lyfta fram den så kallade försiktighetsprincipen eftersom remissutfallet var så splittrat, för att använda regeringens egna ord, och när det nu inte ens finns tillräcklig forskning att luta sig mot?

Regeringen anför i propositionen: "När inseminationslagen infördes" – alltså 1984 – "gjordes bedömningen att lagen inte borde omfatta lesbiska par. Som skäl angavs att det inte fanns tillräcklig forskning om situationen för barn som kommer till genom insemination." Där fick försiktighetsprincipen råda.

Nu har man slängt denna princip överbord genom att skriva: "Den forskning som kommittén presenterar om barn som kommit till genom givarinsemination ... är i och för sig begränsad," – och lyssna nu noga på fortsättningen "och kommittén lägger inte fram någon forskning som särskilt tar sikte på barn som kommit till genom befruktning utanför kroppen." Forskningsläget är alltså i stort sett oförändrat.

Det är då inte konstigt att den tunga remissinstansen Socialstyrelsens kritik är smått dräpande. Socialstyrelsen menar att kommittén drar generaliserande slutsatser av forskningsunderlaget trots att kommittén vet att detta inte är representativt. Socialstyrelsen, och Svenska Läkaresällskapet är inne på samma spår, hävdar att det skulle kunna innebära en belastning för ett barn att växa upp i en lesbisk familjebildning och att samhället därför i dessa fall inte aktivt bör bidra till att barn kommer till.

Hovrätten över Skåne och Blekinge är också skarp i kritiken. Hovrätten anser det oklart hur man vid insemination ska anlägga det i direktiven anbefallda barnperspektivet. Vid insemination är utgångspunkten att samhället ställer ett förfarande till förfogande genom vilket barn skapas. Hela institutet insemination tycks därmed vila på ett föräldraperspektiv genom att det tillgodoser önskemål om "biologiskt barn" samtidigt som den biologiske fadern kan "trollas bort". Hovrätten menar också att det är ett stort steg etiskt sett att utvidga möjligheten till kvinnor som lever i en

relation där barn inte kan alstras. Öppnas denna möjlighet är det också svårt att motivera varför ensamstående kvinnor ska vägras insemination.

Så långt Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Även Familjerättsassocionomernas Riksförening är mycket kritisk. Man skriver: "I detta förslag förefaller större hänsyn ha tagits till de vuxnas behov än till vad som är bäst för barnet. Det är ... ingen rättighet för vuxna att få barn.

Reglerna kring insemination är redan idag ibland problematiska, och med den utformning det nu aktuella förslaget fått, skulle de juridiska och praktiska konsekvenserna för barnet kunna bli mycket negativa.

Förslaget framstår varken som tillräckligt utrett eller genomtänkt."

Så avslutar Familjerättsassocionomernas Riksförening sitt remissvar.

Herr talman! Det finns mycket mer att ta upp när det gäller de kritiska rösterna mot förslaget, men de jag här citerat borde räcka för att riksdagen med hänvisning till tidigare nämnda försiktighetsprincip skulle avslå det förslag som nu berövar barnet dess far.

Det är ingen tvekan om att ett framgångsrikt lobbyarbete från homosexuellas organisationer har banat väg för lagförslaget. Det är märkligt att alla andra partier utom Kristdemokraterna väljer att bortse från den tunga remisskritiken och i stället har lagt sig platt inför den relativt lilla lobbygruppen. De borde förklara hur de kan stödja en proposition där barnperspektivet inte övervägs och där FN:s barnkonvention inte nämns.

Om det här förslaget antas ger det signaler om en helt ny inställning från samhället i familjefrågor, nämligen den att ett barn inte behöver någon pappa. Det kan på sikt bli äventyrligt eftersom beprövad erfarenhet visar att frånvaron av en pappa under uppväxten ej sällan medför negativa effekter för den unge.

Redan i en riksdagsdebatt i februari med motioner från allmänna motionstiden i höstas där bland annat yrkandet om lesbiska kvinnors rätt till insemination fanns med framgick att inga partier utom Kristdemokraterna ser några bekymmer med att lagen för vissa barn exkluderar pappan. Vuxnas så kallade rättigheter fick gå före hänsynen till barnets bästa.

Att vuxna människor vill ha barn är fullt naturligt. De flesta som bildar familj får barn. Men vissa får inte det. Oavsett längtan efter barn finns det ingen rättighet för någon att få – eller som det ofta numera heter i vår materiella värld: skaffa sig – barn. Däremot är det den naturligaste rättigheten i världen för ett litet barn att få växa upp med båda sina föräldrar, med sin mamma och sin pappa, och ha en manlig och en kvinnlig förebild att identifiera sig med. Denna naturliga rättighet vill nu regeringen i lag inskränka för vissa barn, de barn som tillkommer genom insemination av lesbiska kvinnor.

Att driva igenom lagstiftning där vi redan innan barnet är fött fråntar det dess rätt till både mamma och pappa rimmar dåligt med principen om hänsyn till barnets bästa. Att sedan homosexuella kan visa kärlek och vara goda uppfostrare av ett barn förändrar inte den grundläggande problematiken.

Det är mycket märkligt och framstår som inkonsekvent att de som nu vill ha en lag vars effekt blir att vissa barn förmenas sina fäder är de som i ett annat forum står upp och talar sig varma för hur mycket pappan betyder och som vill lagstifta om att pappan ska ta större ansvar. Jag tänker då på allehanda ansträngningar att få papporna att öka sitt uttag av

föräldraförsäkringen. Vänsterpartiet vill till och med kvotera föräldraförsäkringen för att på så vis tvinga papporna att ta ut föräldradagar för att de ska få mer tid till sina barn. Då är man snar till att prata om barnets bästa.

Herr talman! I slutet av januari var socialminister Berit Andnor i riksdagen med anledning av en interpellationsdebatt om just föräldraförsäkringen. Hon inledde sitt anförande på följande sätt: "Det finns en bred samsyn om vikten av att öka pappornas uttag av föräldraförsäkringen. Varför det? Jo, helt enkelt därför att det också finns en bred kunskap om vikten av att papporna deltar i vården av barnen. Det är också utifrån barnets bästa som den bedömningen görs. Barnen har rätt att få ha tid med båda sina föräldrar."

I alla sina tre inlägg tryckte socialministern hårt på att utifrån barnperspektivet har barn rätt till båda sina föräldrar. I socialministerns tredje anförande hittar man följande: "Det finns så stora vinster med att få papporna att öka sitt uttag av föräldraförsäkringen. Det handlar om att barnen väldigt tidigt kan knyta en nära och bra kontakt med båda sina föräldrar. Det har också betydelse för hela livet, i vad som händer framöver. I samband med skilsmässor, vilket tyvärr händer, vet vi att en tidig, nära anknytning till pappan också har betydelse för i vilken utsträckning man har möjlighet att upprätthålla en god relation framöver. Det finns mycket bra forskning kring detta." Så långt socialministern.

Herr talman! En kristdemokrat skulle inte kunna uttrycka detta bättre.

Mot bakgrund av den breda samsyn som tydligt råder över hur viktigt det är att få papporna att öka sitt uttag av föräldraförsäkringen, eftersom barn har rätt till inte bara sin mamma utan även sin pappa, framstår lagstiftning om rätt till insemination av lesbiska kvinnor, som berövar barnen deras fäder, som rent diskriminerande för dessa barn.
(Applåder)

I detta anförande instämde Else-Marie Lindgren, Ulrik Lindgren, Mikael Oscarsson, Chatrine Pålsson, Tuve Skånberg och Erling Wälivaara (alla kd).

Anf. 4 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Jag har bara några korta tillrättalägganden, för de resonemang vi för på det här området får konsekvenser också på andra områden.

Om man menar att det är ett brott mot barnkonventionen att barn inte får växa upp med sina biologiska föräldrar borde man exempelvis föreslå att givarinsemination för heterosexuella föräldrar förbjuds. Såvitt jag vet har inte Kristdemokraterna gjort det.

De resonemang som framfördes pekar också mot att man borde förbjuda ensamstående att adoptera barn. Såvitt jag vet har Kristdemokraterna inte väckt någon sådan motion.

Slutligen åberopas remissvaren på den statliga utredning, *Barn i homosexuella familjer*, som klarlade situationen för barn som växer upp med föräldrar av samma kön. Remissvaren på den utredningen var mycket samlade kring att ett rättsligt erkännande av dessa familjer bör göras. Diskussionen gällde på vilket sätt och vilka åtgärder man ville

ställa sig bakom. Men så gott som alla remissinstanser var helt för att erkänna den samkönade familjen i svensk lagstiftning.

Därför vill jag påyrka en viss försiktighet från Kristdemokraterna, som ställer sig utanför hela den mittfäran, när man stöder sig på remissyttrandena för att argumentera för sina ståndpunkter.

Anf. 5 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga att det är allmänt bekant att Kristdemokraterna och Folkpartiet har skilda uppfattningar i den här frågan.

Som jag sade tidigare vill vi kristdemokrater inte att lagstiftaren ska gå in på ett sådant sätt att vissa barn i framtiden kan växa upp utan sin pappa. Det är det som det handlar om. Vi tänker på barnperspektivet och inte i första hand på vuxna gruppers så kallade rättigheter.

Anf. 6 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Dagens ärende är en samarbetsproposition mellan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Jag vill börja med att säga att om inte Martin Andreasson hade haft sin reservation hade jag instämt i hans anförande, för vi har väldigt lika åsikter i allt övrigt.

Att få barn är en naturlig längtan hos de flesta människor, oavsett sexuell läggning. En viktig fråga är hur vi skapar ett samhälle som gör att varje litet barn och varje familj kan leva trygga och harmoniska liv. Som lagstiftare måste vi politiker alltid prioritera barnens behov. Lagarna ska vara en stabil grund som skyddar våra barn både emotionellt, socialt och ekonomiskt.

I dag är det redan möjligt med assisterad befruktning, men bara för en kvinna som är gift eller sambo med en man. Nu kommer möjligheten också för homosexuella. Insemination och befruktning utanför kroppen ska få utföras också när en kvinna är registrerad partner eller sambo med en annan kvinna. Utgångspunkterna är människors lika värde och att barnens bästa ska vara ledande vid alla beslut som rör barn.

Hur tillgodoser man barns bästa? Det kan verka enkelt, men det kräver eftertanke och reflexion. Barns bästa ska utgå från det individuella barnet och dess situation. Varje barn är unikt och har unika och olika förutsättningar. För barnens bästa är det viktigt att det finns regler för föräldraskapet. Barn behöver trygghet och tydlighet.

Nu vill vi ge barn som växer upp i homosexuella familjer rätten att få kunskap om sitt biologiska ursprung. För redan i dag skaffar ju lesbiska par barn genom insemination i egen regi. Redan i dag vänder sig lesbiska par till sjukhus utomlands för att insemineras. På kliniker utomlands är givaren i regel anonym, och barnen har då ingen rättslig möjlighet att få reda på sitt ursprung, men det har man ju enligt FN:s barnkonvention. Det är en av anledningarna till att detta är en väldigt bra reform.

Barn som kommit till genom assisterad befruktning i Sverige har där emot, när de uppnått tillräcklig mognad, rätt att få ta del av de uppgifter som finns antecknade om givaren. Denna rätt kommer nu också att finnas för barn i homosexuella familjer.

I kd:s reservation står det att propositionen ska avslås i sin helhet med samma argument som i alla liknande debatter i detta ämne. I majoriteten har vi en annan uppfattning. Familjer i dag är ett spännande och mångfasetterat spektrum av olikheter: gemensamma barn, hennes barn, hans

barn, extramormor, mormor, låtsasfarfar, ensamhushåll, heterosexuella familjer och homosexuella familjer.

Om detta kan vi ha många åsikter, men det är så här verkligheten ser ut. Det gäller att öppna ögonen och se var man befinner sig. Människor är i dag friare att leva i olika former, och ofta fungerar detta bra. Det brukar det göra när människor tillåts att leva på det sätt som de tycker passar dem bäst, utan att de skuldbeläggs därför att de inte vill leva efter en viss schablon. Barn behöver trygga och goda föräldrar, men barns familjer kan se olika ut.

Jag tycker att det känns väldigt svårt när kd vill ta monopol på barnens bästa. Det kan inte vara rätt. Jag förstår inte riktigt de här argumenten. Det är som Martin Andreasson sade, nämligen att även kd läser remissvar och gör sina egna tolkningar. Så var det vid den stora debatt vi hade här för tre år sedan. Då var kd de enda som inte tyckte att styvbarnsadoption eller närståendeadoption var okej. Det tyckte alla remissinstanser. Vi måste vara lite ärliga: Vi är politiker. Vi läser remissvar. Sedan gör vi våra politiska bedömningar.

Sedan var det papporna. Jag tycker att det är självklart att föräldraförsäkringen ska delas. Det skulle ha varit färre problem om vi hade gjort detta på ett bättre sätt. Personligen tillhör jag dem som inte skulle ha något emot en kvotering. Men de barn vi pratar om lever i familjer. Det är något vi har missat. Det är familjer som får inseminera. Det är inte ensamstående. Det finns två föräldrar.

Det är fråga om vuxenförebilder. Det är inte bara fråga om papporna. Vi kunde höra på radion i morse en debatt mellan en kd-representant och en forskare. Han sade att det inte är fråga om papporna utan om vuxenförebilder. Människor skiljer sig, dör, och det finns de som inte är lämpliga som föräldrar. Då får man skaffa sig en ersättare. Vår uppgift som politiker är att se till att det finns ett bra skyddsnät.

Jag yrkar avslag på Kristdemokraternas reservation.

Sedan har vi reservationen om fastställande av föräldraskap. Regeringen ska återkomma i frågan. Det blir en utredning. Då kommer problemet upp. Då får vi möjlighet att diskutera denna fråga i kammaren igen. Jag yrkar avslag även på den reservationen.

Sedan har vi den tredje reservationen, Utredningar om föräldraskap. Den har vi haft uppe i lagutskottet och i kammaren till behandling. Vi i majoriteten tycker inte att det finns något skäl att frånga den tidigare inställningen.

Herr talman! Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Kerstin Engle, Maria Hassan, Hillevi Larsson, Johan Löfstrand, Christina Nenes och Raimo Pärssinen (alla s).

Anf. 7 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Jag blir något häpen när Marianne Carlström säger att vi kristdemokrater tar monopol på barnets bästa. Det verkar som om Marianne Carlström inte lyssnade på mitt anförande. Jag läste där upp alla dessa remissinstanser som tänker på barnets bästa. Vi är i mycket gott sällskap om vi skulle ta så kallat monopol på barnen. Jag har svårt att förstå hur man kan göra det.

Sedan sade Marianne Carlström att vi gör egna tolkningar. Det jag läste upp, Marianne Carlström, var ordagrant citerat från remissutfallet. Det var inga egna tolkningar. Det var remissinstansernas ord rätt ut i kammaren.

Sedan skulle jag vilja fråga Marianne Carlström. Marianne Carlström hörde säkert att jag i mitt anförande citerade hennes partikollega socialminister Berit Andnor, som talar sig varm för att det är så viktigt att papporna är hemma med sina små barn. Det är bra. Det ställer vi alla upp på. Sedan i ett annat sammanhang kan Marianne Carlström tänka sig att lagstifta om att vissa barn aldrig kommer att få ha en pappa som tar föräldradagar och deltar i omvårdnaden av barnen. Hur går detta ihop?

Anf. 8 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag börjar från slutet. Jag skulle kunna hålla samma anförande som Berit Andnor och ändå stå och säga det jag har sagt i dag. Det handlar om homosexuella familjer. Det finns alltså två föräldrar i dessa familjer. Då är det lika viktigt att inte den ena parten tar ut all föräldraförsäkring. Den ska delas mellan båda parter. Det är det som är viktigt. Det handlar om barnets anknytning till vuxna.

När Berit Andnor pratar om föräldraförsäkringen är det självklart att man pratar om papporna. Nästa gång kan vi se till att hon pratar om båda vuxna. Jag kommer i alla fall att göra det. För mig är det samma sak.

Sedan var det frågan om monopol. Jag menar att det är precis som om vi inte kan tänka på barnets bästa. Kristdemokraterna gör hela tiden sina tolkningar, precis som vi gör våra tolkningar. Jag pratade om den debatt som var för tre år sedan. Kristdemokraterna var de enda som inte lyssnade på remissvaren. Man gjorde en egen tolkning. Nu gör man en tolkning här. Ingemar Vänerlöv har dragit ut vissa citat. Men det finns också andra citat.

Det finns inte forskning när det gäller barn som har kommit till vid befruktning utanför kroppen. Men det finns mycket forskning om barn i homosexuella familjer. Där visar all forskning att det finns ingenting som säger att de skulle vara sämre föräldrar. Det är avgörande för vår inställning.

Anf. 9 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Jag slås av detta lite obehagliga faktum att Marianne Carlström har, precis som justitieministern, kört över barnperspektivet och kört fast i vuxnas så kallade rättigheter. Marianne Carlström pratar om att i homosexuella familjer finns två föräldrar. Två föräldrar i en homosexuell familj betyder kanske mamma–mamma eller pappa–pappa. Men i den här diskussionen pratar vi om assisterad befruktning. Då handlar det om insemination av lesbiska kvinnor. Det är det vi borde förhålla oss till, alltså två föräldrar mamma–mamma.

Hur går den syn jag redovisade i min första fråga ihop med att man i ena stunden tycker att det är så otroligt viktigt att en *pappa* finns med vid uppfostran av ett barn, att en *pappa* finns med när barnets första eller andra år ska löpa? Så kommer det inte att bli för de barn som växer upp efter en insemination. Där blir det två mammor. Var kommer pappan in? Var finns den manliga förebilden som samtliga experter är så eniga om är viktig?

Som jag nämnde i mitt anförande – och det vet Marianne Carlström – visar beprövad erfarenhet att frånvaron av en pappa under barnets uppväxtår kan vara äventyrlig för den unge.

Anf. 10 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag kan bara upprepa vad jag sade förut. Det handlar om att föräldraförsäkringen ska delas i familjen. I den ena familjen, som Berit Andnor har pratat om här, är det fråga om en traditionell kärnfamilj med mamma och pappa. Så är det ofta när barnen är små. Sedan händer en hel del. Men vi som håller på med vårdnadsfrågor ser att när föräldraförsäkringen har delats har barnen en anknytning till båda föräldrarna. Då blir det lättare att komma överens om delad vårdnad och framför allt om att dela ansvaret för barnen och ge barnen en trygghet. Det är det det handlar om.

Nu har vi dessa familjer som är samkönade. Det är lika viktigt där att dela föräldraförsäkringen och ta ett gemensamt ansvar.

I alla familjer, i alla människors sociala liv, finns det väl män eller kvinnor så att barn kan skaffa sig andra förebilder än just de två man lever med. I många kärnfamiljer finns det också pappor som inte tar sitt ansvar – vad gör de mammorna då? Jo, de söker naturligtvis kontakter och förebilder. Det kan vara en bror eller en manlig bekant, och i andra fall en kvinnlig bekant. Det är inte så märkvärdigt.

Jag har i alla fall inte sett någon forskning som visar att det är just den biologiske pappans frånvaro som är viktig. Det viktiga är att man har en bra familj som ger en trygghet och en bra uppväxt. Vad behöver barn mest av allt? Jo, det är kärlek.

Anf. 11 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag vill gärna börja med att hälsa justitieministern välkommen hit till vår debatt. Jag hoppas att detta blir en vana, så att vi ses också den 13 juni, när vi ska diskutera aktiebolagslagen. Välkommen då också!

Jag vill börja med att citera ingressen i det moderata partiprogrammet, herr talman. Där står det så här:

”Den goda idén om hur land ska byggas utgår från att alla människor är unika och har lika värde. Det är ur detta friheten härleds, varje människas rätt att med hänsynstagande till andra bygga framtiden efter egen vilja, liksom varje människas rätt att utveckla sina personliga egenskaper. Kampen för dessa värden, för det värdiga och personligt formade livet, måste vara kompromisslös.”

Detta synsätt genomsyrar naturligen vårt ställningstagande när det gäller också denna fråga om barn och lesbiska kvinnors möjlighet till assisterad befruktning.

Herr talman! Vi har i dag en lagstiftning som ger samkönade par rätt att ansöka om adoption. Då har vi med stöd av ett mycket omfattande forskningsunderlag accepterat att barn som växer upp i homosexuella förhållanden får likvärdiga uppväxtvillkor som barn som växer upp i heterosexuella förhållanden.

En diskussion som vi hade när vi beslöt om den lagstiftningen handlade bland annat om den särskilda belastning som adoptivbarn har eftersom de i allmänhet inte har möjlighet att efterfråga sitt ursprung. Den

lagändring som vi nu är på väg att göra kommer att ge barn eller ungdomar den möjligheten. Jag tycker att det är en av de positiva delar som mitt ställningstagande när det gäller den här lagstiftningen vilar på.

Vi moderater har alltså efter noggrant övervägande beslutat oss för att stödja förslaget att ge lesbiska par rätten att insemineras på allmänna sjukhus.

Detta ärende skiljer sig från många andra som vi riksdagsledamöter har att ta ställning till, i det att det rör livets stora och mycket svåra frågor. Våra möjligheter att agera vid livets tillblivelse och betydelsen av föräldraskapet är stora, genomgripande mänskliga frågor. Den frågan är bortom politiken, anser jag, och den berör våra allra innersta värderingar.

I denna diskussion kan vi inte undgå frågan om biologin. Mänskligheten består av män och kvinnor, och vårt syfte är att fortplanta oss. Det är inte en enkel sak att bortse från denna dimension, eftersom vi alla är delaktiga i den. Naturen ser ut på detta sätt. Vi måste respektera dem som utgår från denna ordning i sin argumentation. Frågan är vad vi kan och vill göra för att bistå naturen, där den inte skapar liv på naturlig väg.

Världen ser annorlunda ut i dag än vad den gjorde för bara 50–100 år sedan. Familjer ser annorlunda ut, som vi hörde Marianne Carlström beskriva. Att ha en far och en mor må vara naturens ursprungliga plan, men för inte så länge sedan rynkade man på näsan åt ensamma mammor. Nu gör vi allt vad vi kan för att underlätta för dem och respekterar det tunga jobb som de har att uppfostra sina barn. Vi har, som jag sade, nyligen givit homosexuella rätten att ansöka om adoption.

Familjebilden förändras, men det väsentliga är att vi skapar en stark ram för våra barn. Barnen ska vara utgångspunkt i våra resonemang, inte de vuxna.

Mitt ställningstagande handlar inte om frågor om diskriminering, utan mitt och vårt moderata ställningstagande handlar om det som är bäst för barnen. Om jag ska anmärka på någonting i den proposition som vi har fått är det att jag inte tycker att barnperspektivet genomsyrar propositionen i den utsträckning som jag gärna hade sett.

Vi har varit överens om att en människas sexuella läggning inte påverkar personens lämplighet som förälder. Den som längtar efter barn, som är beredd att anstränga sig för att komma över eventuella hinder för att få barn, som vill ta ansvar för barnets välmående och som vill ge barnet kärlek och uppfostra det efter bästa förmåga kommer med all sannolikhet att bli en bra förälder.

Att skapa ett skydd kring barnet är det väsentliga i lagen. Att lesbiska kvinnor får barn förekommer redan, men barnen hamnar då utanför lagens ram – när man får barn genom att åka till sjukhus i Danmark eller ser till att bli gravid på annat sätt på hemmaplan. Lesbiska kvinnor är alltså i dag fråntagna möjligheten att använda svensk sjukvård för insemination. Det gör att barn som tillkommer i dessa lesbiska förhållanden exkluderas ur den svenska lagstiftningen.

Genom denna lagstiftning som vi nu håller på att skapa ger vi de här barnen ett juridiskt skydd med barnets bästa som utgångspunkt. Barnet får rätt till information om sitt biologiska ursprung, som jag sade tidigare. Barnet får rätt till två föräldrar, och barnets tillkomst sker under medicinsk och psykologisk kontroll. På det sättet tycker jag att vi uppfyller de krav som ställs på oss som lagstiftare.

I det här fallet bidrar staten till att ge möjligheter att skapa barn i situationer då barn av naturliga skäl annars inte skulle ha kommit till. I samtliga fall då människor genom lagstiftning skapar familjer måste stort ansvar tas för att barnen ska få det bra. Detta gäller oavsett vilka de tilltänkta föräldrarna är. Detta har också varit vår utgångspunkt när det gäller frågor om familjen i allmänhet, till exempel adoption för några år sedan, eller vårdnad och umgänge som vi kommer att behandla nästa år. Det måste naturligtvis också gälla alldeles särskilt då vi genom modern teknik hjälper till att skapa barn, fast det annars hade varit omöjligt.

Till slut: Regeringen skriver i sin proposition att den forskning som kommittén – den parlamentariska kommitté som kom med betänkandet *Barn i homosexuella familjer* 2001 – presenterar om barn som kommit till genom givarinsemination i homosexuella relationer i och för sig är begränsad. Därför har vi ett särskilt yttrande där vi menar att regeringen har ett ansvar att initiera och följa forskningen på detta område och komma tillbaka till riksdagen om det upptäcks att vi behöver förändra någonting.

Sammanfattningsvis, herr talman: Önskan att få barn är så stark hos de flesta av oss. Barn kommer att komma till också i lesbiska förhållanden, och barn finns i dag i lesbiska förhållanden. Ska man då ha ett barnperspektiv ligger det ett ansvar på oss som lagstiftare att stifta en lag som ger de bästa möjligheterna också för dessa barn. Det menar jag att vi gör i och med att vi bifaller förslaget i detta betänkande, som jag yrkar bifall till.

Anf. 12 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Det är en glädjens dag i dag. Den 1 juli kommer den här lagen att träda i kraft.

Samtidigt finns det ledamöter i kammaren som gör att den här dagen också känns rätt tung.

Jag vill börja mitt anförande med att citera några rader ur ett mejl som jag fick för en månad sedan.

”För att tillfredsställa två kvinnor, som uppvisar ett psykiskt sjukligt beteende, skall barn försättas i en tvångssituation som bevisligen kommer att påverka dem i en icke naturlig utveckling. Vi vet ju att lesbiskhet inte är en medfödd läggning utan ett beteende som förvärvats på grund av omständigheter i en människas barndom och uppväxt. Det kommer alltid helt tydligt fram vid förbön för de personer som vill ha befrielse från lesbiskt intresse.”

Det här citatet är mycket talande, herr talman. Det visar nämligen precis vad det stora problemet är för alla kritiker till det lagförslag som vi debatterar här i dag, lesbiska kvinnors rätt till assisterad befruktning. Problemet är nämligen inte barnets rätt till sin pappa, Ingemar Vänerlöv, som man så ofta väljer att uttrycka det. Nej, det största skälet till att man inte kan acceptera lagar som inte diskriminerar på grund av sexuell läggning är att man ser homo- och bisexualitet som en psykisk sjukdom, något perverst. Och detta sker alltså fortfarande år 2005, trots att det är över 20 år sedan sjukdomsstämpeln togs bort. I vissa kretsar är man fortfarande övertygad om att homosexualitet kan botas genom förbön.

Herr talman! Jag närvarade i höstas vid ett seminarium i andrakammarsalen som arrangerades av en av riksdagens föreningar, där en av

Sveriges imamer oemotsagd tilläts mässä om Sodom och Gomorra och om de fruktansvärda saker som homosexuella ägnar sig åt i sängkammaren. Detta, herr talman, är helt oacceptabelt! Det är sådana här uttalanden, sådana här mejl och inte minst kd:s olika uttalanden som ställer allting på sin spets och som får mig att inse vad det är jag egentligen kämpar för och varför det är så viktigt att vi kämpar tillsammans mot dessa mörka, bakåtsträvande krafter.

Jag vill instämma i mycket av det som Marianne Carlström, Martin Andreasson och även Inger René har sagt i sina anföranden.

I dag har bara kvinnor som lever i heterosexuella relationer rätt att få hjälp med assisterad befruktning inom den svenska sjukvården. Lagstiftningen innebär att kvinnans sambo eller make anses som rättslig far till barnet om han har meddelat samtycke till behandlingen. Vänsterpartiet anser att ett lesbiskt par ska få tillgång till assisterad befruktning på samma villkor som heterosexuella par. Det har också varit vår absoluta utgångspunkt i förhandlingarna med regeringen. Det framlagda förslaget innebär att lesbiska kvinnor som lever i en relation får rätt till behandling, så kallad givarinsemination och även mikroinjektion, och att den befruktade kvinnans partner eller sambo anses som förälder till barnet om hon samtyckt till behandlingen.

Men det kommer dessutom att krävas att hon bekräftar föräldraskapet. När det handlar om heterosexuella relationer, herr talman, krävs ingen bekräftelse av pappan; där presumeras faderskapet. Den nya lagstiftningen gäller heller inte för de barn som tillkommer genom inseminationer som utförs privat eller utomlands.

Vi tycker ändå att det är bra att den här lagstiftningen nu kommer. Den ger barnen som föds i lesbiska relationer juridiska rättigheter, synliggörande, och framför allt i de här fallen även två föräldrar. I dag saknas den rätten helt för alla de barnen – alla dessa barn som redan finns, Ingemar Vänerlöv. Men jag vill poängtera att vi ser den här lagändringen som ett första steg på vägen, för det är enbart ett första steg, men ett mycket viktigt steg. Jag är glad att vi som samarbetat kring den här propositionen är överens om att vi väldigt snart ska ta ett nästa steg.

Målet för Vänsterpartiet är en lagstiftning där alla barn ges samma lagstadgade rättigheter oavsett om deras föräldrar är homo-, bi- eller heterosexuella. För redan i dag föds det barn i lesbiska relationer. Det är fråga om en babyboom bland lesbiska kvinnor, som åker utomlands för att få hjälp med assisterad befruktning eller utför inseminationer hemma. Det är för dessa barns skull som vi vill att regeringen så fort som möjligt ska utreda alla de frågor som kvarstår efter den 1 juli. Frågan om spermadonators rättsliga ställning ska utredas. Vi anser att det bör finnas en valmöjlighet, antingen blir den befruktade kvinnans partner rättslig förälder eller så blir spermadonatorn det. Det här gäller även heterosexuella relationer.

Jag tycker också att det är viktigt att öppna möjligheter för att insemination ska kunna ske hos privata vårdgivare, till exempel på barnmorskekliniker, som i Danmark. Förslaget öppnar även för ensamstående kvinnors rätt till assisterad befruktning, en fråga som vi i Vänsterpartiet driver och tycker är väldigt viktig. Redan i dag åker ensamstående kvinnor utomlands och får behandling. Konsekvensen blir att barnet inte har någon rätt till och ofta saknar möjlighet att få vetskap om sitt ursprung.

Enligt det framlagda förslaget har alla barn som tillkommer genom assisterad befruktning här i Sverige lagstadgad rätt till kunskap om sitt biologiska ursprung. Alla, Ingemar Vänerlöv, som värnar om biologin borde i själva verket applådera förslaget.

Ett argument som ofta hörs är att endast heterosexuella kvinnor ska ha rätt till behandling, eftersom en lesbisk relation av naturen är steril. Sjukvården ska vara till för sjuka, påstår man. "Sjukvårdens begränsade resurser ska inte användas till assisterad befruktning i en enkönad, principiellt steril relation" – för att citera ur en artikel i gårdagens nummer av Nya Dagen.

Vad händer med alla infertila lesbiska kvinnor? Vad händer med det heterosexuella paret där både mannen och kvinnan är infertila, även det "en av naturen" steril relation? Vad händer med den bisexuella kvinna som först lever med en man som hon sedan lämnat för en kvinna? Ska hon också nekas behandling?

Det kommer att vara upp till respektive landsting att bestämma hur resurserna ska fördelas när det gäller fall med barnlösa par, precis som det är nu. Men jag vill lyfta fram att det inte kommer att finnas utrymme för något landsting att diskriminera lesbiska par, eftersom diskriminering på grund av sexuell läggning är förbjuden inom hälso- och sjukvården sedan den 1 januari i år. Det kommer att gälla även inom detta område från den 1 juli.

Så till infertila kvinnor, herr talman. Det är otroligt viktigt att även lesbiska kvinnor som är infertila i framtiden kommer att kunna få hjälp av sjukvården. Det är därför som vi i Vänsterpartiet också har krävt att man måste se över lagstiftningen för att göra förändringar där både ett donerat ägg och donerad sperma samtidigt ska kunna tas emot, vilket inte är möjligt i dag. I dag krävs i fråga om ägg- och spermadonationer att antingen ägget eller sperman ska komma från det par som genomgår inseminationen.

Det är oerhört viktigt att också den här frågan blir löst. Vad händer med spermadonatorerna? Jag skulle förresten vilja passa på att uppmana alla er som lyssnar på debatten både här och på tv att ni tänker igenom behovet av spermadonatorer och så snabbt som möjligt tar kontakt med sjukvården och anmäler er som villiga spermadonatorer. Det finns brist på spermadonatorer. Tveka inte!

Det man har gjort i medierna och framför allt av de universitetssjukhus som i dag genomför assisterad befruktning är att man har uttalat sig om att man ska gå ut och fråga spermadonatorerna om de skulle kunna tänka sig att deras donation även skulle kunna användas för lesbiska par. Det här tycker jag är otroligt allvarligt. Hur skulle det se ut, herr talman, om vi frågade donatorerna: Vill ni att er sperma ska doneras till svarta eller till judiska kvinnor? Är det okej? Jag tror aldrig att man inom sjukvården skulle ställa dessa frågor om det hade gällt dessa grupper.

Det är därför jag åter säger: Diskrimineringslagstiftningen utvidgas och kommer att gälla även det här området från den 1 juli. Det finns inga utrymmen till diskriminering. Såsom landstingen behandlar heterosexuella par ska de också behandla homosexuella par.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet vill att föräldraskapet ska presumeras på samma sätt i lesbiska relationer som i heterosexuella.

I dag faller det barn som föds i ett heteroäktenskap under den så kallade faderskapspresumtionen. Mannen i äktenskapet förutsätts alltså att vara den biologiska fadern även om han inte är det. Jag skulle vilja veta vad ni som kritiserar förslaget har att säga om det. Är det verkligen etiskt och moraliskt försvarbart i era ögon, kd?

För mig är det märkligt att ni till varje pris vill framhäva det biologiska faderskapets ställning, men bara i de relationer där det saknas en man. För mig är detta inget annat än rent hyckleri.

Herr talman! Jag är övertygad om att det biologiska könet saknar betydelse för en förälders förmåga att ta hand om sitt barn. Det är därför som den här debatten inte bara handlar om lesbiskas rätt till assisterad befruktning utan i förlängningen om jämställdheten mellan kvinnor och män. I allra högsta grad handlar debatten om vad det är för samhälle som vi vill leva i.

Ja, vad är det för ett samhälle som vi vill se? Vill vi se ett samhälle präglat av utanförskap och diskriminering? I så fall bör vi nog rösta för reservation 1.

Herr talman! Jag vill motsatsen. Och jag vill uppmana Ingemar Vänerlöv och hans partikamrater att samma dag som den här lagen träder i kraft köpa ett exemplar av den då nyutkomna boken *Queerkids* som Annika Hamrud har skrivit. Där finns otroligt mycket fakta och upplysningar som ni skulle behöva.

Vad är det för lobby, Ingemar Vänerlöv, som Kristdemokraterna pratar om, homolobbyn? Om jag inte missminner mig är det precis samma argumentation som man använde i 30-talets och det tidiga 40-talets Tyskland när man pratade om judelobbyn som höll på att ta över världen och dess rikedomar. Varför använder ni er av samma termer? Vad är det för homolobby som du är rädd för, Ingemar Vänerlöv?

Och beträffande barnens tillkomst: Om ni nu på riktigt hade värnat om alla barns rättigheter skulle även ni i Kristdemokraterna inse att det är säkrare både för barnet och för kvinnan att genomgå insemination inom sjukvården än att – som fallet är i dag – många anser sig nödgade att göra det hemma, vilket egentligen inte är något problem. Insemination är ett väldigt enkelt ingrepp.

Återigen tycker jag att Kristdemokraterna hycklar i den här frågan. Det här handlar om barns säkerhet vid deras tillblivelse.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslagen i propositionen och i utskottets betänkande. Jag vill återigen poängtera att det här är ett första steg, och jag önskar att vi snart kommer tillbaka med steg 2.

I detta anförande instämde Marianne Carlström, Kerstin Engle, Maria Hassan, Hillevi Larsson, Johan Löfstrand, Elisebeht Markström, Christina Nenes, Marie Nordén och Rezene Tesfazion (alla s) samt Ulf Holm (mp).

Anf. 13 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Det här är spännande diskussioner eftersom de berör så djupa värderingar som ligger hos oss alla.

Jag satt på min kammare och funderade på ingångar och utgångar i en sådan här diskussion, på likheter och olikheter mellan kvinnor och män. Rent fysiskt vet vi alla att det finns yttre saker och en del inre egenskaper som är olika mellan kvinnor och män.

När vi behandlar det här betänkandet är det intressant att diskutera egenskaper som hör ihop med föräldraskap. Är det några skillnader i det fallet? Förmågan att amma är en skillnad som är svår att komma ifrån. Men i övrigt finns det egentligen inte några skillnader. Det beror mer på vad vi har uppfostrats till eller vad vi har lärt oss.

När det gäller att ta ansvar för barn, sköta om dem, vara uppe på nätterna, söka vård för öroninflammationer och allt vad det handlar om är det ingen skillnad mellan kvinnor och män. När man diskuterar föräldraskap i heterosexuella förhållanden har man redan gått ifrån den fysiska betydelsen. Även om det finns kvinnor och män som rent fysiskt inte kan bli biologiska föräldrar har de andra egenskaper som vi välkomnar, så vi ger dem möjlighet att bli föräldrar.

I det här fallet gäller det att göra det ställningstagandet även i fråga om homosexuella relationer. Även där har man sådana egenskaper som krävs för att bli en god förälder, egenskaper som inte hänger ihop med det fysiska utan med hur man är som person, om man kan uppfostra barn, ta ansvar, ställa krav och sitta uppe och vänta till kl. 2 på natten när tonåringen äntligen kommer hem.

Det är så här verkligheten ser ut i dag. Det finns en mängd olika familjerelationer. Vi har sagt att det är okej för heterosexuella att bli föräldrar med samhällets stöd, även om de fysiskt inte kan det. Därför tycker jag att det känns väldigt bra och helt rimligt med det förslag som vi antar här i dag, även om det fortfarande finns fler steg att ta på det här området.

Det handlar också om att skapa tydliga spelregler där man klargör vem som har ansvaret och barnens rättigheter.

Men vad är det för väg som Kristdemokraterna i sin reservation väljer egentligen? Betänkandet går en väg, att det ska vara lika mellan de olika grupperna. Vi tycker att det är föräldraegenskaperna som är det viktiga.

Det alternativ som Kristdemokraterna väljer i sin reservation är mera av ser-inte-hör-inte-vill-inte-veta-spåret. Man ser inte hur verkligheten ser ut i dag. Man ser inte till att det blir regler som gäller för de barn som ska växa upp i dessa relationer. Det enda som hade varit rimligt att föreslå i den reservationen hade varit att kriminalisera homosexuella som skaffar barn. Men det väljer man inte att göra. Nej, man håller för öronen och ögonen och vill inget veta.

I reservationen tar man också upp att vi som tillstyrker förslagen i betänkandet inte ser till barnens bästa. Då satt jag också på min kammare och funderade: Om man nu ser till de barn som växer upp i dessa relationer, vad är egentligen problemet? För en del barn blir det problem om man inte har en bra och trygg föräldrelation, när det inte finns föräldrar som ställer upp, ställer krav, stöttar, vårdar och skäller lite ibland – det hör ju till, det också.

För många barn har det varit jobbigt att växa upp utan en närvarande förälder, men problemet har då varit att föräldern inte har varit närvarande, inte vilket kön den icke närvarande föräldern har haft.

Det som kan ses som problem för de här barnen, de möjliga problemen, handlar om omgivningens inställning. Hur går diskussionerna kring klasskompisarnas föräldrars bord vid frukosten? Vad säger man? I det här finns det olika, gradvisa steg. Det kan handla om mobbning, det kan handla om diskriminering, och det kan handla om det som till slut leder även till hatbrott.

Vad är problemet när det här sker? Är det att det finns två mammor eller två pappor? Eller är det att det finns en omgivning, som Ingemar Vänerlöv med flera, som skapar den här situationen som till slut leder så långt att man kan tycka att det är okej att gå ut och knacka en bög? Det är det som det leder till i förlängningen. Därför är det ett mycket allvarligt ämne som vi diskuterar här i dag.

Anf. 14 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Det här är ett steg mot en bättre värld för framtiden. Så skulle jag vilja sammanfatta det här betänkandet och den här propositionen. Det är glädjande att se att enigheten är så stor i riksdagen kring detta förslag.

Propositionen baseras på ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet, vilket betyder att vi från Miljöpartiet helt och hållet står bakom betänkandet och yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Förslaget innebär i korthet att lesbiska kvinnor som lever i samboförhållanden eller registrerat partnerskap får rätt till insemination på svenska sjukhus. Det är en diskrimineringsfråga i den meningen, herr talman, att lagstiftningen i dag gör skillnad på föräldrar utifrån sexuell läggning.

I dagsläget får de kvinnor som är gifta eller sammanboende med en man insemineras, andra kvinnor får det inte, vare sig de är lesbiska och lever i parrelation eller ensamstående hetero-, bi- eller homosexuella. Det är ett exempel på en lagstiftning som tydligt är heteronormativ och därför måste förändras. Det är därför vi från Miljöpartiet välkomnar denna förändring. Den innebär ett erkännande av samkönade familjer, vilket vi från Miljöpartiet har motionerat om vid ett flertal tillfällen de senaste mandatperioderna.

Verkligheten – och nu vänder jag mig framför allt till Kristdemokraternas Ingemar Vänerlöv – är den att lesbiska kvinnor redan i dag skaffar barn. Men de gör det inte i Sverige på grund av den lagstiftning vi har, utan de åker utomlands. Frågan är då vilket rättsligt skydd dessa barn har under uppväxten. Det som är den stora förändringen i denna lagändring är att vi också ger de barnen en rättstrygghet i Sverige. Det är den viktiga förändringen.

Man kan blunda för verkligheten och säga att det här inte existerar. Men det existerar, har funnits länge och kommer att fortsätta. Det blir därför en enkel justering till verkligheten, just för att ge barnen en trygghet för framtiden. Det är ett stort framsteg att barn vid assisterad befruktning kan få denna trygghet.

Lagen från 1984 och 1988 säger att barn som kommit till genom donerad sperma när de har uppnått tillräcklig mognad har rätt att få del av uppgifter om givaren. Men om man åker utomlands har inte barnen denna rätt. Det är en bra förändring att barnen nu får denna rätt att få veta sitt ursprung. Det är också för barnets bästa i dessa situationer. Jag förstår inte, herr talman, hur man kan motsätta sig denna ändring av lagstiftningen till det bättre.

Det här förslaget är ingenting nytt. Det har utretts flera gånger. Det plockades bort från utredningen som var för många år sedan. Där aviserade man att en förändring skulle komma, som tyvärr har dragit ut på tiden. Vi ska inte stå och diskutera i dag varför det drog ut på tiden, utan vi ska glädjas åt att det nu finns ett bra förslag kring detta.

Ibland får man frågan – oftast via mejl, för det är väldigt få som ringer, och man kan ana var de kommer ifrån – om inte detta är ett sätt att gå för långt, att det skulle vara sexualpolitiskt revolutionerande för omvärlden. Men ingenting kan vara mer fel. Det är tvärtom så att det är Sverige som ligger väldigt långt efter inom detta område. Insemination för lesbiska och bisexuella kvinnor tillåts inte bara i välkända progressiva länder som Holland utan också i länder som Irland och Ryssland. Det borde inte vara för mycket begärt att Sverige ska vara åtminstone lika vidlygt som de katolska länderna Irland och Ryssland med sina utbredda uppfattningar i HBT-frågor.

Ingemar Vänerlöv vänder sig väldigt mycket mot just homolobbingen. Men jag undrar om den egentligen är så stark. Jag tror att tron sprids mer och mer i det svenska samhället att människor är lika och att föräldraskap inte har någonting med sexuell läggning att göra. Barn kan växa upp i väldigt trygga parförhållanden om det är en mamma och en pappa eller en pappa och en pappa, och det tror jag är bra för framtiden.

Herr talman! Man får också frågor om kostnaderna och om nu detta ska prioriteras hos landstingen. Svaret är helt enkelt: Nej, det ska det inte. Det är upp till landstingen att bestämma om avgifter och om hur detta ska ske inom den befintliga verksamheten. Den viktiga förändringen är att landstingen inte ska kunna diskriminera mer, utan det ska vara tillåtet med insemination också i svenska landsting – också en mycket bra framgång.

Från Miljöpartiets sida har vi en invändning som är väl känd. Det är naturligtvis att vi tycker att detta förslag inte ger svar på riktigt alla frågor. Vi vill därför att en utredning ska tillsättas för att utreda frågan om föräldraskapet ytterligare. Det har regeringen lovat, eller jag hoppas att justitieministern nu kommer att lova att det kommer en utredning som ska snabbutreda frågan ordentligt så att vi får klarhet i den.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

I detta anförande instämde, Marianne Carlström, Kerstin Engle, Maria Hassan, Elisebeht Markström, Christina Nenes, Marie Nordén och Rezene Tesfazion (alla s) samt Tasso Stafilidis (v).

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! Vi måste faktiskt värna alla människors lika rättigheter och möjligheter. Vi måste också värna alla barns lika rättigheter. Med den utgångspunkten är det inte konstigt att vi har en så stor och bred majoritet över blockgränsen när vi nu diskuterar det här och att det bara finns ett enda parti som avviker från de sju partier som är representerade.

Vi har under de senaste decennierna sett att synen på homosexuella har förändrats. Vi har fått en mer öppen, mer liberal och modern syn.

De krafter som fanns tidigare har begränsats men finns fortfarande kvar. Inte minst lagstiftningen har en viktig roll i det här, och där har det ju skett en rad olika insatser. Sedan möjligheten att ingå partnerskap infördes 1994 har partner fått samma möjlighet som gifta par att provas som adoptionsföräldrar. Vi har också fått en ny sambolag.

Vi vet också att homosexuella på grund av dessa mörka krafter faktiskt till och med har fått betala med sina liv för sin sexuella läggning. De har dessutom diskriminerats på andra sätt. Därför har också en ny lag införts om förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning, och hets mot folkgrupp avseende sexuell läggning har kriminaliserats. Tidigare i år tillsatte också regeringen en utredning med uppdrag att ta ställning till om par av samma kön ska kunna ingå äktenskap.

Med det förslag vi nu ska ta ställning till, om assisterad befruktning och föräldraskap, tar regeringen ytterligare ett steg. Nu handlar det om barnen. Man kan ju ha en principiell utgångspunkt, och man kan ha en praktisk utgångspunkt. Om jag börjar med den principiella är det min fasta övertygelse att homosexuella föräldrar är precis lika bra som heterosexuella. Det är väl egentligen självklart, men det verkar ändå inte riktigt vara det.

Jag tror dock egentligen att vi alla är överens, även representanter från Kristdemokraterna, om att det är fullkomligt ointressant vilken sexuell läggning man har när man ger kärlek, omtanke och trygghet till sina barn och att det är fullkomligt ointressant vilken sexuell läggning man har när man tröstar ett barn som är ledset, när man läser läxor med ett barn, när man kör till fotbollsträning, när man uppfostrar ett barn och när man lär ett barn vad som är rätt och fel. Då spelar den sexuella läggningen ingen som helst roll. Om vi inte är överens om det blir jag riktigt orolig.

Med den bestämmelse om föräldraskapet som vi nu har föreslagit handlar det om att assisterad befruktning i dag bara får utföras i svensk sjukvård när kvinnan är gift eller sambo med en man. Nu föreslår vi att behandlingarna ska få utföras också när kvinnan är registrerad partner eller sambo med en annan kvinna. Den föreslagna bestämmelsen om föräldraskapet är på samma sätt som reglerna om faderskap vid assisterad befruktning knuten till samtycke till befruktningen. Barnet garanteras på så sätt två rättsliga föräldrar. Föräldraskapet blir alltså inte på samma sätt som i dag beroende av en adoption.

Att ha två föräldrar ger barnet trygghet ekonomiskt, socialt och rättsligt inte bara under den tid då familjen lever tillsammans utan också om föräldrarna skulle separera eller om någon av dem skulle dö. Barnet har rätt till underhåll från sina föräldrar och arvsrätt efter dem och deras

Prot. 2004/05:133
3 juni

släktingar, och reglerna om vårdnad, boende och umgänge är knutna till föräldraskapet. Det är mycket tydliga och klara fördelar.

Då vill jag slutligen övergå till det som är den praktiska frågan, det som är praktiken. Vi vet ju att dessa familjer finns i dag. Man kan inte stoppa huvudet i sanden och säga att de inte finns. De barnen finns i dag. Med tanke på det vore det väldigt märkligt att inte ge dessa barn samma rättigheter som andra barn. Det vore faktiskt att diskriminera de här barnen. Man kan inte blunda för verkligheten på det sätt som Kristdemokraterna gör. Vi kommer nog aldrig – jag tror faktiskt inte det – att ha samma syn när det gäller att heterosexuella och homosexuella föräldrar kan ge samma trygghet. Men vi måste väl ändå utgå från samma verklighet, de barn som växer upp i dessa familjer. Nu tvingas föräldrarna utomlands eller göra det på egen hand. Ska verkligen dessa barn få ett sämre skydd än andra barn?

I detta anförande instämde Marianne Carlström, Kerstin Engle, Maria Hassan, Hillevi Larsson, Johan Löfstrand, Elisebeht Markström, Christina Nenes, Marie Nordén och Rezene Tesfazion (alla s), Tasso Stafilidis (v) samt Ulf Holm (mp).

Anf. 16 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag hälsa justitieministern välkommen till debatten. Det är mycket roligt att justitieministern är här i dag. Den lagändring som vi tar ställning till är ju efterlängtat av många, och justitieministern är väl medveten om att vi från Folkpartiets sida vid ett flertal tillfällen har pekat på hur viktigt det är att man kommer fram med ett färdigt lagförslag i denna fråga. Justitieministern och jag har ju själva debatterat detta vid ett antal tillfällen. Så vi välkomnar att lagstiftningen nu kommer.

Men när det gäller den fråga som Folkpartiet har en reservation om, fastställande av föräldraskap, vill jag ändå fråga justitieministern varför man inte tog upp den frågan i samband med att propositionen utarbetades utan i stället skjuter det på framtiden tillsammans med ett antal andra frågor som man säger att man ska fortsätta utreda. Den här frågan, om hur föräldraskapet ska fastställas, är ju inte på något sätt ny. Det är inte så att den inte har uppmärksamats tidigare. Redan i remissbehandlingen av den departementspromemoria som ligger till grund för lagförslaget var det ju flera remissinstanser som pekade på det orimliga i att man har olika regler för registrerade partner och heterosexuella makar när det gäller hur föräldraskapet ska fastställas.

Det är därför väldigt tråkigt att man lägger fram en krångelparagraf för samkönade familjer på denna punkt när man i praktiken begär att medförälder ska bekräfta föräldraskapet genom att både samtycka före och bekräfta efteråt. För heterosexuella föräldrar räcker det däremot med att samtycka på förhand. Jag vill fråga justitieministern: Varför tog man inte upp denna aspekt när den så tydligt uppmärksammades i remissbehandlingen?

Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag ska först säga att när man kommer med en ny lagstiftning, som det ändå är på det här området, ska man ha en ganska ödmjuk inställning. Det vill jag ha här på så sätt att jag inte anser att det här är hugget i sten för all framtid. Den fråga som Martin Andreasson tar upp

är en fråga. Möjligheten att det också ska gälla utländska sjukhus är en annan fråga.

Den fråga som Martin Andreasson tar upp är inte ny, tvärtom. Den har diskuterats många gånger. Martin Andreasson har sin uppfattning klar. Jag är inte lika säker. Jag anser att det finns för- och nackdelar med det här. Nackdelen är helt enkelt att det faktiskt kan finnas andra situationer, det vill säga att det är en man som är med och som i så fall fråntas hela möjligheten att bli vårdnadshavare om han faktiskt hade velat bli det. Det är det som också har funnits med i diskussionen. Sedan tycker jag inte det är något att säga om att det är klart att det blir ett extra steg med en ytterligare bekräftelse. Det är nackdelen.

Innan den här frågan är helt löst tycker jag att det är bättre att vi inte försinkar den här lagstiftningen utan fortsätter diskutera den. Det finns ju också med i propositionen. Detta är en av de frågor som vi ska diskutera. Jag anser som sagt att det finns för- och nackdelar, men jag anser inte, trots att frågan har diskuterats under en tid, att det är så enkelt att det bara är att ta ställning till det ena eller det andra. Jag anser att man måste väga det här noga – för och emot – innan man tar ställning. Jag anser i vart fall inte att det inte finns skäl att gå fram med den här lagstiftningen för den sakens skull.

Anf. 18 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Ja, visst finns det för- och nackdelar här. Men har detta något med den sexuella läggningen hos de inblandade föräldrarna att göra? Det är den frågan jag tycker att man ska ställa sig, för när det gäller heterosexuella makar har man tydligen ansett det vara rimligt att man har en föräldraskapspresumtion som gäller även vid insemination eller annan assisterad befruktning med donerade spermier, det vill säga i sådana situationer där man faktiskt redan på förhand vet att det i vart fall inte är det biologiska föräldraskapet som ligger till grund för att medföräldern också blir rättslig förälder. Det är denna aspekt som det är så beklagligt att man inte uppmärksammar när man nu äntligen justerar lagstiftningen så att det blir möjligt med assisterad befruktning för kvinnor som lever i samkönade relationer.

De för- och nackdelar som justitieministern beskriver är giltiga, men detta borde i varje fall tillämpas enhetligt på de inblandade föräldrarna oavsett deras sexuella läggning.

Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Nej, det är inte fråga om sexuell läggning, utan det är fråga om den praktiska situation som uppstår där vi ser för- och nackdelar på ett annat sätt än när det gäller heterosexuella. Just med tanke på att det är för- och nackdelar och just med tanke på att det finns människor som tjänar eller förlorar på det ena eller det andra ställningstagandet, så tycker i alla fall jag att den här frågan inte är lika klar som de övriga frågorna.

Men jag vill också säga att jag har full förståelse för dessa synpunkter. Och som jag säger finns det å ena sidan en stark bärkraft i det resonemang som Martin Andreasson för på samma sätt som det finns starka skäl å andra sidan.

Men det är just därför som vi ska fortsätta att diskutera detta tillsammans med bland annat frågan om möjligheten att få assisterad befruktning också vid utländska sjukhus.

Jag anser att detta arbete ska påbörjas nu direkt. Detta är ett väldigt viktigt och stort steg. Och det är klart att frågan, som närmast är rent byråkratisk, om man ska få bekräfta detta en gång till, är nog så viktig, inte minst ur principiell synvinkel. Men jag anser inte att den på något sätt ska försinka detta. Nu ska vi ta detta steg, och sedan ska vi i positiv anda försöka lösa den och andra frågor som naturligtvis kan dyka upp när det är fråga om en ny lagstiftning. Det är ingenting som är unikt för detta på något sätt.

Anf. 20 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag ska fortsätta lite grann på Martin Andreassons resonemang. Vi har valt att inte reservera oss eftersom vi tycker att det är ett bra betänkande, även om det, enligt Martin Andreassons resonemang, kan behövas lite till. Och vi har fått de olika delarna i detta sammanhang förklarade.

Det vore intressant att få höra lite grann om tidsperspektivet. Hur lång tid handlar det om innan det kan komma fram kompletteringar till detta?

Även frågan om könsneutral äktenskapslagstiftning hänger ihop med detta. Det som vi ser i lagstiftningen handlar mycket om att det är registrerade partner eller äkta makar. Jag tycker att den frågan också är viktig för att underlätta i fråga om detta och inte särskilja.

Det vore därför intressant att få höra vilket tidsperspektiv som gäller även beträffande den utredning som inte blev riktigt som ett nästan enigt lagutskott föreslog.

Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Man ska vara försiktig med tidsaspekter innan man är säker. Men det finns ingen som helst anledning att inte påbörja arbetet direkt. Och det har redan påbörjats på Justitiedepartementet på det sättet att man tittar på vilka frågor som är aktuella.

Det är klart att det är svårt att säga en exakt tid när det handlar om frågor där man inte vet hur man ska kunna ta ställning. Men låt oss vara helt överens om att arbetet med dessa frågor ska påbörjas, utöver det arbete som redan nu pågår. Men jag är inte lika säker på att jag vill lägga in detta tillsammans med frågan om könsneutrala äktenskap. Då kan det bli så att de frågor som tar lite längre tid medför att de övriga frågorna tar onödigt lång tid.

Det finns nog därför skäl att se dessa frågor som mer praktiska och att man arbetar parallellt med dessa saker för att inte förlora någon tid.

Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara höra något om tidsperspektivet när det gäller den könsneutrala äktenskapslagstiftningen så är jag nöjd.

Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag vågar inte säga något exakt. Jag får med viss försiktighet säga att jag tror att den ska vara klar våren 2007. Men det är med

viss försiktighet jag säger det. Jag vill understryka det. Men jag kan naturligtvis kontrollera uppgifterna och återkomma senare.

Anf. 24 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Jag ställde en fråga till Thomas Bodström i mitt anförande som jag inte uppfattade att han svarade på. Jag kan upprepa den här direkt. På vilket sätt är det av hänsyn till barnets bästa som man berövar barnet möjligheten att växa upp med sin pappa? Det vill jag ha svar på.

När inseminationslagstiftningen genomfördes 1984 gjordes bedömningen att den lagen inte skulle omfatta lesbiska par. Som skäl angavs att det inte fanns tillräcklig forskning om barn som kommer till genom insemination. Då gick man efter den så kallade försiktighetsprincipen. Men nu visar det sig, vilket även regeringen skriver i propositionen, att det egentligen inte har hänt någonting när det gäller forskningsläget. Man har ungefär samma bristfälliga kunskap. Det står så i propositionen. Men man är nu ändå beredd att släppa igenom detta lagförslag.

Jag framförde i mitt anförande att det har varit en väldigt tung remisskritik mot detta. Jag undrar: Hur resonerar justitieministern när han väljer att inte ta hänsyn till den kraftiga kritiken som kommer bland annat från Socialstyrelsen och Bris?

Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att det är flera remissinstanser som har invänt mot förslaget om assisterad befruktning. Men majoriteten har faktiskt tillstyrkt. Det ska vi komma ihåg. Det är alltså ett fullt demokratiskt och legitimt förslag.

Jag vill också säga att vi under de tio år som har gått, i alla fall inom de flesta partierna, gått mot en mer modern och öppen syn. Vi har också fått denna typ av familjekonstellationer, och vi har kunnat se och konstatera att det inte på något sätt finns skäl att tro att dessa familjer inte skulle kunna ge samma trygghet och kärlek till sina barn.

Men det som vi nu också ska ta ställning till är vad som händer med de barn som nu ändå finns, Ingemar Vänerlov. De finns ju här och nu när du och jag står och diskuterar dem. Ska dessa barn verkligen få ett sämre skydd än de barn som kommer till genom assisterad befruktning för heterosexuella och än de barn som kommer till i övriga familjer? Ska dessa barn verkligen få ett sämre skydd? De finns ju här och nu. Jag tycker att det är väldigt märkligt att man kan komma fram till den ståndpunkten, därför att det inte bara är en principiell ståndpunkt. Det kan vi diskutera hur länge som helst, och där har vi olika uppfattningar. Det är faktiskt så att vi måste utgå från verkligheten. Och det är det som Kristdemokraterna inte gör.

Anf. 26 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Ja, Thomas Bodström, jag undrar hur det förhåller sig just med majoriteten av remissinstanserna. Jag vill minnas att när jag räknade på det var det 13 remissinstanser som var emot och 13 som var för, om jag räknade rätt. Och, märk väl, att av de remissinstanser som var för var det flera som hade homosexuella förtecken. Så det var ju själv-

klart att de skulle vara för. Om man lite grann tänker bort dem är det nog så att remisskritiken överväger. Jag vill absolut påstå detta.

Eftersom justitieministern är landets högste när det gäller ansvar för våra lagar och så vidare skulle jag vilja ha hans syn på följande. Om detta förslag nu antas ger det ju signaler om en helt ny inställning från samhället när det gäller familjefrågor, nämligen den att ett barn inte behöver någon pappa. Det menar vi kristdemokrater på sikt kan bli äventyrligt eftersom beprövad erfarenhet visar att frånvaron av en pappa under uppväxten ej sällan medför negativa effekter för den unge. Hur ser justitieministern på detta?

Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det vore lämpligt om även Ingemar Vänerlöv svarar på frågor på samma sätt som jag försöker göra det. Jag har nu försökt ställa den frågan dels i mitt inledningsanförande, dels i min replik. Varför ska man diskriminera dessa barn som finns i verkligheten? Jag finner att Ingemar Vänerlöv värjer sig för svaret. Och det finns bara ett svar på det, nämligen att det inte finns någon som helst rimlig förklaring till att dessa barn ska ha ett sämre skydd när det gäller att få reda på sitt biologiska ursprung, att de ska ha ett sämre skydd när det gäller arv och att de ska ha ett sämre skydd när det gäller vårdnadshavare om det inte är så att det finns grundläggande ideologiska skillnader. Och det är väl det som egentligen är svaret. Stå inte och tala om att det ska vara ett skydd för alla barn. Det är inte det som det är fråga om. Och jag har flera gånger konstaterat att jag inte får något svar på detta.

Av ett 30-tal remissinstanser var det, enligt de uppgifter som jag har fått, en majoritet för detta. Jag sade också att det var flera som var emot. Låt oss därför räkna detta efteråt, så kan vi se vilket som stämmer.

Det är också så att vi har olika familjebildningar i dag. Vi har familjer med en mamma och en pappa. Vi har familjer med en mamma som tar hand om flera barn. Vi har familjer med en pappa som uppfostrar flera barn. Och vi har familjer med två mammor och med två pappor. Det får inte bli på det sättet att de barn som växer upp i en familjebildning som inte passar Kristdemokraternas ideologiska inställning till homosexuella människor i allmänhet ska få ett sämre skydd, men det är det som det faktiskt är fråga om här.

Sedan är det väldigt intressant – det hoppas jag att Kristdemokraterna och de andra borgerliga partierna ordentligt tar ställning till före valet – hur man ska behandla alla de frågor som faktiskt väntar, till exempel frågor om assisterad befruktning vid utländska sjukhus, frågor om föräldraskap men också frågor om könsneutrala äktenskap, som vi kommer att ta ställning till inom ett par tre år. Ni bör i god tid före valet säga hur ni ska kunna hantera de här frågorna. Då räcker det nog inte med att bada i Maud Olofssons tunna, för då kommer ni att bli skrynkliga som russin. Det har motsättningarna inom det borgerliga blocket visat här med all önskvärd tydlighet.

(Applåder)

Anf. 28 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Jag har följt debatten under morgonen, och jag delar många av de åsikter som majoriteten har framfört här. Men jag har också

en del invändningar mot majoritetstexten. Därför yrkar jag bifall till min motion L31 yrkande 1 under punkt 1 om att regeringen ska återkomma med lagförslag. Jag yrkar också bifall till motion L31 yrkande 2 under punkt 3.

Mina yrkanden grundar sig på min syn på hänsynstagande till barnets bästa, helt enligt FN:s barnkonvention som uttryckligen slår fast att barnets bästa ska komma i främsta rummet och ska vara en utgångspunkt i lagstiftningsarbetet. När jag har tagit del av propositionen och betänkandet får jag en känsla av att de kanske mer tar ställning till den vuxnes intresse av föräldraskap än omsorg om barnets bästa.

Jag grundar även mitt ställningstagande på frågan om lämpligheten att vara förälder. För mig finns det inget som säger att en människas sexuella läggning påverkar den personens fallenhet som förälder. En lesbisk kvinna kan självklart vara en kärleksfull, omvårdande moder och skiljer sig inte nödvändigtvis från andra kvinnor vad gäller förmåga att uppföstra ett barn.

Däremot finner jag svaga skäl för att det vid ett lesbiskt partnerskap eller samboförhållande ska vara självklart att den biologiska moderns partner eller sambo automatiskt ska bli förälder.

Herr talman! I dag löser många lesbiska kvinnor sin befruktning genom att söka upp utländska sjukhus eller genom att ta andra initiativ. Det får bland annat till följd att kvinnans barn inte kan härleda sitt ursprung, och i många fall är kanske även den medicinska tryggheten tveksam vid sådan befruktning. Jag tänker då speciellt på den stora utbredningen av aids här i världen.

Då befruktningar utanför den svenska sjukvården redan i dag sker och tillgängligheten utomlands är stor anser jag att det är bättre att lesbiska kvinnor får möjlighet till behandling på svenska sjukhus. Barnet får då bland annat möjlighet att i mogen ålder härleda sitt ursprung, en åtgärd som enligt uppgift är väsentlig för barnen. Om behandlingen sker på svenska sjukhus blir det även en garanti för medicinsk trygghet, en trygghet som minskar risken för att barnet föds med smitta eller okända genetiska defekter.

Herr talman! Tyvärr är forskningen rörande barn födda genom assisterad befruktning begränsad. Det hade kanske varit bättre att vänta med ett ställningstagande med detta betänkande tills mer forskning genomförts, särskilt när det finns uppgifter om att dessa barn är extra utsatta. Nu har dock regeringen valt att lägga fram en proposition i ämnet, till vilken vi har att ta ställning.

I betänkandet säger majoriteten att den registrerade partnern eller sambon till den behandlade kvinnan också ska anses som barnets förälder, ett föräldraskap som ska säkerställas genom bekräftelse eller dom. Men om en kvinna blir behandlad utomlands eller löser moderskapet på annat sätt utanför den svenska sjukvården ska partnern enligt betänkandet anhålla om adoption. Jag anser att den behandlade kvinnans partner på samma sätt bör ansöka om sitt föräldraskap även när behandling har skett inom svensk sjukvård, det vill säga att föräldraskapet ska fastställas genom närståendeadoption. Det är en något omständligare procedur än regeringsförslaget men ger enligt min åsikt barnet en tryggare situation.

Att sedan regeringen lägger fram ett förslag där behandling kan ske endast på offentligt finansierade sjukhus får väl tillskrivas den socialistiska privatiseringsfobin. Självklart borde behandlingar ske på samtliga svenska sjukhus där det finns tillgänglig kompetens, något jag tycker att den borgerliga alliansen får rätta till efter valseger nästa år.

Herr talman! Vad gäller kostnaden kan det tyckas att det är upp till de enskilda landstingen att besluta om denna ska bäras av skattekollektivet eller av kvinnan. Men det är en orimlig hållning eftersom det sätter enskilda landsting under stark press. Då det knappast kan vara en rättighet att föda barn eller att behandlingen skulle vara betingad av medicinska skäl är det för mig helt självklart att den behandlade kvinnan ska stå för kostnaden, en syn som även Stockholms läns landsting har. Regeringen bör handla med detta som utgångspunkt. Jag har sett uppgifter som talar för att en behandling kostar i storleksordningen 30 000 kr per försök, och då ska man vara medveten om att det kan krävas fler försök för att bli gravid.

Herr talman! Som jag tidigare anförde tycker jag att denna lagstiftning hade kunnat anstå tills mer forskning fanns inom området, helt enligt försiktighetsprincipen. Det positiva i förslaget är dock att barnet kan härleda sitt ursprung, och med mitt tillägg får det en starkare ställning än om befruktning sker utomlands eller på annat sätt. Därför kan jag i dagsläget acceptera att assisterade befruktningar sker på svenska sjukhus med de förändringar som jag fört fram i motionen om närståendeadoption för partnern och betalning av behandlingen.

Det är barnets bästa som står i främsta rummet.

Anf. 29 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Patrik Norinders inlägg och har några frågor.

Jag uppfattade inte riktigt hur det var beträffande närståendeadoption efter assisterad befruktning. Var det så att Patrik Norinder tyckte att både heterosexuella och homosexuella par skulle få genomgå närståendeadoption efter en assisterad befruktning, eller hörde jag rätt att det enbart ska gälla lesbiska kvinnor men inte heterosexuella? Om det är så: Hur motiverar Patrik Norinder det ställningstagandet?

Vad gäller kostnadsfrågorna kan vi bara konstatera att kostnaderna är olika i olika landsting för de enskilda. Men vad gäller de faktiska kostnaderna är det så här: När det handlar om en insemination, då man alltså injicerar sperma i livmodern, kostar ingreppet ungefär 3 000 kr. Men det som de flesta heterosexuella par i dag åtnjuter är mikroinjektioner för att man på alla sätt och vis försöker använda sig av de biologiska föräldrarnas könsceller. De injektionerna kostar mellan 20 000 och 30 000 kr.

Jag kan bara upprepa det jag sade i mitt anförande eftersom jag tillhör vänsterblocket: Jag förutsätter att den utvecklingen kommer att ske att både heterosexuella och homosexuella par ska kunna få den här hjälpen just var gäller inseminationer – kanske inte mikroinjektionerna eftersom de är mer komplicerade rent medicinskt – även på mödravårdskliniker och andra sjukhus, även privata.

Anf. 30 PATRIK NORINDER (m) replik:

Herr talman! Om vi börjar med den sista delen vad gäller kostnaden så säger betänkandet att det här ska ske på allmänna sjukhus och inte på några andra ställen. De kostnadsuppgifter jag har sett – det finns säkert andra kostnadsberäkningar också – är i den här storleksordningen, och det bekräftas ju också av Tassos egna ord här.

Jag tror inte att landstingen kommer att kunna låta skattebetalarna betala, för det här är ingen prioriterad åtgärd. De åtgärder som vidtas på sjukhusen ska ju prioriteras, och eftersom detta inte är en prioriterad åtgärd kommer det nog inte att kunna betalas med skattemedel. Jag tycker att det är att sätta onödigt press på landstingen att säga att detta ska åtgärdas med skattebetalarnas pengar. Som jag sade i mitt huvudanförande är det inte fråga om någon medicinsk åtgärd. Det skulle också leda oss in på andra val om vad som gäller. Vad ska bekostas via skattemedel? Ska skönhetsoperationer bekostas via skattemedel? Det ska alltså finnas en medicinsk deklaration.

Frågan om närståendeadoptioner ska jag också svara på. Vi behandlar i dag frågan om assisterad befruktning vid lesbiska förhållanden, vilket mitt anförande handlat om. Jag har dragit parallellen att om en kvinna får hjälp någon annanstans, utomlands eller om hon hittar på något annat sätt, då är det adoption som gäller för partnern. Jag tycker att det här kan jämföras med om assisterad befruktning sker på svenska sjukhus.

Jag inser att det är ett lite krångligare förfarande, men det ger större säkerhet för barnet, och min utgångspunkt är att barnets säkerhet ska stå i främsta rummet. Därför tycker jag att man kan ta den lite krångligare proceduren med närståendeadoption, i stället för som nu genom dom eller bekräftelse.

Anf. 31 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Då hörde jag alltså rätt, och jag beklagar det. I övrigt har jag full respekt för de synpunkter som Patrik Norinder för fram. Den ordning vi har i dag med faderskapspresumtion innebär att mannen automatiskt blir barnets far om han är gift med den kvinna som blir inseminerad eller som genomgår assisterad befruktning. Många av oss har i dagens debatt beklagat att vi inte får samma ordning för lesbiska par.

Många heterosexuella par åker utomlands och genomgår insemination eller assisterad befruktning. När paret sedan kommer hem till Sverige och kvinnan föder barnet träder faderskapspresumtionen i kraft, vilket innebär att kvinnans make automatiskt blir barnets far. Det jag inte kan förstå är varför Patrik Norinder i så fall inte vill ha samma ordning i de fallen och öka barnens säkerhet genom närståendeadoption, som alltså är en lite krångligare procedur.

Ser Patrik Norinder olika på de barn som föds av en kvinna som är gift med en man och på de fall där en kvinna är gift med en annan kvinna? Jag får inte detta att gå ihop i Patrik Norinders resonemang, när han i övrigt instämmer i det som är grunden för förslaget. Det vore olyckligt om vi återigen skulle få en ordning där vi fortsätter att särbehandla personer på grund av deras sexuella läggning, vilket jag hör Patrik Norinder uttala sig för.

Anf. 32 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag har, som jag också sade i mitt huvudanförande, barnets perspektiv som ledtråd för mitt ställningstagande och Tasso vuxenperspektivet för sitt. Där skiljer vi oss helt enkelt. Vi har inte samma grund för våra ställningstaganden. Jag ser hela tiden till barnets bästa, och då får den vuxne komma i andra hand.

Det är självklart skillnad mellan ett biologiskt faderskap och ett, som i det här fallet, juridiskt föräldraskap. Därför tycker jag att det bör göras en grundlig genomgång, vilket blir fallet i en närståendeadoption. Det är den trygghet jag kan ge det barn som befinner sig i den situationen. Vi har inte tillräcklig forskning om assisterad befruktning, om de barn som lever i dessa förhållanden. Det är i den lilla delen jag tycker att man borde kunna säkerställa barnets bästa, att ge det ytterligare en liten säkerhetsventil genom närståendeadoption.

Men som sagt, vi har olika perspektiv. Tasso har ett vuxenperspektiv. Jag har ett barnperspektiv. Vi kommer troligen att fortsätta ha skilda åsikter om detta, men i övrigt bejakar jag förslaget i stora delar. Jag tror att det är bra att vi genomför det. Det ger större säkerhet för både barn och vuxna.

Anf. 33 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Kära vänner! Den 3 juni är en viktig dag i Sveriges riksdag. Jag känner mig djupt oroad för att beslutet i dag ska leda till att ännu fler barn fräntas rätten att växa upp med sin biologiska pappa. Vi behöver bara se på alla fångelser vi har i det här landet. Vi kan göra intervjuer. Vi kan prata med personalen – med psykologer och andra. Då kommer det många gånger fram att frånvaron av en pappa under uppväxttiden lett till att det senare gått snett i livet. Jag säger naturligtvis inte att det är enda orsaken, men det är en viktig orsak. Alltså har den så kallade beprövade erfarenheten visat att det får negativa konsekvenser om barnet inte får växa upp med sina biologiska föräldrar. Det vill inte jag och Kristdemokraterna vara med om.

Jag vill fråga dem som antytt att vi är omoderna: Är det omodernt att hävda barnets rätt till sin pappa? Det är faktiskt inte Kristdemokraterna som kommit på att det behövs en man och kvinna för att få barn. Majoriteten kan naturligtvis beskylla oss för det, men så är det inte. Jag är övertygad om att det som naturen lagt ned som fundament också är det optimala och det bästa.

Jag vill säga något om sättet att fatta beslut i den här kammaren. I dag gör man nämligen helt om ifall man röstar för de förslag som majoriteten lagt fram. Det man säger är alltså att papporna plötsligt inte behövs. Plötsligt är det inte lika viktigt med delad vårdnad som det varit tidigare. Och plötsligt har man fråntagit ett barn den viktigaste rättigheten det kan ha, nämligen att få växa upp och vårdas av sina biologiska föräldrar – och ha vetskap om dem. Detta sägs i FN:s barnkonvention. Det kändes därför mycket sorgligt när jag fick propositionen och såg att barnkonventionen inte ens är omnämnd där.

Var finns barnperspektivet? Enligt det ratificeringsbeslut vi tagit ska vi ha med barnperspektivet i alla lagar och förordningar. Men när vi får en proposition om assisterad befruktning och föräldraskap finns där endast vuxenperspektivet. Jag tycker att det är skamligt! Jag kan gott säga att

Prot. 2004/05:133

3 juni

*Assisterad befruktning
och föräldraskap*

jag är besviken på mina kamrater i alliansen. Det vill jag säga. Det är bekymmersamt att barnperspektivet inte får ta över, för det handlar faktiskt om barnen.

Som jag gett uttryck för i olika sammanhang är det barnen som diskrimineras. Vi talar om att vissa barn inte får möjlighet att växa upp med sina föräldrar. Sedan vet vi att livet ser ut som det gör. Det är tyvärr inte alla barn som får den dagliga kontakten med sina biologiska föräldrar, men jag vill aldrig vara med och stifta en lag som utesluter detta, vilket vi gör i dag.

När det gäller remissinstanserna är det en mycket spännande läsning. Om jag tillhörde majoriteten skulle jag vara generad över att gå emot Socialstyrelsen, som i alla andra sammanhang, som jag känner till, har mycket hög kompetens i fråga om forskning, barns behov och på många andra områden. Och nu säger man att nej, Socialstyrelsen begriper ingenting.

Man går emot Barnombudsmannen. Vad är det för barnombudsman man har tillsatt om man går emot Barnombudsmannen i en fråga som verkligen gäller barn? Man går också emot Barnens rätt i samhället, Bris. Man går emot Svenska läkarsällskapet.

Jag räknar upp alla dessa remissinstanser för er som anser att det är vi kristdemokrater som är anledningen till att vissa homosexuella trakasseras. Varför anser ni inte att dessa instanser har ansvar för detta?

Jag ska frejdigt, ärligt och rakt tala om en sak för er alla: Jag kommer aldrig att skämmas för att jag tar barnens parti! Det handlar inte om monopol, men jag välkomnar att man tar parti för barnen, framför de vuxna. Jag yrkar bifall till reservation 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annelie Enochson, Lars Gustafsson, Dan Kihlström, Kenneth Lantz, Lars Lindén, Else-Marie Lindgren, Torsten Lindström, Mikael Oscarsson, Sven Gunnar Persson, Tuve Skånberg, Gunilla Tjernberg, Ingemar Vänerlov och Erling Wälivaara (alla kd).

Anf. 34 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära fler repliker – jag tyckte att det räckte med den debatt vi hade förut – men det går inte att låta bli.

Nu handlar det om monopol igen. Är det bara kd som har barnperspektiv medan alla vi andra har enbart vuxenperspektiv? Är det så illa, Chatrine Pålsson?

Stämmer det att all forskning och all beprövad erfarenhet pekar på att alla fall då människor blir kriminella, gör något brottsligt eller får problem beror på frånvarande fäder? Är det så? I så fall har vi läst olika saker. Då har vi inte följt forskningen på samma sätt.

Självklart har barnen rätt till en pappa. Men här handlar det om rätt till två föräldrar. Det handlar också om rätten att få vetskap om vem den biologiska pappan är.

Varför har vi denna diskussion nu? Kd har ju varit med förut och antagit propositioner om äggdonation och om assisterad befruktning för heterosexuella. Nu har vi den när det gäller diskriminering av homosexuella. Är det inte dags att öppna ögonen och se de barn som finns i samhället?

Vad behöver barn? De behöver en bra uppväxt. De behöver kärlek. De behöver någon som bryr sig om dem. Ingenting talar för att förmågan att älska och vägleda ett barn ska ha att göra med den sexuella läggningen. Och Sverige behöver faktiskt fler barn.

Det är inte vår uppgift att använda lagen för att upprätthålla ålderdomliga värderingar. Som medmänniskor och politiker måste vi se verkligheten. Det handlar om att bejaka och uppmuntra kärleksfulla och trygga familjebildningar. På det sättet kan vi bygga ett bra samhälle för våra barn.

Anf. 35 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Apropå frågan om huruvida ni har haft ett barnperspektiv eller inte kan jag bara konstatera att det inte finns med i propositionen. FN:s barnkonvention finns inte nämnd. Det kanske Marianne Carlström ångrar i dag, men säg då det i så fall.

Jag ger mig inte ut för att ha monopol, men jag kommer att fortsätta att hävda att barnperspektivet är det överordnade, det som väger tyngst i sådana här fall. Det hävdar också alla dessa 13 tunga remissinstanser som avstyrker förslaget.

Propositionen om äggdonation sade vi nej till av precis samma skäl. I vårt medicinsk-etiska program, som har varit underlag för många motioner här, vill vi också att spermadonationer på sikt ska upphöra också bland heterosexuella, av precis samma skäl. Tekniken och den medicinska utvecklingen har gjort att man alltid hittar någon liten sperma i pappans bitestikel som fungerar.

Så till detta om att få veta sitt ursprung. Om jag har läst rätt innebär förslaget att barnen inte får det förrän de nästan är vuxna. Anser Marianne Carlström att det är detta som är garanten? Alla barn letar efter sitt biologiska ursprung. Det fick vi veta inte minst när vi satt i den gemensamma utredningen. Alla barn som är adopterade söker sina rötter. Gör de det inte i en viss tid så gör de det senare.

Det är min fasta övertygelse – och jag stärks i detta ju mer vi diskuterar – att vi kristdemokrater har gjort ett riktigt ställningstagande.

Anf. 36 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Att alla barn skulle vilja veta sitt ursprung är jag inte säker på, men alla barn ska ha möjlighet att söka efter sitt ursprung. Det är jag helt övertygad om. Det står i FN:s barnkonvention, och det uppfyller vi med denna proposition och med detta betänkande. Det finns alltså med.

Det står att barnet har rätt att få veta detta ”när det har uppnått tillräcklig mognad”. Vi anser att detta är en fråga som är så viktig att den ska utredas vidare. Vi kommer att återkomma till den.

Jag vill gärna ta upp något som jag inte hann med i förra inlägget, nämligen de eviga remissinstanserna. För tre år sedan stod vi här och diskuterade om homosexuella skulle ha möjlighet att adoptera. Då var alla remissinstanser i utredningen överens om att vi skulle tillåta styvbarns- och närståendeoptioner. Det var bara Kristdemokraterna som inte ville tillåta vare sig internationella adoptioner eller närståendeoptioner. Ändå har man mage att nu säga att vi inte följer remissinstanserna. Ni är ju precis lika goda. Man läser remissinstansernas yttranden och

man gör sina bedömningar. Är det inte därför vi är politiker – för att göra de bedömningarna?

Det finns inga experter på barn i homosexuella familjer. Det finns en massa barnexperter, men det finns inga som enbart är experter på barn i homosexuella familjer.

Anf. 37 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Marianne Carlström säger att ni uppfyller barnkonventionen. Det tycker inte jag.

Det låter hemskt att säga det, men ni berövar ju vissa barn rätten till en pappa. Då tycker jag inte att man följer FN:s barnkonvention. Man kan ju inte åberopa FN:s barnkonvention i ena inlägget och sedan negligera den i nästa inlägg.

I § 7 står det att barnet har rätt att få omsorg av sina biologiska föräldrar och få vetskap om dem. Det är oerhört maktpåliggande att ha FN:s barnkonvention i fokus. Det tycker jag att regeringen har missat.

Om Marianne Carlström skulle vara ärlig så tror jag att hon skulle hålla med om att det borde vara mer av barnperspektiv i propositionen. Här handlar det enbart om vuxna – vuxnas rättigheter till barn.

Jag vet och förstår att alla vuxna längtar efter barn. Och vare sig vi är homosexuella eller vi är heterosexuella är vi lika dåliga eller goda föräldrar allihop. Men det handlar inte om det. Det handlar om barnets rätt att ha en mamma och en pappa.

Det handlar inte på något sätt om att diskriminera homosexuella. Det vill vi inte göra.

Vi tycker ändå att diskriminering av barn är minst lika illa. Det upplever jag att den här propositionen har gjort.

Anf. 38 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Vi hör hur Chatrine Pålsson och Kristdemokraterna gång på gång säger: Vi vill inte diskriminera homosexuella. Vi vill inte det. Vi vill bara barnets bästa. Samtidigt ser en majoritet i den här kammaren hur ensamma Kristdemokraterna står. Vi ser att det ni talar om hela tiden är diskriminering.

Vi bortser från det och tänker inte för en stund på den diskriminering som vi alla andra ser att Kristdemokraterna står för vad gäller vuxna personer och homosexuella utan talar i stället om barnen. Där kan jag inte heller förstå hur Chatrine Pålsson kan stå i talarstolen och säga att hon både är stolt och att hon inte skäms över sin inställning när det hon i själva verket gör, fru talman, är att diskriminera just de barn som Chatrine Pålsson säger sig värna om.

Vi som har samarbetat och lagt fram förslaget, majoriteten i kammaren och majoriteten i lagutskottet som står bakom förslaget, ser just vilka fördelar förslaget har för barnen. Det gäller de barn som tillkommer på det här sättet. Det är de barn som oavsett vad jag eller Chatrine Pålsson tycker, och oavsett vad Kristdemokraterna yrkar i talarstolen, tillkommer ändå. Vi ser just till de barnens sociala och juridiska trygghet. Det kommer de att få med det här förslaget.

Om vi hade gjort som Kristdemokraterna hade sagt hade vi fortsatt att utsätta barn för fara genom att de får tillkomma med de risker som bland annat Patrik Norinder tog upp här innan där man kan faktiskt överföra

Anf. 39 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har debatterat många gånger, Tasso Stafilidis, och har en god känsla i våra debatter. Men jag kommer att stå fast vid det. Jag är också övertygad om att det är rätt. Det är riktigt att Kristdemokraterna är den partigrupp i riksdagen som är den enda partigrupp som står upp för det. Men jag vet att det inom de flesta andra partier finns tveksamhet.

Jag hade nästan önskat att det här hade varit en fråga där det hade varit fri röstning som det var förr i riksdagen. Det är på många sätt en så grundläggande samvetsfråga. Jag har talat med många här i korridorerna som känner: Nej, usch, vad det här känns jobbigt och svårt. Det tycker jag att vi en sådan här dag kan säga.

Om man sedan har en sådan tradition eller disciplin i sina grupper att man ändå vill ha ett gruppbeslut har jag stor förståelse för det. Men det här hade verkligen lämpat sig för fri röstning i kammaren.

Jag är absolut ärlig. Det är bara barnperspektivet som är min ledstjärna. Där har jag i alla de debatter som jag har varit med i sedan år 1992 varit konsekvent. När Partnerskapskommittén lade fram sitt betänkande – och det vet Tasso Stafilidis också – var det ordförandens utslagsröst som avgjorde.

Då sade alla: Detta var steget. Vi skulle inte komma längre. Det skulle inte bli tal om adoption. Sedan har den ena efter den andra saken gått. Här har varit nästan en majoritet som bara för tio år sedan som haft den här åsikten i dessa frågor. Det är just därför att det så lätt går vidare hela tiden som man måste se lite längre bortom hörnet.

Anf. 40 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det är precis det jag ber dig att göra, att se lite längre bakom hörnet. Om du tittar bakom det hörnet kommer du att se alla de barn som du nu står och demoniserar om i talarstolen. Det är alla de barn som inte kommer att få samma juridiska och sociala trygghet och rättigheter som de barn som Chatrine Pålsson talar sig varm för. Varför, Chatrine Pålsson?

Chatrine Pålsson säger att hon bara har barnperspektivet för ögonen. Samtidigt erkänner hon att det inte gäller alla barn. Det gäller bara majoriteten av barnen. Barnperspektivet som Chatrine Pålsson har för ögonen gäller inte alla de barn som växer upp tillsammans med samkönade föräldrar. Det gäller inte alla de barn som tillkommer genom insemination antingen hemma eller på sjukhus utomlands.

Erkänn, Chatrine Pålsson, att ditt och Kristdemokraternas barnperspektiv enbart handlar om de barn som passar in i ert mönster! Vi andra och majoriteten i den här kammaren har ett barnperspektiv som inkluderar alla barn. Vi tycker att det är väldigt bra med de barn som har både en mamma och en pappa och som lever i kärnfamiljer. Det är mycket bra. Vi tycker även att det är lika bra med barnen som växer upp med ensamstående föräldrar. Det är också lika bra med barnen som växer upp med samkönade föräldrar och med föräldrar som till och med inte är gifta med varandra, tänka sig!

*Assisterad befruktning
och föräldraskap*

Det är alla de barnen som vi talar oss varma för. Det är ett barnperspektiv som vi står för. Men det gör inte Kristdemokraterna. Ni står för ett barnperspektiv som exkluderar en massa barn. Det är viktigt att synliggöra.

Anf. 41 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är inte förvånad över Tasso Stafilidis åsikt i den här frågan. Det kan jag lämna.

Trots allt har de allra flesta barn två föräldrar, en mamma och en pappa, som väl är, oavsett om de lever tillsammans eller inte och oavsett om de är gifta eller inte. En del barn har en förälder på grund av att den andra föräldern är död. Men då har de flesta också anhöriga till den föräldern som har gått bort som de kan knyta an till. Det finns alltså ensamstående föräldrar av andra skäl. De gör ett fantastiskt jobb.

Jag har några frågor. Tycker Tasso Stafilidis att allt människor ändå gör ska legaliseras? Är det så inom andra områden? Om människor ändå gör någonting ska det legaliseras, eftersom de ändå gör det.

Jag är förvånad över att Tasso Stafilidis inte uppmärksammar och fäster något vikt vid vad Socialstyrelsen säger, vad Barnombudsmannen säger, vad Bris säger, vad Familjerättssociomomernas riksförening säger, vad Hovrätten över Skåne och Blekinge säger, vad Kammarrätten i Göteborg säger, vad Umeå tingsrätt säger, vad Svenska Läkaresällskapet säger och så vidare.

För er måste det vara bekymmersamt att gå emot sådana tunga remissinstanser i sådan här fråga. Jag är övertygad om att dessa har barnen för ögonen som enda argument för att man går emot förslaget.

Anf. 42 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Kristdemokraternas argument får konsekvenser också på andra områden. Nu öppnar tydligen Kristdemokraterna för att man ska förbjuda alla givarinsemination eller assisterad befruktning med doneerade könsceller över huvud taget, om jag förstår Chatrine Pålsson rätt.

Om jag har missuppfattat det välkomnar jag ett tillrättaläggande. Annars beklagar jag detta. Jag tror att alla de familjer som har älskade, efterlängtnade och välkomnade barn som har tillkommit genom assisterad befruktning med givardonation också beklagar detta. Jag tror att Infertilas riksförening också beklagar ett sådant besked.

Resonemanget får också konsekvenser när det gäller adoptioner och alla de modiga, väl förberedda ensamstående, ofta kvinnor, som ansöker om att bli prövade för sin lämplighet som adoptivförälder. Kommer Kristdemokraterna att agera för att stoppa denna möjlighet?

Den utnyttjas inte minst av många som gör värdefulla insatser för fattiga människor i andra länder och som när de flyttar tillbaka till Sverige inser att de har en möjlighet att ge ett barn en trygg uppväxt i Sverige.

Anf. 43 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna har skrivit att vi tycker att givarinsemination i heterosexuella familjer på sikt ska upphöra. Där är det nu så som jag sade i mitt anförande; den tekniska och medicinska utveckling har gått så mycket framåt att man i regel hittar någon sperma som man kan använda till befruktning utanför kroppen mellan man och kvinna. En

sådan befruktning finns det inte några som helst etiska komplikationer med, tycker jag.

Det står att detta på sikt ska upphöra, och det finns också förankrat hos den medicinska vetenskapen. Den säger att det är så här. Det sker få givarinseminationer i dag bland heterosexuella.

När det gäller ensamståendes adoptioner har vi motionerat om en översyn av hela adoptionslagen med specifik översyn av detta. Jag kan säga att jag inte skulle acceptera en ensamståendes adoption om jag sitter i en socialnämnd. Men det är *min* åsikt, som jag är mycket övertygad om. Jag tror att om ett barn adopteras så är det verkligen ännu viktigare att det har två föräldrar, en mamma och en pappa, för att klara av den problematik som kan uppstå och som vi tyvärr ofta ser.

Jag vill ställa en fråga till Martin Andreasson. I gårdagens Dagen fanns det en ganska stor artikel från hela den svenska kristenheten som representerade hundratusentals personer. De bad oss som politiker att ta vårt förnuft till fånga och inte rösta igenom detta.

Vad säger Martin Andreasson till alla frisinnade inom Folkpartiet som står där med sina namn och vädjar till oss?

Anf. 44 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! För det första har jag en liten rättelse. Det var väl trots allt inte representanter för hela den samlade kristenheten. Såvitt jag minns var det åtminstone ett ganska stort samfund som inte hade representanter där – kanske rentav det allra största.

För det andra blir jag lite förvånad över att det argumentet dyker upp här. Menar Chatrine Pålsson att det är religiösa argument som Kristdemokraterna baserar sitt ställningstagande på? Är det religiösa ställningstaganden som vi ska rösta om här i riksdagen? Gäller det huruvida olika religiösa principer är rätt eller fel? Själv anser jag att varje människas egen religiösa livsåskådning är en ensak för den personen. Självfallet ska det respekteras. Men om Kristdemokraterna vill att vi ska argumentera utifrån religiösa argument så blir jag lite förvånad.

Slutligen, fru talman, så har det talats mycket om Barnkonventionen här. Jag skulle vilja att vi uppmärksammar de inledningsstycken som är portalen till hela barnkonventionen. Där lyfter man fram betydelsen av att familjen ”särskilt för barnens utveckling och välfärd, bör ges nödvändigt skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället”.

För oss handlar denna lagstiftning om att erkänna alla familjer på lika villkor, att bedöma alla familjer utifrån rättvisa och enhetliga måttstockar och att ge alla familjer en möjlighet och en chans till erkännande av samhället så att man till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället. Så står det i Barnkonventionen.

Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är jätteglad att det står om familjen där. Men familjens viktigaste uppgift är barnen. Då får man gå ett steg längre ned och höra vad barnen har för rättigheter. Det är det vi har gjort.

Det är lite spännande med religiösa argument och med det som Martin Andreasson säger. Först och främst är kyrkorna en stor ideell kraft som aldrig kan ersättas av något annat. De arbetar med bistånd, med

missbrukarvård, med hemlöshet och det ena med det andra. Det är rent socialt arbete. De arbetar för utsatta barn, de har diakonal verksamhet och de gör så mycket! Då har man en grund att stå på, där barnen i kyrkan har en stark plattform. Jag tänker på all ideell barnverksamhet som försiggår där, där hundratusentals barn kontinuerligt finns i kyrkans rum och får lära sig saker. Vi har scoutverksamheter och så vidare.

Det handlar om grundsynen. Martin Andreasson vet att den kristna etiken och människosynen är det som driver Kristdemokraterna vidare. Jag tycker att man skulle lyssna lite mer på den stora ideella folkrörelsekraften.

Anf. 46 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag säger som jag gjorde när jag inledde mitt anförande: Detta är en spännande diskussion. Den handlar om djupa värderingar som finns hos oss alla och som bygger på det som vi har med oss när vi växer upp och det som vi får till oss genom omgivningen.

Det är lite spännande att lyssna. Det är några steg till som Kristdemokraterna har tagit i dag när de har sagt att även de heterosexuella föräldrar som inte har fysisk möjlighet att få barn inte heller ska ha den möjligheten framöver. Då hamnar vi i en annan diskussion.

I mitt anförande lyfte jag fram just detta – i betänkandet likställer vi olika familjekonstellationer oavsett om de är heterosexuella eller homosexuella. Vi ser att det är de inre värdena som man har som person, och inte könet, som är viktiga för huruvida man är en bra förälder för sitt barn. Men tydligen finns det skillnader mellan oss här.

Det som jag frågade efter – och som jag hade hoppats att få ett svar från Ingemar Vänerlöv på i förra vändan – handlar om detta. Om vi likställer de olika familjekonstellationerna så kan det finnas två andra alternativ.

Man kan fortsätta som nu; man hör inget, ser inget och vill inget veta. Alla de barn som i dag finns utanför trygghetssystemen ser vi inte. Vi bryr oss inte om dem.

Nästa steg är att också ta konsekvenserna av det resonemang som Chatrine Pålsson och Kristdemokraterna har. Det innebär också att man kriminaliserar dem som sätter barn till världen utan att barnet har en mamma eller pappa. Är det det som Chatrine Pålsson vill åstadkomma?

Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Lagen är normativ. Det vi stiftar i den här lagen kommer att vara normativt för samhället. Som jag sade tidigare så kan man inte stifta lagar och legalisera allt som folk gör ändå. Alla barn ska ha en trygghet, och det har de i dagens samhälle. Det är självklart; det handlar inte om det.

Det handlar om framtiden. Det beslut vi fattar i dag handlar om att assisterad befruktning får göras på våra svenska sjukhus. Vi antar en ny lag i dag. Då handlar det om hur framtiden ska bli.

När det gäller frågan om dem som fysiskt inte kan få barn på vanlig väg så har vi alltid sagt att hjälp med befruktningen med IVF när man av något skäl inte blir gravid inte är några problem. Det handlar om ifall man ska ha sperma eller ägg från någon annan person. Det är då det kan bli komplicerat för det kommande barnet. Det är precis det som det hand-

lar om. Vi har sagt nej till äggdonation – det vet Annika Qarlssoon. Vi vill på sikt att spermadonation ska upphöra. Det kommer också att upphöra, för det sker väldigt få spermadonationer i dag. Man hittar alltid några spermier i bitestikeln – och det kunde man inte göra tidigare – som räcker för att befrukta ägget från kvinnan.

Jag vill ställa samma fråga till Annika Qarlssoon. Vad säger Annika Qarlssoon till alla de här remissinstanserna som tydligen, enligt Annika Qarlssoon, har fattat felaktiga beslut? Det gäller inte minst Socialstyrelsen, Bris, Barnombudsmannen, Riksdagens ombudsmän, JO, hovrätterna och så vidare. Det är 13 tunga remissinstanser. Det är faktiskt fler som har sagt nej än som har sagt ja.

Anf. 48 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska fortsätta på den linjen. Den lag vi stiftar i dag är normativ. Den norm som Kristdemokraterna vill stå för är en helt annan. Det har blivit väldigt tydligt här i dag, och jag tycker att det är bra när det blir tydligt att det finns skillnader.

Chatrine Pålsson pratar om att det är flera remissinstanser som går emot i detta. Jag inledde mitt inledningsanförande med att säga att vi alla växer upp i en omgivning som har värderingar och tycker och tänker olika saker. Runt omkring oss finns en mängd fördomar, och fördomar kan finnas på alla håll och kanter. Ibland blir vi positivt överraskade, och ibland blir vi negativt överraskade. Det här samhället, som styrs av de lagar som har funnits sedan länge där detta till exempel inte har varit okej, har varit normativt. Vi har haft ett samhälle där det inte är okej att vara homosexuell och förälder. För inte så länge sedan var det inte ens okej att vara homosexuell över huvud taget.

Det är enskilda personer som bär de här fördomarna som sedan leder till att barn som växer upp i annorlunda förhållanden riskerar att mobbas och stötas ut. Det finns diskriminering både i arbetslivet och i samhället i stort. Som nästa steg i detta kommer också hatbrotten där det är okej att gå ut och knacka en bög. Man kan tycka att det är långsökt, men det är det faktiskt inte. Det här hänger ihop. Den som går ut och knackar en bög har varit med i diskrimineringen och mobbningen. Och mobbningen har sin grund i att man sitter runt köksborden och tycker att homosexuella inte kan vara bra föräldrar.

Anf. 49 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Avslutningsvis ska jag än en gång påpeka att jag kommer att fortsätta att hävda att barnen har rättigheter. Alla barn har egentligen rätt till föräldrar, men alla föräldrar har inte rätt till barn. För mig är de här frågorna självklara, och så också för många experter. Jag kommer att fortsätta att våga ta strid för barnen om det så kommer att kräva att jag får många motgångar. Och den här debatten har givit mig ännu mer kraft till detta.

Jag vill vädja till alla i riksdagen: Känn att ni alla har ett ansvar när ni trycker på knapparna senare i eftermiddag! Det här är en viktig fråga för framtiden.

Prot. 2004/05:133

3 juni

*Assisterad befruktning
och föräldraskap*

Anf. 50 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Fru talman! Jag vill slå ett slag för barnen och för deras rätt att ha både en far och en mor. Det förslag vi nu debatterar berövar barnen den rätten. Vi har fått höra här att ordet "far" ska ersättas med ordet "förälder" eller, som vi hörde Folkpartiet föreslå, av ordet och begreppet "medmamma". Sug på det en stund! En far ska ersättas av en medmamma. Jag tycker att det är upprörande, och jag måste erkänna, fru talman, att hela mitt inre reagerar.

Jag frågar mig: Hur kan ett sådant förslag komma fram? För att undvika missförstånd, fru talman, vill jag säga att de homosexuellas rätt i samhället är oomtvistlig. Jag stöder vartenda förslag där de ges samma trygghet och rättigheter som andra. Människors sexualitet är deras egen ensak så länge det inte går ut över andra, men det gör det här. Här går det ut över barnen.

Detta är ett förslag som tillgodoser de vuxnas längtan och drömmar. Det tar inte den minsta lilla hänsyn till barnen, och detta i ett samhälle som i alla andra sammanhang säger sig värna om barnens rätt. Visst är det märkligt att i andra sammanhang anses en far så viktig att stora delar av denna kammare är beredda att lagstifta om en delad föräldraledighet för att barnet ges rätten att umgås med sin far redan från tidiga år. Men nu är far hux flux över huvud taget inte betydelsefull. Nu kan han ersättas av begreppet förälder eller begreppet medmamma.

Fru talman! Jag tycker att man förgriper sig på själva naturen här. Jag kan i alla fall aldrig medverka till det. Ett barn har rätt till en mor och en far oavsett hur dåliga de är. Vi har alla sett massor av exempel i tv-program och annat på hur adoptivbarn som har vuxit upp i väldigt lyckliga familjer när en längtan att få reda på sitt ursprung och vilka som är deras riktiga mor och far.

Fru talman! Att få barn är ingen rättighet. Det är en gåva att få barn. Och tyvärr är det en gåva som inte är alla förunnad. Nu försöker man kringgå det genom att samhället ska bejaka att två personer av samma kön får barn och att fadern ersätts av begreppet förälder eller av begreppet medmamma. Vad blir nästa steg? Blir våra barn inte pojkar och flickor? Ska de benämnas avkommor? Är det nästa steg? Det måste man fråga sig.

Fru talman! Jag vet att lesbiska kvinnor redan i dag inseminerar sig. Jag är alls inte okunnig om det. Men här ställer sig samhället bakom detta förfarande, och jag tycker att det är så makalöst att samhället bejakar detta förfarande.

Jag är varken homofob eller frikyrklig, men jag är utrustad med ett antal normer och värderingar som är oerhört viktiga för mig. Jag är kanske naiv, men jag tror inte att man kan bygga ett bra land utan normer och värderingar. Vi ser gång efter gång hur vi tummar på de normer och värderingar som gjorde Sverige till världens bästa land, och det här förslaget är ytterligare ett jättekliv bort från detta.

Fru talman! Det är självklart för mig att varje individ ska ges samma rättigheter och skyldigheter antingen man är homosexuell eller ej. Jag är, som sagt, beredd att strida för det i alla sammanhang. Men här berövar man ett barn en fundamental rätt, nämligen rätten att ha en far. Jag kommer aldrig mer att tro på er som säger er värna barnens rätt samtidigt som ni är beredda att bejaka det här förslaget. När det kommer till kritan är

det de vuxnas rättigheter ni slår vakt om. Barnen, som är helt rättslösa och inte kan tillfrågas om sin uppfattning, är de stora förlorarna.

Fru talman! Jag yrkar avslag på propositionen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annelie Enochson, Kenneth Lantz, Mikael Oscarsson, Tuve Skånberg och Ingemar Vänerlöv (alla kd).

Anf. 51 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Carl-Axel Roslund säger att hela hans inre reagerar, och så hänvisar han bland annat till sina värderingar som är så djupt rotade. Då kan man inte låta bli, fru talman, att fråga sig varför hela Carl-Axel Roslunds inre reagerar, inte minst med tanke på det som vi har stått och argumenterat kring tidigare. Det har ju varit barnets bästa. Nu fick Carl-Axel Roslund ovationer från alla kristdemokrater i kammaren när Carl-Axel Roslund står utan att skämmas och säger att oavsett hur dåliga föräldrarna är så ska barnen ha en mor och en far. Jag förstår nu vad det är ditt inre reagerar på.

Om man på allvar pratar om barns rättigheter, kan man då samtidigt med stående ovationer från Kristdemokraterna säga att oavsett hur dåliga föräldrarna är så ska barnen ha en mor och en far? Är inte det lite att gå för långt? Det är ju precis motsatsen till vad hela barnkonventionen talar om. Barnkonventionen talar om barns bästa, och dåliga föräldrar kan väl inte vara bra för ett barn, Carl-Axel Roslund?

Jag skulle vilja fråga Carl-Axel Roslund, eftersom han inte har någonting emot homosexuella, om han har funderat över vad de djupt rotade värderingarna som han har egentligen står för. Vi andra som lyssnar till det han säger kanske gör andra tolkningar än vad han själv gör.

Anf. 52 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Fru talman! Jag är väl medveten om att det finns massor med usla föräldrar. När jag säger att ett barn har rätt till en mor och en far är det för att man därmed ska ha rätten till sitt ursprung och veta var man kommer ifrån.

Jag ska villigt erkänna, fru talman, att det är intellektuellt oerhört komplicerat och svårt att förklara vad jag känner känslomässigt inom mig. Jag betvivlar inte en sekund att en kvinna kan ta över massor med mansroller och göra det på ett alldeles utmärkt sätt, men det finns en roll hon aldrig kan ta över, och det är papparollen.

Anf. 53 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det här blir ännu mer intressant, framför allt om man ser på det ur ett feministiskt perspektiv. Jag blir väldigt nyfiken på att få höra vad Carl-Axel Roslund tycker ingår i papparollen. Vad är papparollen för någonting, Carl-Axel? Vad är den papparoll för någonting som jag förstår att hela ditt inre reagerar utifrån? Du tycker att det inte spelar någon roll om föräldrarna är dåliga, bara papparollen finns med.

Fru talman! Det vi i majoriteten har sagt är att det finns kvaliteter hos människor oavsett om de är män eller kvinnor. Det är vuxnas kvaliteter och vuxnas erfarenheter som barn har behov av. De har behov av trygg-

Prot. 2004/05:133
3 juni

*Assisterad befruktning
och föräldraskap*

het, av kärlek, av någon som tar hand om dem som ger dem kärlek, uppfostran och trygghet.

Jag är rädd att Carl-Axel Roslund använder sin pappateori till att prata om könsrollsmönster, någonting som jag trodde att vi i Sverige år 2005 på alla olika nivåer försöker få bort. Det är ingen papparoll att vara ute och spela fotboll. Det är ingen papparoll att gå med barnen på mat-chen. Det är heller ingen mammaroll att stå och diska eller städa och laga mat. Så, Carl-Axel, jag är otroligt nyfiken. Vad är papparollen?

Anf. 54 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Fru talman! Jag trodde väl aldrig att jag skulle behöva stå i Sveriges riksdag och förklara vad papparollen var. Låt mig säga att jag som har vuxit upp i en lycklig, hederlig och rättfram familj vet vad papparollen har betytt för mig. Det önskar jag att alla andra människor också ska få lov att uppleva. Det är ett föredöme, någon att identifiera sig med och nog så viktigt för unga pojkar. Det vet jag som är lärare. Jag har undervisat massor med unga grabbar som har varit i en enorm avsaknad av en pappa, och jag har sett vad det har gjort med dem.

Anf. 55 MIA FRANZÉN (fp):

Fru talman! Som jag märker av dagens riksdagsdebatt står barnen oss alla nära. Vi vill alla deras väl. Det är den förenande länken, och det har jag stor respekt för.

Tragiskt, halvväste en upprörd riksdagskollega till mig när jag passerade honom efter att ha instämt i min kollega Martin Andreassons huvudanförande gällande assisterad befruktning och föräldraskap. Trist nog har denna kollega inte förstått att jag utgår från ett barnperspektiv. Jag är troende och låter mitt ställningstagande vila i kärlek till barnen. Jag har inte förändrat min värdegrund, barnen kommer först.

Barn kommer till världen alldeles oavsett vad vi lagstiftar om här, i alla möjliga familjekonstellationer. Mitt äktenskap blev inte alls som jag hade hoppats. Därmed har min son fått växa upp med en ensam mamma. *Det* är tragiskt, kära kolleger, att vi inte klarade vår vuxenrelation. Efter nogsamt övervägande har jag landat i att barn har rätt till kärleksfulla föräldrar, allra helst två men inte nödvändigtvis biologiska.

Tyvärr kan vi inte lagstifta bort kärlekslösheten. Redan i dag berövas barn sin far när heterosexuella föräldrar får hjälp med spermadonation, men barnet får ju två föräldrar ändå med förhoppningsvis massor av kärlek och ansvars känsla. Vid adoption berövas barnen både mor och far, de biologiska, men får likväl och förhoppningsvis två kärleksfulla föräldrar.

Det många vänder sig emot vad gäller assisterad befruktning för lesbiska handlar främst om frånvaron av pappan, men sedan lång tid tillbaka har kvinnliga ensamstående missionärer adopterat barn och tagit med dem hem till Sverige. Kärleken från en förälder kan aldrig ersätta två, men likafullt kan adopterade barn till en kvinnlig missionär mycket väl få en fin och kärleksfull uppväxt. Viktigt i sammanhanget är att barn som kommer till genom spermadonation i Sverige får full rätt att söka sitt biologiska ursprung, att denna rätt värnas och tryggas. Det är det viktigaste. Barn av sin tid är vi väl alla.

Det viktigaste är kärleken och ansvarskänslan. Barn behöver oss vuxna. Barn behöver min besvikne riksdagskollega. Barn behöver likaväl mig som Ingemar Vänerlov och Martin Andreasson och så vidare. Om vi fokuserar det viktiga uppdraget men i olika former får vi en mer barnvänlig värld.

Till sist: Som förälder känner man sig alltid otillräcklig. Därför behövs fler än föräldrarna som kan vara manliga och kvinnliga förebilder för barnen, som bryr sig och ger kärlek och omtanke till alla barn, oavsett om de växer upp med två mödrar, en pappa, en mormor, två män, två kvinnor eller med en ensam mamma. Vi kan alla komplettera varandra. *You complete me.*

I detta anförande instämde Martin Andreasson, Gunnar Andrén, Jan Ertsborn, Anna Grönlund Krantz, Birgitta Ohlsson, Nyamko Sabuni och Torkild Strandberg (alla fp) samt Hillevi Larsson (s).

Anf. 56 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag känner en liten flicka, en glad, älskad, sprallig tjej på tre år. När man ser henne tillsammans med sina älskade föräldrar blir man alldeles varm i kroppen.

Den här treåriga flickan är inte ett standardbarn av kärnfamiljen i Sverige. Hon blev till genom insemination på en klinik i Danmark. Hon har två älskade mödrar som dyrkar jorden hon går på. Hon har fler positiva förebilder av bägge könen än vad jag tror att någon här i riksdagen har vuxit upp med.

Det är det den här debatten egentligen handlar om. Den handlar om att barn behöver kärleksfulla föräldrar. Barn behöver föräldrar som ställer upp i alla stunder. Barn behöver föräldrar som vågar ta ansvar och ge positiva värderingar och normer.

För några år sedan, 2002, när riksdagen fattade beslut om att homosexuella skulle få adoptera barn på lika villkor som vi heterosexuell trodde jag att vi hade kommit förbi den diskussionen och att vi skulle inse att det faktiskt inte sitter i en människas kön eller sexuella läggning eller ursprung om vi blir bra föräldrar eller inte. Det handlar om de egenskaper vi har som människor. Det handlar om individens förmåga att ge kärlek, trygghet, omsorg och respekt.

Jag tycker att det är väldigt intressant med er som använder barnargumentet som slagträ mot att lesbiska ska få inseminera sig och att det är det som är det viktiga. Ni säger att det inte handlar om diskriminering och att ni minsann är lika toleranta mot homosexuella som alla vi som har en annan åsikt. Det tycker jag är en märklig ståndpunkt. Ni är samma personer som de som röstade nej till att homosexuella ska få gifta sig på samma villkor som vi heterosexuella. Ni är samma personer som de som röstade nej till att man ska ha en internationell FN-konvention för homosexuellas rättigheter. Den handlar inte om homoadoption eller insemination. Den handlar om att inte bli mördad för sin kärleks skull.

Ni röstar nej till alla reformer, reformer som inte det minsta rör barn. Jag tror faktiskt att åsikterna i många fall finns på ett annat plan.

Som jag ser frågan handlar det inte om ifall lesbiska får tillstånd att insemineras eller inte. Det har de gjort i alla tider. Det handlar om att ge barnen säkerhet och om att se till att det sker under legitima former.

Jag längtar som heterosexuell efter barn på samma sätt som många av mina lesbiska vänner. Men det är viktigt att min längtan i samhällets ögon aldrig får ses som mer legitim, finare eller mer värd än någon annan människas längtan.

Barn i förhållanden mellan homo- eller bisexuella har en fördel redan från början. De kan aldrig komma till av misstag. De är planerade, ofta i minsta detalj. Föräldrarna har fått kämpa för sin kärlek och sin bekräftelse.

En moderat riksdagskollega sade att det här handlar om normer och värderingar. Det håller jag med om. Det är väldigt tydligt. Den här frågan rör normer och värderingar. Det handlar om att slå fast viktiga fundamentala principer för ett samhälle. Det handlar om att inte dela in oss i grupper utifrån kön, sexuella läggning och ursprung. Det handlar om att förstå att det inte går att prata om att man står för allas mänskliga rättigheter när vissa inte ska ha de rättigheterna. Det handlar om att inse att det inte längre går att blunda för eller sortera bort principen om likhet inför lagen.

Bara för att adoption, insemination och äktenskap traditionellt sett varit förbehållet oss som råkar älska en person av motsatt kön kan man inte försvara argumenten med att det alltid har varit så. Vissa amerikanska delstater sade tidigare att svarta och vita inte fick gifta sig med varandra.

Det är starkt att vi i dag är en i praktiken enig riksdag som röstar för detta. Kom ihåg att rädsla för homosexualitet kommer och går, men tolerans och fri kärlek är det som består i längden.

I detta anförande instämde Martin Andreasson, Gunnar Andrén, Jan Ertsborn, Anna Grönlund Krantz och Torkild Strandberg (alla fp), Hillevi Larsson (s) samt Tasso Stafilidis (v).

Anf. 57 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Riksdagen har i dag att ta ställning till ett betänkande som är efterlängtat av många kvinnor som vill kunna skaffa barn på ett sätt som ger barnet tillgång till rättssäkerhet på samma villkor som andra barn. Det är viktigt att slå fast att den princip som är överordnad alla andra bedömningar är den om barnets bästa.

Det är aldrig en rättighet att få barn. Det har slagits fast av andra debattörer här i dag, men det förtjänar att upprepas. Däremot är det en självklarhet att man ska likabehandlas som medborgare i Sverige varför lagstiftningen alltid ska utformas på denna grund, även vad gäller denna fråga.

Ansvar för att skaffa barn är också livslångt, oavsett om vi pratar om ett samkönat förhållande eller ej. Det innebär också att alla andra frågor är underordnade denna princip. Jag säger detta därför att i debatten uttalas ibland åsikten att barn som blir till i enkönade relationer skulle berövas en del av eller hela sin identitet på grund av avsaknaden av en faders- eller modersgestalt. Inget kan vara mer fel.

Vi må nämligen också tycka att det är beklagligt att många förhållanden slutar med ett uppbrott, oavsett om de består av en- eller tvåkönade förhållanden. Eftersom inget riksdagsparti tar ställning mot skilsmässor eller avslutade förhållanden faller givetvis också detta argument.

Fru talman! Den ändring av lagen som riksdagen nu ska ta ställning till innebär inte att barnet berövas rättigheten att växa upp med bägge sina föräldrar. Många kvinnors längtan efter barn är stark, men hittills har lesbiska kvinnor som lever i relation med en annan kvinna inte haft samma möjligheter som heterosexuella kvinnor. I stället har det, som många har pekat på, vuxit fram andra sätt för dessa att skaffa barn.

Ett har varit att låta en manlig vän stå som spermadonator. Ett annat som har varit vanligt är att kvinnan åker utomlands till ett land, exempelvis Danmark, där det är tillåtet för lesbiska att insemineras på sjukhus.

Som min kollega Inger René så förtjänstfullt redogjort för innebär detta emellertid ett antal problem. Den ordning som hittills rått, och som den föreslagna lagändringen är avsedd att råda bot på har inte varit en rättssäker sådan. Vid insemination i Danmark och ett antal andra länder gäller andra regler än i Sverige.

Ett barn som kommit till genom konstgjord befruktning i Sverige har rätt till sin genetiska identitet vid 18 års ålder. Man har alltså rätt att ta reda på vem som är ens biologiska pappa. Det kan vara mycket viktigt för en människa att få reda på sitt ursprung för att själv få skapa sig sin identitet.

Det förtjänar att påpekas att även medicinska skäl mycket kraftfullt talar för denna rättighet. Barnet ges på så vis möjlighet att underrättas om ärftliga sjukdomar. Denna rätt finns inte i Danmark. Därför skulle denna regelförändring påföra barnet fler rättigheter. Det är ju ett faktum att dessa barn redan i dag blir till.

Det finns också ett antal problem med de metoder som jag har räknat upp som vi som lagstiftare måste förhålla oss till. Det handlar till exempel om att det vid privat insemination faktiskt inte finns någon medicinsk kontroll av sperma. Därmed finns det också problem. Risken att smitta både moder och barn med hiv eller andra sexuellt överförbara sjukdomar växer med en sådan teknik. Det undviker man med sjukhusinsemination.

I debatten har ibland också framförts synpunkten att blivande lesbiska föräldrar bör betala behandlingen i samband med inseminationen. Min, och Moderaternas uppfattning, är att lagstiftningen inte ska göra skillnad på olika individer och att systemet därför ska vara kostnadsneutralt.

Avslutningsvis, fru talman, kan jag konstatera att det är väldigt trevligt att kunna rösta ja till utskottets förslag i det här betänkandet. Jag har själv varit motionär i den här frågan. Det är kul och bra att vi genom beslutet i dag tar ett stort steg framåt mot ett samhälle där alla människor blir lika behandlade med utgångspunkt i lagstiftningen.

Anf. 58 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Jag ska bara komplettera min tidigare framställan när jag under överläggningarna gjorde ett särskilt framställt yrkande.

Med hänvisning till min motion L31 yrkande 1 yrkar jag att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen ska återkomma med ett lagförslag av innebörd att föräldraskap tillkommer genom närståendeadoption även i fall då barnet avlats genom insemination på sjukhus i enlighet med vad som anförs i motionen.

Jag hoppas att det på detta sätt blir helt korrekt även formellt.

Anf. 59 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Jag kommer nu att hålla det sista anmälda anförandet i denna långa debatt – såvitt jag vet är det i alla fall antecknat så hos kansliet. Vad kan då vara lämpligare än att ge sista ordet till dem som kommer att läsa det här protokollet om 20 år, dem som vi har talat om, dem för vilka namnet René kanske kommer att vara okänt men ändå någon som har stått upp för att de skulle komma till på ett sätt som de själva inte kunde välja? Vad kommer de, när de sitter och läser protokollet, att vilja ställa för fråga till dagens riksdagsledamöter, 20 år för sent?

Jag vill ge dem röst med den här frågan: Med vilken rätt berövade du mig rätten att växa upp med min far?

Nu är det upp till er att svara på den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

7 § Straffrättsliga åtgärder mot skatteundandraganden avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter m.m.

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU32

Straffrättsliga åtgärder mot skatteundandraganden avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter m.m. (prop. 2004/05:149).

Anf. 60 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Det här ärendet handlar om en ny straffbestämmelse i lagen om punktskattekontroll, LPK – en god, eller dålig, exponent för hur man bygger på ett redan spretigt sanktionssystem.

Vi har många gånger krävt en sammanhållen översyn av den straffrättsliga behandlingen av olika skatteundandraganden för att skapa ett mer överskådligt och samlat regelverk. Rättssäkerheten på skatteområdet har stora brister, fru talman. Enskilda människor och små företag kommer ofta i kläm och lider. Följden av samhällets åtgärder är inte sällan ekonomisk kollaps för de drabbade. Vi behöver en lagstiftning som sätter den enskilda människan i centrum. Vi behöver en lagstiftning som är förståelig och transparent för var och en. Detta har vi begärt vid åtskilliga tidigare tillfällen här i kammaren. Nu gör vi det igen.

Jag undrar, fru talman: Varför kommer med stor sannolikhet socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att rösta emot en sådan begäran – att få en stringent, transparent och tydlig lagstiftning på det här området? Det behövs, fru talman. Exempelen på detta är oerhört många.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 61 ANNA GRÖNLUND KRANTZ (fp):

Fru talman! Tullens arbetsuppgifter har drastiskt förändrats sedan Sverige blev medlem i EU. Den utveckling som har skett inom EU bara under det senaste året har givetvis också påverkat tullens möjligheter att verka och även vad vi vill att tullen ska göra.

Låt mig först få instämma i vad Ulf Sjösten sade angående översynen av lagstiftningen vad gäller straffrättsliga insatser för de här olika typerna av skatteundandraganden.

Med det sagt skulle jag vilja säga några ord om problematiken kring handeln över gränser, framför allt den som rör normala varor, varor som kanske uppfattas som helt vanliga dagligvaror.

I gränstrakter som till exempel i mitt hemlän Norrbotten är den lagstiftning vi har vad gäller handel över gränser ibland mycket svår att förstå. Samtidigt som det i dag är möjligt att fylla bilar, kanske till och med släp eller lastbilar, med enorma mängder alkohol och köra över gränsen är det näst intill förbjudet att beställa en tankbil med finsk rödmärkt olja. För alla som är vana vid gränshandel – man handlar i den matbutik där priserna är lägst och köper cykel till dottern i den butik som är billigast oavsett om det är på den svenska eller finska sidan – framstår detta som helt orimligt.

När man talar med tullen i Haparanda, vilket bland andra jag och Gunnar Andrén gjorde för några månader sedan, inser man problemet med den finska rödmärkta oljan. Eftersom det i dagsläget är olagligt att föra olja över gränsen på annat sätt än i biltanken och i reservdunken sker verksamheten i det dolda. Jag säger olagligt, men jag ska väl tillägga att det är fullt lagligt att ta in oljan om man är beredd att betala den svenska punktskatten på den.

Det är en väldigt lönsam verksamhet att ta finsk rödmärkt olja över gränsen. Prisskillnaden, eller jag kanske ska säga skatteskillnaden, mellan finsk rödmärkt olja och svensk olja är flera kronor per liter – det varierar lite grann beroende på hur mycket regeringen och dess stödpartier höjer skatten. Detta gör givetvis smugglingsverksamheten till en mycket lukrativ bransch.

Tullen i Haparanda lägger i dag mycket tid och kraft på att jaga oljesmugglare. Samtidigt som lönsamheten ökar för att smugglare ökar också det våld och de hot som tullarbetarna utsätts för. De ligor som i dag smugglar finsk olja över gränserna är knappast några söndagsskolegossar. I spåren av den finska oljan följer nu narkotika och annat som är lätt att transportera över gränserna samtidigt med oljan.

Den svenska lagstiftningen bidrar i dag till att öppna kanaler för kriminell verksamhet. Detta är mycket bekymmersamt. Visst skulle tullen kunna ingripa på ett bättre sätt om man hade mer resurser och större befogenheter, men i grund och botten handlar det här ändå om att smuglingen av finsk diesel inte kommer att upphöra förrän den stora skatteskillnaden mellan Sverige och Finland dämpas.

Fru talman! Folkpartiet ser Tullverket som en mycket viktig aktör för att komma åt brottslingar som för in narkotika och annat olagligt i vårt land. Lika viktigt är det att också se tullen som ett redskap för att komma åt de kriminella ligor som stjälar och för stöldgods ut ur vårt land. För att tullen ska kunna fungera effektivt är det dock angeläget att Tullverket också ges ökade befogenheter utöver vad som nämns i den proposition som vi i dag diskuterar.

Från Folkpartiets sida har vi bland annat krävt att tullen ska kunna ingripa mot smugglare i hela landet. Det är också angeläget att tullen ges möjligheter att samarbeta med andra länders tullmyndigheter och med polisen för att kunna bekämpa brott.

Prot. 2004/05:133
3 juni

*Straffrättsliga åtgärder
mot skatteundan-
draganden avseende
alkoholvaror, tobaks-
varor och mineralolje-
produkter m.m.*

*Straffrättsliga åtgärder
mot skatteundandraganden avseende
alkoholvaror, tobaks-
varor och mineralolje-
produkter m.m.*

Fru talman! Folkpartiet har tre reservationer, på ganska skilda områden, i det här betänkandet. För tids vinning yrkar jag dock bifall bara till reservation nr 3.

Anf. 62 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Det regeringsförslag som nu behandlas om att straffbelägga olovlig befattning med punktskattepliktiga varor – tobak, alkohol och mineraloljor – som varit föremål för skattebrott innehåller tekniskt rätt komplicerade frågor. Vi är i utskottet i allt väsentligt överens om att tillstyrka förslagen. Centerpartiet ser dock tillsammans med Folkpartiet och Moderaterna dessa som en tillfällig lösning i avvaktan på en djupare översyn.

Problembilden bakom förslagen är att genom de nya medlemsländernas inträde i EU bestraffas skatteundandragande vid införsel från de nya medlemsländerna inte längre som tullbrott utan som skattebrott. Detta skulle, om inget görs, allvarligt försämra möjligheterna för Tullverket att ingripa mot just olaglig införsel från de nya EU-länderna medan situationen är under kontroll vid import från länder utanför EU.

Tullverket och Skatteverket framhåller med rätta i sitt förslag till regeringen att illegal införsel av till exempel cigaretter är ett område där brottsligheten ofta kan betraktas som organiserad. Rikskriminalen uppskattar antalet större grupperingar som ägnar sig åt det här till åtta och Tullverket ytterligare flera. Grovt uppskattat förs årligen mellan 400 och 700 miljoner cigaretter in i Sverige.

Det är också rimligt, som föreslås, att låta de nya straffbestämmelserna gälla vid illegal införsel av alkohol respektive mineraloljor.

Däremot är, som har sagts, de olika straffbestämmelserna för skatteundandraganden enligt olika lagrum nu svåröverskådliga och rätt komplicerade. Likaså behöver de föreslagna påföljderna, som Folkpartiet visar på i sin motion, övervägas djupare.

Jag yrkar därför för Centerpartiets räkning bifall till reservation 1 som kräver en sammanhållen översyn av dessa frågor för att skapa ett överskådligt och samlat regelverk.

Anf. 63 PER-OLOF SVENSSON (s):

Fru talman! Skatteutskottets betänkande nr 32 handlar, som vi har hört, om straffrättsliga åtgärder mot skatteundandragande avseende alkohol, tobak samt mineralprodukter.

I mångt och mycket är det nog så att de flesta ledamöter och partier i Sveriges riksdag är överens om att vi ska ha en lagstiftning på det här området som är så effektiv som möjligt. Personligen är jag övertygad om att det här förslaget är ett förslag i en rad förslag som kommer från regeringen för att skattekontrollen och brottsbekämpningen ska bli ännu bättre och ännu effektivare.

Bara några dagar efter att vi hade behandlat det här ärendet i utskottet lämnade regeringen in en ny proposition som har titeln *Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling*. I går beslutade vi här i riksdagen om förlängda strafftider för försäljning av illegal alkohol. Det händer alltså mycket, fru talman, inom området skattekontroll och brottsbekämpning.

Dessutom har Tullverket fått en förstärkning i budgetanslaget för att möjliggöra en effektivare bekämpning av gränsöverskridande verksamhet. Syftet med Tullverkets nya organisation är att utnyttja resurserna bättre och samtidigt förbättra den brottsbekämpande verksamheten.

Som regeringen angav i budgetpropositionen 2005 är det viktigt att Tullverket fortsätter att utveckla samarbetet med kustbevakningen, polisen och andra berörda myndigheter och institutioner för att uppnå en ändamålsenlig och effektiv gränskontroll.

Dagens betänkande är ett steg för att skärpa möjligheten till straffrättsliga åtgärder och är, som jag har sagt tidigare, ett förslag av flera för att skattekontrollen och brottsbekämpningen ska effektiviseras.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 64 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Fru talman! LPK, skattebaslagen, smugglingslagen, brottsbalken, jag kan räkna upp exempel på exempel efter exempel som reglerar olika former av skatteundandragande. Listan är, fru talman, näst intill oändlig.

Vi har i vår reservation nr 1 krävt en översyn för att få en enhetlighet när det gäller lagstiftning och sanktionsbestämmelser för skatteundandragande. Det har vi, som tidigare sagts, gjort förr. Det är inte första gången. Men min fråga till Per-Olof Svensson är: Varför säger ni socialdemokrater och stödpartierna – Per-Olof Svensson slipper svara för stödpartierna – nej till en sådan översyn?

Anf. 65 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Det är det vi inte gör. Precis som Ulf Sjösten vill även vi ha en översyn så småningom. Om man läser i betänkandet kan man notera att det står så här: Utskottet noterar att regeringen inte ställer sig avvisande till en sådan översyn som Lagrådet föreslagit utan anser att den får övervägas i annat sammanhang än i nu föreliggande lagstiftningsärendet.

Det betyder att det kommer en översyn.

Anf. 66 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Fru talman! Vi som tillhör oppositionen här i riksdagen och som för debatter med framför allt socialdemokrater, det kan vara statsråd eller ledamöter i skatteutskottet, är väldigt vana vid svaret "så småningom".

Behovet av den här översynen finns nu, Per-Olof Svensson. Det har funnits under många år. Under den tid som har gått har många människor kommit i kläm på olika sätt. Och jag får samma svar här i kammaren i dag som jag har fått under de två och ett halvt år som jag i denna kammar har ställt frågor till socialdemokrater. Vänta bara! Så småningom får vi ett svar. Jag är inte nöjd med det.

Anf. 67 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är underligt att inte Ulf Sjösten är nöjd med ett svar som säger att det kommer allteftersom. Det är självklart. Allting kan inte göras på en gång. Då får man överväga om man ska anta en ny lagstiftning som förhindrar brott eller om vi ska vänta och se över

*Straffrättsliga åtgärder
mot skatteundandraganden avseende
alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolje-
produkter m.m.*

*Straffrättsliga åtgärder
mot skatteundand-
draganden avseende
alkoholvaror, tobaks-
varor och mineralolje-
produkter m.m.*

alltihop. Alltså gör vi så att vi först och främst antar ny lagstiftning som förhindrar brott. Sedan gör vi en översyn.

Anf. 68 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom det här betänkandet. Vi tycker att det är bra därför att det ger Tullverket möjlighet att ingripa på ett helt annat sätt än hittills. Det är uppenbarligen EU:s utvidgning som har gjort den här förändringen nödvändig.

Som situationen har varit hittills för Tullverket har man inte riktigt kunnat bekämpa skatteundandragande på ett tillräckligt effektivt sätt. Dessutom har lagstiftningen inte varit konsekvent. Tullverket kommer nu också att få vissa befogenheter när det gäller att leda förundersökningar.

De förändringar som vi ska besluta om här tycker vi stämmer ganska väl överens med de riktlinjer som vi var överens om också i budgetpropositionen för år 2005. Då sade vi att det var viktigt att förbättra den brottsbekämpande verksamheten genom effektivisering och tydligare styrning. Vi tycker att det här är ett bra sätt att ge de möjligheterna och de incitamenten.

Någon har också tidigare pekat på den lagrådsremiss som nu har blivit en proposition som ger ytterligare möjligheter till samarbete med andra myndigheter. Det öppnar också för andras åtkomst i Tullverkets register och så vidare. Jag tror att den typen av lagstiftning från politikens sida faktiskt är väldigt viktig att ta fram.

Jag tror också att det kan få betydelse för tullens bekämpning av smuggling – det som Folkpartiets Anna Grönlund Krantz tog upp från talarstolen – av den rödmärkta finska oljan. Jag hoppas att tullen känner att man har mer befogenheter att stoppa den trafik som nu pågår i norra Sverige. Från Vänsterpartiets sida tycker vi att det är bättre att ge tullen redskap än, som man skriver i den folkpartistiska reservationen, att harmonisera skatterna. Vi har många miljöskäl till att vi vill ha de skattenivåer som vi har i dag.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 69 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på en annan sak, som inte har tagits upp här, nämligen regeringens förslag att ändra i 1994 års lag om tobaksskatt. Syftet är att skatt inte ska betalas för tuggtobak som har levererats till köpare i ett annat EU-land.

Ändringen är i grunden ingen skatte- eller hälsofråga utan en konkurrensfråga, där skatteändringen möjliggör för svenska företag att kunna exportera tuggtobak till andra EU-länder. Stor sak? Nej. Möjliggör bara produktion och därmed fler arbetsplatser i vårt land genom att en konkurrensnackdel för svensk industri försvinner.

Fru talman! Därtill berörs aspekter för enskilda riksdagsledamöters möjligheter att verka genom vårt parlament. Denna fråga avgjordes av riksdagen så sent som den 23 mars i år via skatteutskottets betänkande nr 25, *Motioner om alkohol- och tobaksbeskattning*. Samtliga motioner avslogs då.

En av dem, nämligen motion 307, hade väckts av Claes-Göran Brandin i Göteborg, socialdemokrat, tillsammans med några andra socialdemokrater. Motionärerna föreslog att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att i tobaksskattelagen borde återbetalningsrätt för erlagd tobaksskatt vid export av rökfria tobaksvaror till andra EU-länder införas – eftersom en sådan paragraf saknades och därmed omöjliggjorde tillverkning i Sverige.

Lyssna nog nu. Notera att det är exakt samma sak som nu godkänns. Avslag den 23 mars. Godkännande och bifall den 3 juni.

Skillnaden är att förslaget den 23 mars hade väckts av herr Brandin i Göteborg med flera. Nu kommer förslaget från regeringen. Nu formligen smygs frågan igenom utan att motionärens existens över huvud taget nämns. Denna ändring i lagen om tobaksskatt borde kallas Brandinparagrafen. Det är en enskild riksdagsledamot och inte regeringen som ligger bakom vad riksdagen nu föreslås besluta. Riksdagsledamöter bör inte, oavsett regering, förvandla sig själva till regeringens lydiga knapptryckare. Det är riksdagen som är direktvald i det här landet, inte regeringen.

Anf. 70 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Vi har inte deltagit i någon reservation eftersom vi givetvis förväntar oss att arbetet kommer att fortsätta i processen.

Efter ett besök hos Kustbevakningen i Falkenberg, på västkusten i Halland, vill jag meddela vilka problem de hade. De problemen hänför sig till deras samverkan med Tullverket. De har, tyvärr, ingen organiserad form av samverkan med Tullverket på det sätt de hade önskat sig. Det har resulterat i att man under hela hösten 2004 arbetat till i stort sett hundra procent med att kontrollera fiske och fiskelaster. Då är det fritt fram för andra förflyttningar av varor, illegalt, in över den halländska kusten. Det är inte lyckligt.

Man önskar att en utredning snarast ska göras så att man kan få till stånd en samverkan. Jag vill upplysa regeringsföreträdarna om att detta bör tas med i arbetet framöver så att vi snarast kan få en god samverkan över kusterna. Det här är med tanke på de problem som finns med illegala varor av olika slag. Man önskar i utbildningshänseende mer samutbildning med polis och tull för att kunna göra optimala beslag i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

8 § Skatteavtal mellan Sverige och Nigeria

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU33
Skatteavtal mellan Sverige och Nigeria (prop. 2004/05:141).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningensbeslut

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU34
Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningensbeslut (prop. 2004/05:115).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Avtal med Amerikas
förenta stater om
utlämning och om
internationell rättslig
hjälp i brottmål*

10 § Avtal med Amerikas förenta stater om utlämning och om internationell rättslig hjälp i brottmål

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU35
Avtal med Amerikas förenta stater om utlämning och om internationell rättslig hjälp i brottmål (prop. 2004/05:46).

Anf. 71 CHRISTER ERLANDSSON (s):

Fru talman! I regeringens proposition föreslås att riksdagen godkänner ett avtal från år 2001 mellan Sverige och Förenta staterna om rättslig hjälp vid brottmål. Det är vidare två avtal mellan EU och Förenta staterna, varav ett om ömsesidig rättslig hjälp och ett om utlämning. Vidare föreslås att två för EU-avtalen nödvändiga bilaterala instrument godkänns.

Avtalen om ömsesidig rättslig hjälp medför inte behov av lagändringar. När det gäller EU-avtalet jämte instrument om utlämning lämnar regeringen förslag till de lagändringar som dessa överenskommelser ger upphov till. Lagändringarna avser regler om oplanerade mellanlandningar i Sverige i samband med flygtransport av personer som utlämnas eller överlämnas mellan två andra stater. Förslaget innebär en reglering av så kallade transiteringstillstånd vid sådana oplanerade mellanlandningar i Sverige. Förslaget innebär även en möjlighet för polismyndigheter att omhänderta och ta i förvar den som utlämnas eller överlämnas, om det är nödvändigt för att transporterna ska kunna genomföras. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

I lagen 2000:562 om internationell rättslig hjälp i brottmål regleras under vilka förutsättningar svenska myndigheter kan lämna rättslig hjälp till andra länder eller begära sådan hjälp utomlands.

Grundtanken i lagstiftningen är att samtliga åtgärder som kan vidtas i en svensk förundersökning eller rättegång också ska kunna vidtas av svenska åklagare eller domstolar för att bistå utländska myndigheter.

När det gäller svenska myndigheters egna ansökningar om rättslig hjälp finns det få regler i den svenska lagstiftningen. Det beror på att det är den andra statens regler som bestämmer under vilka förutsättningar bistånd kan lämnas till svensk åklagare eller domstol. Vissa länder, däribland Förenta staterna, kräver avtal för att fullt ut bistå med rättslig hjälp i brottmål.

Både EU-avtalet och 2001 års avtal innebär att staterna i enlighet med avtalen åtar sig att lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp i rättsliga förfaranden som hänför sig till brott. Syftet med överenskommelserna är att utveckla det internationella samarbetet om ömsesidig rättslig hjälp för att på ett effektivt sätt bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Avtalet från 2001, som endast gäller mellan Sverige och Förenta staterna, innehåller bland annat bestämmelser om vad en ansökan om rättslig hjälp ska innehålla och regler för verkställighetsförfarande.

Avtalet innehåller bland annat bestämmelser som förenklar samarbetet. Exempelvis tillförs en bestämmelse om att det ska vara möjligt att ta upp ett vittnesmål från ett vittne eller en expert genom videoöverföring mellan Sverige och Förenta staterna. Vidare innebär EU-avtalet att det ska vara möjligt att översända framställningar genom användning av snabba kommunikationsmedel som fax och e-post.

Om Sverige godkänner 2001 års avtal och EU-avtalet om rättslig hjälp, innebär det en reglering av under vilka förutsättningar Sverige och Förenta staterna kan begära och lämna rättslig hjälp till varandra.

En sådan reglering är till fördel för det internationella samarbetet, särskilt då Förenta staterna kräver avtal för att lämna rättslig hjälp. En utökad rörlighet och den senare tidens terrorattacker utgör, vilket också anförs i propositionen, skäl för att utveckla det internationella samarbetet. Det ligger därför i Sveriges intresse att ingå dessa överenskommelser. Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner både 2001 års bilaterala avtal, EU-avtalet om rättslig hjälp samt instrumentet i samma ämne.

Bestämmelser om utlämning till utomnordiska stater finns i lagen 1957:668 om utlämning för brott. Mellan Sverige och Förenta staterna gäller sedan tidigare 1961 års konvention om utlämning, som har fått sitt nuvarande innehåll genom tilläggskonventionen av den 14 mars 1983.

Sverige och Förenta staterna har – i enlighet med vad som föreskrivs i EU-avtalet – förhandlat fram ett bilateralt instrument som klargör hur avtalet förhåller sig till varandra.

EU-avtalet om utlämning jämte instrumentet innebär vissa förändringar jämfört med utlämningskonventionen. Den nya regleringen innebär bland annat en förenkling av tillvägagångssättet för översändande av utlämningsframställningar och kompletterande information. Genom EU-avtalet införs dessutom en reglering av hur den anmodade staten ska gå till väga om flera stater begär utlämning av samma person. EU-avtalet innebär även utvidgade möjligheter för att vägra utlämning om den eftersökte riskerar att dömas till dödsstraff.

I motion Ju36 har kd yrkat avslag på förslaget om godkännande av EU-avtalet om utlämning. Skälet härtill är att avtalet inte ger avtalsparterna rätt att alltid avslå en ansökan om utlämning om den eftersökte riskerar att dömas till dödsstraff. Enligt motionärerna ska utlämning aldrig få äga rum om dödsstraff kan dömas ut.

Motionärerna yrkar vidare att Sverige ska omförhandla det bilaterala instrumentet om utlämning för att därigenom ge Sverige en generell rätt att vägra utlämning om den eftersökte riskerar att dömas till dödsstraff.

Utskottet välkomnar de förenklingar av förfarandet i utlämningsärenden som EU-avtalet innebär. När det gäller frågan om dödsstraff, som motionärerna tar upp, som grund för att vägra utlämning vill utskottet uttala sitt stöd för den uppfattning som motionen vilar på, nämligen att en sådan påföljd inte är förenlig med Sveriges syn på människolivets okränkbarhet.

Härav följer att utlämning inte bör ske om det finns risk för att den utlämnade riskerar dödsstraff. Den nuvarande regleringen i 1961 års utlämningskonvention innebär endast att Sverige har rätt att vägra utlämning om det inte lämnas en försäkran om att ett eventuellt dödsstraff inte kommer att verkställas. Sverige har däremot inte rätt att vägra utlämning endast på grund av att den eftersökte riskerar att dömas till dödsstraff.

EU-avtalets bestämmelse om dödsstraff som grund för att vägra utlämning innebär i stället att avtalsparterna, i vissa fall, har rätt att vägra utlämning redan på den grunden att den eftersökte riskerar att dömas till dödsstraff.

Bestämmelsen innebär att ett land, som villkor för utlämning, kan kräva en försäkran om att påföljden dödsstraff inte kommer att dömas ut. Om Förenta staterna av formella skäl är förhindrade att lämna en sådan försäkran har Sverige – på samma sätt som i dag – rätt att vägra utlämning om Förenta staterna inte försäkrar att ett utdömt dödsstraff inte kommer att verkställas. Bakgrunden till regleringen är att det processuella regelsystemet i några amerikanska delstater innebär att domstolen vid en fällande dom måste välja dödsstraff som påföljd för vissa brott.

Eftersom EU-avtalets bestämmelse om dödsstraff ger Sverige rätt att i vissa fall villkora en utlämning med att den eftersökte inte får dömas till dödsstraff, utgör den bestämmelsen en förbättring jämfört med nuvarande reglering. Det mindre fördelaktiga villkoret behöver återopas endast när Förenta staterna av formella skäl är förhindrade att lämna en försäkran om att dödsstraff inte kommer att dömas ut. Utskottet anser därför att EU-avtalets bestämmelse om dödsstraff som vägransgrund bör tillämpas i avtalsförhållandet mellan Sverige och Förenta staterna.

I det bilaterala instrumentet om utlämning har Sverige och Förenta staterna också kommit överens om att tillämpa EU-avtalets bestämmelse. Utskottet vill dessutom framhålla att en omförhandling av det instrumentet, i avsaknad av annan bilateral överenskommelse, endast kan innebära att utlämningskonventionens bestämmelse om dödsstraff blir tillämplig även i det framtida avtalsförhållandet, vilket alltså skulle innebära en försämring jämfört med den reglering som nu föreslås.

Utskottet utgår slutligen från att regeringen kommer att fortsätta sitt arbete för att i alla internationella sammanhang driva frågan om att ingen ska kunna dömas till dödsstraff.

Med det nu anförda avstyrker utskottet motion Ju36. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner EU-avtalet och det bilaterala instrumentet om utlämning samt antar regeringens lagförslag.

Jag yrkar därför bifall till förslaget i justitieutskottets betänkande och avslag på motionen.

Anf. 72 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Regeringen vill att riksdagen i dag ska godkänna några internationella överenskommelser. Det goda syftet är att utveckla det

straffrättsliga samarbetet med Förenta staterna för att mera effektivt kunna bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Så långt är det bra, rentav mycket bra. Nationell polis, tull och rättsväsendet för en ojämn kamp mot en mer organiserad internationell kriminalitet. När det gäller att bekämpa en alltmer rörlig brottslighet krävs allt effektivare metoder.

Kristdemokraterna anser att den internationella brottsligheten måste bekämpas genom ett strategiskt utbyggt samarbete över nationsgränserna.

Tyvärr innebär ett av de avtal som riksdagen ska fastställa i dag att en person som utlämnas från Sverige till USA kan utsättas för att bli dömd till dödsstraff. Detta gör avtalet till ett dåligt avtal, som vi kristdemokrater i grunden omöjligt kan acceptera. I sitt remissvar delar den juridiska fakulteten vid Lunds universitet denna vår bedömning.

Fru talman! Dödsstraff är inte förenligt med synen på människolivets okränkbarhet och ska därför inte utdömas utan i stället för dömas. Kristdemokraterna verkar i alla lägen mot dödsstraff. Vi markerar därför, som enda parti, avsky för möjligheten att en person som utlämnas från Sverige riskerar att dömas till dödsstraff.

Eftersom avtalets artikel om dödsstraff inte ger Sverige rätt att vägra utlämning i alla lägen där den eftersökte riskerar att dömas till dödsstraff, är EU-avtalet inte tillräckligt.

Bestämmelsen är visserligen en förbättring jämfört med den situation som gäller i dag. En utlämnad ska enligt huvudregeln inte riskera att dömas till dödsstraff. I de undantagssituationer där dödsstraff får utdömas kommer ändå dagens skydd mot verkställighet att gälla. Utlämningslagen föreskriver att utlämning kan vägras, om den som utlämnas kommer att straffas med döden för brottet.

Kristdemokraterna menar att dödsstraff aldrig ska komma i fråga, inte ens som utdömd påföljd. Därför bör avtalet mellan EU och Förenta staterna förhandlas om. Att Förenta staterna har anfört att det processuella regelsystemet i landet tvingar åklagare, och i sin tur domstol, att döma ut påföljden saknar betydelse för vårt vidkommande. Vi beklagar att man gav vika för så svaga argument i en så grundläggande värderingsfråga.

Med viss ironi kan man påminna om att själva grunden för avtalet, så som den motiveras i avtalet självt, är att skydda våra gemensamma värderingar.

Eftersom avtalet, trots sitt usla innehåll i just detta avseende, totalt sett innebär en förbättring för den enskilde jämfört med i dag tvingas vi stödja förslaget.

Dödsstraff är inte förenligt med människolivets okränkbarhet. Vi kristdemokrater tar avstånd från möjligheten att en person som utlämnas riskerar att dömas till dödsstraff, oavsett om straffet kommer att verkställas eller inte. Ingen medmänniska ska behöva leva med en dödsdom över sig, även om verkställigheten senareläggs eller uteblir i enlighet med en försäkran.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Prot. 2004/05:133
3 juni

*Avtal med Amerikas
förenta stater om
utlämning och om
internationell rättslig
hjälp i brottmål*

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU11
Krishanteringsberedskap på nationell nivå.

Anf. 73 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Människor i nöd kräver handling från ansvariga. Människor som hamnar i svåra situationer kräver att samhället bistår, att samhället tar tag i situationer. Sverige har under senare år drabbats av olika typer av ytterst allvarliga händelser. Jag ska avstå från att räkna upp dem alla, för de börjar bli många.

Samtliga dessa situationer är ej planerade händelser. Ändå vill jag påstå att de här oplanerade situationerna och händelserna kräver planering. De kräver en förberedelse från samhällets sida, så att människor kan känna den trygghet som jag tycker att människor ska känna när de hamnar i nöd eller när det allvarliga inträffar.

Frågan om att inrätta någon typ av nationellt krisberedskapsorgan inom Regeringskansliet har diskuterats under lång tid. Så här långt har inget hänt. Utskottet har blivit upplyst om att det i närtid kommer att inrättas en gemensam enhet i Statsrådsberedningen som ska vara till för omvärldsbevakning, bearbetning av information, tidig delgivning och kontinuerlig information vid allvarliga händelser.

Denna enhet som jag kanske lite vårdslöst döper till informationsenhet tycker jag inte på ett nämnvärt sätt höjer beredskapen. Enligt mitt sätt att se på saken ger det bara ett intryck av att detta är någonting som regeringen motvilligt genomför för att möta den debatt som har förts under senare tid apropå de svåra och allvarliga händelser som har inträffat. Det löser alltså inte det grundläggande problemet.

Varför är då detta problem så angeläget att lösa? Jo, det är så att – för att återkomma till min inledningsmening – människor i nöd kräver att ansvariga handlar. Och det har människor inte upplevt att de ansvariga har gjort under de svåra händelser som vi har bakom oss.

Fru talman! Av det skälet vill jag nu, eftersom det är fredag eftermiddag, avsluta mitt anförande och i all enkelhet yrka bifall till den reservation som finns till betänkandet.

Anf. 74 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Vilken krisledning och krishanteringsberedskap har vi i Sverige? Har vi någon? Och om det finns en krisledning, hur fungerar den?

Annandag jul 2004 och nyårshelgen 2004–2005 liksom inledning av 2005 blev dagar som skadade oss alla. Katastrofen – den så kallade tsunamin – slog hårt mot oss. Många av oss kände också någon eller några som fanns därnere som saknade eller döda.

Katastrofen slog blint. Vi blev mer eller mindre chockade över vad som hände där borta på en plats som många av oss förknippar med en stekhet sol och sköna bad.

Jag minns första tv-intervjun efter katastrofen nere i Sydostasien med UD:s presstalesman. Hon hade – kanske självklart – inte det minsta begrepp om vad som hände där. Det förstod alla.

Däremot blev det svårare och svårare att förstå ju längre tiden gick, men man fick uppfattningen att oredan var stor på UD, och regeringens presskonferenser blev kaotiska på många sätt.

Det som förvånade allra mest och som fick en att verkligen spärra upp ögonen var när statsminister Göran Persson senare besökte Thailand, inte för att – som man trodde – främst tacka för vad thailändarna hade gjort och gjorde, utan för att kritisera landet. Jag citerar vad min partiledare Fredrik Reinfeldt sade i partiledardebatten här i kammaren den 20 januari 2005:

”Väl på plats i Thailand hade statsministern nämligen väldigt mycket synpunkter och slutsatser att komma med när det gällde hur landet Thailand hade skött sig. Statsministern ifrågasatte om det fanns rätt kompetens. Han var lite osäker om de egentligen kunde bygga hus och han uttryckte sin oro för kvaliteten på den granskning som skulle följa.”

Det var kanske ett sätt för statsministern och regeringen att flytta fokus för att inte tänka på hur krisledningen här hemma fungerade, eller inte fungerade. Frågorna var och är många här hemma.

Har vi själva här i Sverige i dag kapacitet för att klara de påfrestningar som jordbävningen och flodvågen skapade? Har vi en bra och fungerande krishanteringsberedskap på nationell nivå? Har vi kommit längre nu än som läget var vid Estoniakatastrofen för drygt tio år sedan? Vad har hänt på dessa tio år?

Vi drabbades ju också senare under vintern av ännu en katastrof då stormen Gudrun drog in över vårt land. Ännu en katastrof! Hur var beredskapen då? Mitt inlägg i dag ägnar jag dock åt tsunamin och hur vår krisledning då fungerade.

Fru talman! Vi hade hoppats och trott att försvarsminister Leni Björklund skulle delta i dagens debatt. Vi hade hoppats att hon skulle visa att regeringen bryr sig om den här frågan. Men intresset tycks vara ljust, och vi vet att utskottets majoritet mycket motvilligt ville ta fram det betänkande och behandla den motion som vi i dag diskuterar här i kammaren.

På något sätt känner och till och med påstår jag att vi inte har kommit särskilt långt när det gäller uppbyggandet av en nationell krisledning. På dessa tio år har det startats och genomförts en rad olika utredningar där det har kommit fram bra slutsatser och förslag.

Men vad har egentligen hänt rent konkret? Jag hoppas att Peter Jons-son som majoritetsföreträdare senare i debatten kan ge svar på den frågan.

Hot- och riskutredningen 1995 följde jag som relativt ny ledamot i försvarsutskottet. Den utredningen kom med ett enigt förslag där man sade: ”Vi anser att det är angeläget att regeringen har en hög beredskap för åtgärder vid händelser som innebär särskilda påfrestningar i samhället. Utredningen föreslår att övningar regelbundet skall genomföras på regeringsnivå.” Året var alltså 1995. Tio år har gått sedan dess, och man undrar vad som har hänt.

År 1995 behandlade vi en proposition i utskottet där följande ord fanns med: "Naturkatastrofer kan inte i vår tid mötas med resignerad ödestro."

År 1999 kom Peter Örn med sin utredning om Estonia. Han sade: "För att skapa en grund för den särskilda informationsberedskap som krävs vid en katastrofsituation rekommenderar analysgruppen att en permanent organisation skapas i Regeringskansliet." Så sades det. Men vad har hänt? Jag hoppas än en gång att Peter Jonsson har svar på dessa frågor.

Vi har även den så kallade Munckutredningen från 2001. Också han hade uppdraget att "se på extraordinära händelser".

Regeringen beslutade – för att ta upp ännu en utredning – den 21 augusti 1997 att tillsätta en arbetsgrupp inom Regeringskansliet för att utreda bland annat frågor om skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Men vad har hänt efter det?

I juli månad 1998 tillsatte nuvarande talmannen Björn von Sydow, då försvarsminister, en utredning för översyn av den planering som skulle säkerställa funktionen hos den högsta och centrala ledningen i extraordinära situationer såsom att förhindra eller begränsa katastrofer och omfattande skadeverkningar på liv, miljö och egendom.

En av de utredare som jag har citerat här kommenterar nu själv hur han ser på Sveriges agerande efter det som hände vid tsunamin. Han säger: "Själv är jag förvånad över att man, även med dagens system för att hantera svåra händelser i regeringskansliet, väntade så länge med att agera kraftfullt, vilket bland annat försenade Räddningsverkets ankomst till Thailand."

Samma person säger också att om det hade fungerat i Regeringskansliet hade ett snabbare och mera samordnat agerande inte enbart underlättat en tidigare evakuering av de drabbade från Thailand. Det hade också möjliggjort att svensk personal hade kunnat spela en viktig roll i det tidiga omhändertagandet. Det hade i sin tur kunnat avlasta den hårt ansträngda thailändska vården där de egna medborgarnas behov, enligt uppgift, fick stå tillbaka för de drabbade turisternas behov.

Fru talman! Som alla förstått finns det inte det minsta klagomål på att antalet utredningar har varit för få. Det finns ingen kritik mot att frågorna inte utretts ordentligt eller att inventeringar inte har gjorts om befintlig krisverksamhet.

I betänkandets sammanfattning står det på de två första raderna: "Utskottet kan konstatera att det för närvarande pågår en omfattande utrednings- och beredningsprocess om krishanteringsfrågor." Javisst, men det skulle egentligen stå "pågår" och "har pågått". Och "omfattande" är också rätt ord. Som jag tidigare sade har det pågått i tio år. Men resultatet är mycket magert.

Enligt vår mening är det statsministern och hans kansli som har det övergripande ledningsansvaret i katastrofsituationer. För oss är det självklart att det är Rosenbad som ska vara centrum och ett alternativ bör självklart finnas om Rosenbad blir oanvändbart. Vår inställning är att krisledningsfunktionen även ska ha löpande kontakter och samöva med relevanta myndigheter liksom transport- och reseföretag samt frivilligorganisationer.

Det är också viktigt att undanröja ekonomiska och juridiska hinder. Det måste finnas utrymme i statsfinanserna att snabbt avsätta ekonomiska resurser i katastrofsituationer. I samband med flodvågskatastrofen diskuterades till exempel i statliga instanser vem som skulle betala de insatser som gjordes. Att i en sådan situation diskutera bokföringstekniska frågor är ett exempel på den byråkrati som måste undanröjas om Sveriges krisberedskap ska fungera väl.

Som jag sade tidigare: Det är inte handlingskraft i arbetet med att tillätta utredningar som efterlyses. Talet om vem eller vilka tjänstemän som hanterade och mottog faxar, vilket klockslag som UD:s chefer väcktes och annat kanske är mindre viktigt då frågan måste vara:

Vem har ansvaret för att det inte hänt något i arbetet med att få till en riktig organisation? Är det statsministern? Är det försvarsministern? Om svaret är nej på båda dessa frågor, vem har då ansvaret för att det inte har hänt något? Vem har ansvaret för den tioåriga handlingsförlamning som finns?

Jag väntar ivrigt på Peter Jonssons svar, men jag hade alltså hoppats – utan att förringa Peters kunnande – att försvarsministern skulle anse frågan så viktigt att hon ville vara här i dag, men så blev det alltså inte.

Åren har alltså gått, och i tv-soffan i förra veckan sade försvarsminister Leni Björklund exakt så här om krisberedskapen: ”Vi har just påbörjat ett arbete.” Just det – påbörjat var det alltså. Och till samma slutsats kom i alla fall jag i utskottet då statssekreterare Lars Danielsson, som hade en av huvudrollerna för det svenska arbetet, redovisade hur långt arbetet hade kommit.

Lars Danielsson visade ett antal OH-bilder – det såg ju bra ut – men arbetet hade inte ens kommit så långt att vi i utskottet kunde få bilderna. Så löst var och är allt – detta var i maj år 2005, alltså för några veckor sedan.

Herr talman! Var och en kan dra sina slutsatser om hur regeringen skött det här ärendet. Inte är det något prov på snabbhet, inte är det prov på att man genomfört vad vi sagt i utskottet. Ordet handlingsförlamning ligger betydligt närmare än ordet handling. Och ännu en gång: Vem bär ansvaret?

Jag tror mig kunna påstå, utan att få något större mothugg, att politikområdet krisberedskap och krishantering genom årtionden präglats av revirstrider och oenighet mellan myndigheter och departement. Den ena utredningen har alltså följts av den andra. Vi tycker att krishanteringsfrågorna nedprioriterats av regeringen – att de helt enkelt inte sköts på ett godtagbart sätt.

Vi ska också komma ihåg att regeringen startade tsunamiinformation- en med en hållning där man i princip sade att man inte har ansvar för svenskar som råkar ut för naturkatastrofer utomlands. Efter ett par dygn lämnade man, som tur var, den hållningen.

Frågan är nu om ni socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister är lugnade med vad som nu sker. Det som inte är gjort på tio år ska nu göras, eller? Vad är det som säger att det just nu ska hända något? Vi vet att utredningar inte är detsamma som reella beslut och genomföranden.

Man kan exempelvis undra hur det står till med övningsverksamheten. På en rak fråga svarade Lars Danielsson när han besökte oss i utskottet: "Vi ska ha en övning i morgon och i övermorgon." Om detta kan vara ett lugnande besked överläter jag till andra att avgöra. Danielsson fick också chansen att betygsätta hur han tyckte att regeringen skött hanteringen av tsunamin. Och även om man kan komma väldigt långt med självförtroende, kan jag självklart inte dela det goda betyg och till och med överbetyg som han gav till sin egen regering och till sig själv som en av de ansvariga.

Nej, jag tror inte att svenska folket och många av de drabbade instämmer i det goda betyget. Utrikesminister Freivalds kan vara förlåten. Hon avslöjade att hon inte ens visste vad Phuket var, att det är ett stort resmål för oss svenskar. Därför var det självklart svårt att föreställa sig konsekvenserna av en jordbävning och flodvåg och hur den skulle drabba oss.

Men visst finns en viss insikt om att krisberedskapen inte var bra. Laila Freivalds säger i Svenska Dagbladet den 1 januari: "Vi borde ha agerat mycket starkare på söndagen i stället för att invänta mer information." Vi får vänta och se vad Peter Jonsson om en stund säger om vad majoriteten tycker.

Vi vet också att tsunamin där ca 500 svenskar miste livet och 1 000 svenskar skadades var en stor katastrof. Men, som någon sade när vi var på en genomgång, det kommer flera katastrofer, och hur de ser ut vet vi ju inte.

En av de många utredare som har sett på det här säger i tidningen Krisberedskap: "Krishanteringen i UD och regeringskansliet efter flodvågskatastrofen har dock enligt samstämmiga bedömningar startat sent och varit långsam." Det är alltså inte mina ord, utan det är en tjänstemans ord.

Vi vet att Tyskland och Finland agerade mycket snabbt och tog hem sina medborgare. De var betydligt snabbare i sin handläggning än vad Sverige var. Man avlastade också på detta sätt Thailands sjukvård.

Nej, det vore enkelt om vi alla i full enighet kunde konstatera att vi saknar beredskap för den här typen av katastrofer. Det vore enkelt om vi alla sade att det här måste åtgärdas snabbt. Det vore enkelt om vi noterade att det har gjorts fel, stora som små fel, och att vi måste rätta till dem och få en fungerande organisation. Men hela tiden finns frågan där: Varför har det inte hänt någonting på de här åren?

Herr talman! En undran finns förstås: Hur skulle det svenska agerandet ha varit om regeringen fullföljt och byggt upp den nationella krisledning som alla efterlyst och efterfrågat, men som regeringen Persson mer eller mindre struntat i att bygga upp. Hur hade vi agerat då? Frågan har inget svar och kommer aldrig att få något svar, men frågan finns där.

En krisledningsfunktion måste vara bemannad dygnet runt och året runt. Vi vet också att konstitutionsutskottet just nu behandlar den här frågan, och bara deras initiativ är ju ett tecken som kan tolkas som att det är frågetecken och oklarheter om hur man klarade den situation som uppstod. Mer om detta kommer alltså i höst då KU arbetat färdigt. Sista ordet är alltså inte sagt i den här frågan. Det kommer nya utredningar och besked i höst, så det kanske tar elva eller tolv år innan vi kan spåra resultat.

Herr talman! Som avslutning vill jag ge en positiv bild i ett annars dystert ämne med många mörka minnesbilder. Försvaret, kyrkan och polisen har samarbetat, och samarbetar, för att på ett värdigt sätt ta emot de omkomna svenskarna när de kommer tillbaka till Sverige. Det arbetet har skett, och sker fortfarande, på ett sätt som tål att synas och som behöver ett positivt omnämnande. Sedan februari har över 350 avlidna tagits emot vid Uppsala garnison, där de identifierats. Polisen, kyrkan och försvaret har på Uppsala garnison byggt upp en mottagningsanläggning som vi i utskottet besökt. De ceremonier och det mottagande som genomförs måste berömmas. Jag vet det, eftersom jag har bekanta som drabbats, och de lovordar det arbetet och de ceremonier och den stora värdighet som finns där. Det är ett tungt och svårt arbete, men där kyrkan, polis och försvar gör ett ypperligt arbete, och ännu återstår ett tungt arbete.

Herr talman! Jag vill med dessa ord yrka bifall till den borgerliga reservationen.

Anf. 75 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Det är snart 200 år sedan Sverige senast drabbades av krigisk konflikt. I vårt land är dessutom naturkatastrofer sällsynta, och när de drabbar oss drabbar de oss oftare mindre allvarligt än vad de gör i andra länder. Den här långa traditionen av relativ trygghet och säkerhet i vårt samhälle skapar en känsla av osårbarhet – det händer inte här. Denna känsla skapar problem när det gäller svensk krisberedskap på två olika plan.

Först och främst är känslan naturligtvis falsk. Det händer faktiskt här. Och även om det inte skulle hända här, så i en globaliserad värld drabbas Sverige och svenskar likväl.

På ett annat plan är känslan sann. Det är riktigt att vårt land sällan drabbas. Det är ett problem i det att det ger oss en lägre beredskap än de länder som är mindre lyckligt lottade. Jag tror också att detta kan vara förklaringen till att den svårartade stormen i södra Sverige, stormen Gudrun, faktiskt kom att hanteras bättre av regeringen än den nyss inträffade katastrofen i samband med tsunamin.

Herr talman! De borgerliga har motionerat om två huvudförslag, kan man säga, som är till behandling i det här betänkandet. Vi föreslår dels ett nationellt krishanteringsorgan i Regeringskansliet, dels att regeringen varje år för riksdagen ska redovisa hur krisberedskapen utvecklas i Regeringskansliet och hur övningsverksamheten har skötts.

Utskottsmajoriteten har avstyrkt båda dessa förslag med hänvisning till pågående utredningar och en ny enhet för larmning och gemensam lägesbild på Statsrådsberedningen. Det ska tilläggas att i det sista förslaget, som Lars Danielsson redovisade muntligt för försvarsutskottet, är det alltså väldigt oklart vad den här enheten innehåller.

För Folkpartiet är det viktigt att definiera vilken regeringsledd krishantering som faktiskt behövs. Inom ramen för den gällande regeringsformen handlar det, enligt vår mening, om att regeringen i en krissituation måste besluta om ansvarsfördelningen. Regeringen och ingen annan kan peka på vilket departement eller vilken myndighet som ska ta ledningen.

Dessutom måste regeringen övervaka de samordnings- och samverkansmöjligheter som alltid finns i sådana här krissituationer, men som ofta inte tas till vara.

Det är också viktigt att regeringen har en hög beslutsberedskap. Regeringen måste snabbt fatta beslut om medelstilldelning till de myndigheter som arbetar intensivt med en kris. De måste också besluta om regelförändringar och fatta andra materiella beslut.

De här tilläggen är viktiga för Regeringskansliets krisberedskap, men de saknas i de förslag som redovisades för utskottet och som utskottsmajoriteten känner sig nöjd med.

Det andra yrkandet handlar om en årlig redovisning av Regeringskansliets krisberedskap och övningsverksamhet. Även detta förslag avslås av utskottets majoritet.

Min fråga till Peter Jonsson, som strax kommer upp i talarstolen, är: På vilket sätt skulle en redovisning från regeringens sida när det till exempel gäller övningsverksamheten vara till hinder? Innebär den några svårigheter med avseende på de utredningar som pågår och de förslag som kan komma att läggas fram? Eller är det så att utskottsmajoriteten är nöjd med den övningsverksamhet som Regeringskansliet hittills har presterat? I så fall kan jag upplysa Peter Jonsson om att Ann-Louise Eksborg, generaldirektören på Krisberedskapsmyndigheten, inte var nöjd när hon i Dagens Nyheter den 30 december skrev: Jag har under hand vid flera tillfällen efterlyst en tydligare medverkan från de olika departementen i Regeringskansliet i krisberedskapsarbetet.

Det räcker inte med samverkan *ad hoc* i det akuta läget. För att krishanteringen verkligen ska fungera måste det ske en löpande samverkan och ett löpande kunskapsutbyte. Återigen, herr talman: I ett land som sällan drabbas och som drabbas lindrigt är det dubbelt viktigt att både planering och övning sker på ett bra sätt.

I Statsrådsberedningen jobbar man dagligen med politisk krishantering. Här är beredskapen hög och förmågan att lösa uppdykande politiska kriser god. Jag tror också att det är en väl utvecklad fingertoppskänsla i just det här avseendet som har skapat något av en beröringsångest för statsministern när det gäller att ta tag i verklig krishantering. Göran Persson hukar, ofta naturligtvis på goda konstitutionella grunder, bakom regeringsformens regler angående ministerstyre och statliga förvaltningsars självständighet. Min tro är att i dagens värld håller detta beteende inte i längden. När krisen är där hamnar landets politiska ledning sekundsnabbt i rampluset. Det är, herr talman, denna realitet som den svenska regeringen vägrar att förhålla sig till. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 76 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Vi debatterar här i dag försvarsutskottets betänkande FöU11, *Krishanteringsberedskap på nationell nivå*. Det här betänkandet kom till efter en fyrpartimotion från alliansen med anledning av en särskilt allvarlig händelse. Sverige har under de senaste tio åren drabbats av flera svåra olyckor och katastrofer: Estoniaolyckan, Göteborgsbranden, flodvågskatastrofen i Sydostasien och stormen Gudrun i Sydsverige för att nämna några exempel. Vi lever i en tid då naturkatastrofer, internationell terrorism, klimatförändringar, globala epidemier, massflyktsituationer och översvämningar blir allt vanligare. Det är händelser som kan

utsätta det fredstida samhället för svåra påfrestningar. Vi måste ha en god beredskap för att klara också extremt svåra situationer.

Det har visat sig att vi inte längre kan påstå, som Per Albin Hansson ofta gjorde, att Sveriges beredskap är god. Det var den visserligen inte då heller. Vår beredskap för krig var lika lite god då som vår nutida beredskap är för att hantera konsekvenserna för tusentals svenska turister utomlands av exempelvis den här tsunamikatastrofen som drabbade Sydostasien.

Statsminister Göran Persson skyllde då på tjänstemännen i olika departement. De fullgjorde inte sina plikter. De läste inte faxmeddelanden. Man skyllde på än det ena, än det andra. Det här tycker vi kristdemokrater är att krypa undan sitt egenansvar på ett mycket tarvligt sätt. Ytterst är det ju ändå statsministern och Statsrådsberedningen som har det övergripande ledningsansvaret i katastrofsituationer. Regeringen har ansvaret för att centrala myndigheter som är operativt ansvariga har resurser för att snabbt kunna vidta nödvändiga åtgärder. Det primära är givetvis att myndigheterna inte ska behöva vänta på att få klartecken från regeringen innan den kan göra en insats. Väl inövade rutiner måste finnas.

Det är för sent att, när olyckan väl har hänt, börja diskutera vem som ska stå för kostnaderna och om man ska åka ut och göra en insats eller inte – som om det skulle ha varit ett ovanligt stressigt förvaltningsärende men inte värre än så. Tänkbara scenarier ska vara väl övade i både ledningsfunktionen och myndigheten. Flera ministrar försökte förklara handlingsbristen efter tsunamikatastrofen med att knappast någon kunde föreställa sig att något av det här slaget kunde hända. Det är ett väldigt dåligt svar på kritiken. I andra länder, till exempel Italien, visade man att med en fungerande krishanteringsfunktion i ledningen kan nödvändiga åtgärder snabbt sättas in. Vi är inte världsbäst i Sverige, som regeringen tycks tro. Vi borde faktiskt lära oss av andra länder.

Herr talman! När en extraordinär händelse inträffar är det viktigt att beslutsvägar och ansvarsområden mellan landets ledning och dem som ansvarar för den operativa verksamheten är klara och tydliga. Man behöver inte vara särskilt analytiskt begåvad för att konstatera att krisberedskapen, eller incidentberedskapen, i Regeringskansliet inte är tillfredsställande. Det erkännandet gav också Statsrådsberedningen genom Lars Danielsson när han besökte försvarsutskottet. Han uttryckte det så här: Nu ska det bli bättre. Det kommer att inrättas en särskild enhet i Statsrådsberedningen som ska svara för omvärldsbedömningar, bearbetning av information samt tidig delgivning och kontinuerlig information vid allvarliga händelser.

Bra, kan man utropa! Men det som presenterades för oss i försvarsutskottet var några lösa tankar. De var i sig ganska goda tankar, men regeringen kunde inte ens ge oss en skriftlig beskrivning av dessa tankar. Det fanns de i utskottet som direkt begärde att få det här skriftligt, på papper. Men nej, det förnekades. Vad ska vi tro egentligen? Mer än ett halvår har gått och inget konkret har hänt som har höjt beredskapen. Det vi vet är att den utlovade propositionen, som skulle komma under hösten, är framflyttad till våren 2006. Det inger faktiskt inte något förtroende, inte för mig i alla fall.

I början av 1990-talet inrättade den dåvarande regeringen Bildt en krisberedskapsfunktion i Regeringskansliet. Tyvärr valde regeringen

Persson att avskaffa den funktionen i Regeringskansliet år 1997. Varför? Vad var orsaken? Var det en följd av den allmänna nedrustningsivern – det behövs ingen beredskap, allt är frid och fröjd? Eller ansåg regeringen att det var viktigare att sopa undan spåren efter regeringen Bildt än att upprätthålla en god krisberedskap i Regeringskansliet? Alldeles oavsett de bakomliggande orsakerna råder det inget som helst tvivel om att regeringen Perssons åtgärd var ett stort misstag.

Herr talman! De senaste tio åren har regeringen ständigt skjutit krishanteringsfrågan framför sig. Den har förhalat och fördröjt. Utredning på utredning har tillsatts och konstaterat att krisberedskapen på nationell nivå är bristfällig. Det är fel svar för regeringen. Regeringen vill hellre höra att beredskapen är god. Och vad blir deras åtgärd? Jo, tillsatt en ny utredning!

Lika tragikomiskt är agerandet i försvarsutskottet. Flera av utredningarna betonar behovet av en nationell krishanteringsförmåga. Ändå väljer Socialdemokraterna med sina stödpartier att låtsas som ingenting. Man avslår våra yrkanden om en bättre krishanteringsberedskap med en axelryckning. Detta är beklämmande. Ni säger nej till att säkerställa hög beredskap på nationell nivå. Ni säger nej till ett nationellt krishanteringsorgan i Regeringskansliet. Ni säger nej till att regeringen årligen för riksdagen ska redovisa rutiner, regler och övningar som genomförts i Regeringskansliet.

Herr talman! Avslutningsvis: När det gäller beredskapen i Regeringskansliet har vi här i kammaren gång på gång fått höra att det inte ankommer på riksdagen att säga hur regeringen ska organisera krishanteringen i Regeringskansliet. Jag kan hålla med om att vi inte ska styra regeringen in i minsta detalj. Men det som vi härifrån kan avkräva regeringen är att den i alla fall gör någonting och inte sitter med armarna i kors. Och jag tycker att vi härifrån kan hjälpa den på traven och komma med idéer, vilket vi också har gjort från kristdemokratiskt håll. Det handlar faktiskt om svenska medborgares trygghet och säkerhet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation 1 under punkt 1.

Anf. 77 PETER JONSSON (s):

Herr talman! Jag yrkar först bifall till förslaget i utskottets betänkanden och avslag på reservation 1 med anledning av en motion från de borgerliga partierna.

I dag ska vi återigen debattera hur vi ska skapa ett robustare samhälle i fredstid. Senast jag stod här i talarstolen var den 21 april. Men då handlade debatten om finansieringsprinciper när det gäller krishantering. Men även under den debatten, om jag inte minns helt fel, hade jag och Erling Wälivaara ett replikskifte som handlade om det som vi i dag diskuterar. Jag nämnde då att det vore olyckligt om riksdagen börjar besluta om hur Regeringskansliet ska organiseras. Det är och kommer att vara statsministerns uppgift att för Sveriges bästa skapa en organisation som kan hantera krisberedskapen på nationell nivå i Regeringskansliet. Där tror jag att vi är överens. Jag hoppas det.

Herr talman! För att vinna tid skulle jag kunna sluta mitt anförande här, men jag gör inte det. Vi ska ju snart åka hem och fira Sveriges nationaldag med våra nära och kära.

Jag skulle vilja peka på den förvirring som de som lyssnar och som har läst betänkandet och flerpartimotionen måste känna. I princip tillgodoser vi de tre yrkanden som finns i reservationen. Motioner och reservationer skriver man ju för att man vill förändra och påverka framtidens struktur och organisation. Men det som de borgerliga partiernas företrädare har talat om här är ju faktiskt i stor utsträckning historia.

Utskottet kan konstatera att det för närvarande pågår en omfattande utrednings- och beredningsprocess om krishanteringsfrågor. Regeringen har sålunda efter överläggningar med riksdagens partier fattat beslut om en oberoende kommission för att utvärdera det svenska samhällets förmåga att hantera de påfrestningar som naturkatastrofen i Asien inneburit.

Konstitutionsutskottet har också tagit initiativ till en granskning av regeringens handläggning av naturkatastrofen i Asien. Man ska då lägga till att det är en katastrof på andra sidan jordklotet som vi talar om. Ingen av er i de övriga partierna har pekat på att en sådan krishantering skulle finnas i Regeringskansliet, utan det har handlat om den nationella krishanteringen.

Men nu tar vi ett ordentligt tag för att se var någonstans i samhället som det krävs förbättringar för att hantera en sådan katastrof på andra sidan jordklotet. Förhoppningsvis får vi aldrig mer uppleva det, men man kan aldrig vara säker.

Försvarsberedningen kommer också i en rapport att behandla samhällets krishantering och behovet av en förstärkt fredstida förmåga. Vi kommer här i riksdagen att få ta ställning till en proposition om samhällets säkerhet och beredskap.

Majoriteten i utskottet ser det också som angeläget att regeringen fortsätter att utveckla former för en förstärkt nationell krishanteringsförmåga i linje med vad företrädaren från Regeringskansliet informerade utskottet om. Det handlar exempelvis om förbättrad information och analysfunktion, utökad kapacitet för lägesbedömning, förändrad organisation för säkerhet, beredskap och krishantering, samverkansövningar, utökad samverkan med andra länder, ytterligare förstärkningar av IT, tele, el och lokaler och fortsatt samverkan med riksdagen i beredskapsfrågor.

Utskottet har också fått en föredragning av statssekreterare Lars Danielsson, som tidigare har nämnts, om att det kommer att inrättas en för Regeringskansliet gemensam enhet i Statsrådsberedningen.

Med denna kortfattade redogörelse av vad som händer på nationell nivå vad gäller krishantering undrar man om de borgerliga partiernas reservation har något värde, eller om det är ytterligare ett bevis på en jakt på att visa upp en gemensam politik. Ibland blir det ganska patetiskt. Man har ju redan sedan tidigare sagt nej till överföring av ekonomiska medel från försvaret till samhällets civila säkerhet. Men det är väl som vanligt att den borgerliga politiken från ord till handling inte hänger ihop. Därför yrkar jag återigen bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservation 1.

Anf. 78 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Angående det sistnämnda är det väl riktigt att borgerligheten slår vakt om en fungerande försvarsmakt. Det är också en väldigt viktig del i vår krisberedskap. Det är möjligen bättre än att göra som

regeringen, att ta pengarna från KBM för att täcka luckorna efter tsunamin. Det är inte på något sätt att stärka vår civila beredskap, Peter Jonsson.

Problemet med regeringen är att varje gång som det inträffar en extraordinär händelse eller nationell kris i vårt land översköljs vi dagarna efteråt av försäkringar från olika statsråd, inte minst från statsministern själv, om att det nu ska bli bättre. Så tillsätter man dessa utredningar. Men innan de är färdiga har nästa svårartade kris inträffat, och då blir det bara nya utredningar.

År 1995 lovade Göran Persson att Sverige skulle bli bättre på nationell krisberedskap. Men min fråga är, Peter Jonsson: När kommer dessa förbättringar? Du hörde mig i talarstolen ange på vilka punkter som jag menar att en politikerledd krishantering måste bli bättre, nämligen när det gäller att fatta beslut, när det gäller att fördela ansvaret inom Regeringskansliet och inom myndigheter, och när det handlar om att ta fram pengar. När kommer dessa förbättringar?

Den andra frågan gäller det andra förslag som vi har och som är väldigt konkret. Vi säger att vi vill se hur regeringen hanterar uppgiften att stärka sin krisberedskap genom övningar. Vi vill se hur dessa övningar går till. När den ansvariga generaldirektören ifrågasätter dem offentligt så måste väl du, Peter Jonsson, också förstå att det finns anledning för oss att göra ett sådant ifrågasättande?

Jag kan inte se att en redovisning av övningsverksamheten på något sätt skulle vara ett hinder i den process som nu pågår på en mängd olika håll för att i andra avseenden stärka vår förmåga.

Anf. 79 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska börja med den sista frågan. Redan i debatten efter katastrofen i Asien ställdes frågan till vår statsminister om man hade haft övningar i Regeringskansliet tillsammans med myndigheter. Han pekade då på att det har förekommit och förekommer. Den senaste övningen var nu i maj. Men det finns inte något dokumenterat underlag än, men det kommer från KBM, där man pekar på att det har fungerat väldigt bra och att just det som du eftersträvar har funnits, nämligen en god förmåga att samverka mellan myndigheter och Regeringskansliet.

Jag tror därför inte att du behöver vara så orolig. Man har övat tidigare, och man kommer även i framtiden att öva.

Du säger att ingenting har hänt på detta område. Det är fel. KBM är ju barn av den förändring som har skett när det gäller förmågan att använda och utveckla den svenska krishanteringsförmågan. Så visst har det hänt någonting.

Vi avsätter 2 miljarder per år till resurser för krishantering. Det blir 1,7 miljarder nu eftersom man, precis som du säger här Allan, plockar en del av dessa pengar för att finansiera den enorma katastrof som tsunamin i Sydostasien innebar. Det är självklart att om vi avsätter pengar i budgeten för att hantera sådana saker i ett engångsskede – det är en engångsbesparing som vi talar om här – ska vi naturligtvis kunna använda dessa resurser. På det sättet tycker jag att vi har en flexibel budget. Budgeten är ju ett levande verktyg, Allan. Det är inget som är spikat och fast utan förändringar sker utifrån vad som händer i samhället.

Jag tror att du kan vara lugn även här när det gäller att vi på det sättet kan hantera även den krishanteringen.

Prot. 2004/05:133
3 juni

Anf. 80 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag blir alltid lite irriterad när Peter Jonsson säger att jag kan vara lugn. Det är en rekommendation som jag ofta möter, och tyvärr är dessa rekommendationer inte alltid så välgrundade.

Peter Jonsson säger att regeringen visst övar, och ministrarna deltar, och detta fungerar jättebra. Jag har då en fråga. När Ann-Louise Eksborg, generaldirektören för Krisberedskapsmyndigheten, efterlyser ett större engagemang bara ett par dagar efter att tsunamin har inträffat när det gäller övningarna inom Regeringskansliet, far hon då med osanning? Det är en relevant fråga.

Nästa relevanta fråga som du hela tiden undviker att besvara gäller en redovisning till riksdagen, en kontrollstation, där vi kan konstatera att regeringen gör vad den lovar, nämligen övar mer och övar bättre. Vilka problem innebär den?

Är det någonting som i hela den här omfattande processen störs av att riksdagen faktiskt utövar sin kontrollmakt på den punkten? Jag kan inte se det.

En annan fråga gäller *när* den förbättrade krishanteringsförmågan ska tillkomma i Regeringskansliet och i Statsrådsberedningen. Jag kan bara konstatera, herr talman, att här får jag inget svar från Peter Jonsson.

Jag vill minnas att en förutvarande finansminister i en socialdemokratisk regering, Kjell-Olof Feldt, vid något tillfälle sade att en bra regering måste ha tur. Jag tycker att det är allvarligt att vår regering alltjämt tycks förlita sig på denna tur.

Anf. 81 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Den information och det kaos som var i det svenska samhället efter Asienkatastrofen ledde till ett antal uttalanden som det säkert finns en del sanning i. Men samtidigt visar det sig, som även vår statsminister nämnt, att det pågår övningar. Det kan säkert vara bättre – övningarna kan säkert bli mycket bättre i framtiden. Självklart är det så. Men man ska inte säga att det inte har förekommit någon övningsverksamhet och samverkan mellan myndigheter och Regeringskansliet. Det är viktigt att på något sätt ha med det. I annat fall blir det nästan bara svart eller vitt.

När det gäller detta med att vi från riksdagen ska få möjlighet att vara delaktiga i Regeringskansliets beredskapshantering tycker jag mig ha pekat på det här. Jag nämnde ju, men jag kan ta det en andra gång – jag tänkte nämligen att den frågan kommer från Allan – en fortsatt samverkan med riksdagen i beredskapsfrågor. Egentligen fick du alltså i mitt anförande svar på den fråga som du anser att du inte fått svar på.

Det går säkert att göra förbättringar när det gäller vår krishantering – därav både Försvarsberedningen och, naturligtvis, en proposition när det gäller samhällets säkerhet i fredstid. Vi har en ny räddningstjänstlagstiftning som på ett lokalt plan ska jobba i samverkan just för att hantera den lokala krishanteringsförmågan. Det där har vi också skapat, och det har du, Allan, och jag tillsammans tagit beslut om.

*Krishanteringsbered-
skap på nationell nivå*

Man kan alltså inte peka på att det inte har skett förbättringar som leder till att vi har ett robustare samhälle. Men visst kan det bli ännu robustare. Det beslutet hoppas jag att vi här gemensamt kan ta i samband med propositionen i höst.

Anf. 82 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Peter Jonsson sade: Ingen av er har kommit med förslag eller med några idéer när det gäller en olycka långt borta som den som hände i Sydostasien.

Men, Peter Jonsson, ända fram till år 1997 hade man i Regeringskansliet en krishanteringsfunktion. Den kom till under regeringen Bildt i början av 1990-talet. Men regeringen Persson valde att avskaffa den funktionen. Om vi hade haft den funktionen i december 2004 borde det rimligtvis ha gått snabbare att ge relevanta, korrekta, order och att vidta de rätta åtgärderna i stället för att dröja och säga: Vi kan inte stå och vakta en fax.

Jag skulle vilja fråga Peter Jonsson: Varför i herrans namn avskaffades den här funktionen? Gjordes det för att sopa bort spåren efter regeringen Bildt, eller var det så att man inte trodde att någonting sådant här skulle kunna hända?

Anf. 83 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att en förändring av annat slag samtidigt pågick. KBM kom naturligtvis till just utifrån att man ville ha en samordningsfunktion för att hantera informationen både ut och in, alltså för att skapa sig en form av analysförmåga.

Även om jag inte var med i riksdagen på den tid som du nämner, Erling, tror jag när det gäller en situation med en jordbävning av ett slag som nästan inte skådats i världen och som skapade en gigantisk våg som ledde till att tusentals människor på andra sidan jordklotet miste livet att inledningsdelen av den här katastrofen hade kunnat vara lite bättre. Om vi hade haft en annan organisation i Regeringskansliet eller på annat sätt i myndighetssfären är det mycket möjligt att Räddningsverket hade haft förmåga att agera självständigt.

Det är detta vi nu ser över. Kommissionen och även Försvarsberedningen och konstitutionsutskottets granskning kommer att leda fram till vad som var fel och vad som var rätt, vad som var bra och vad som var dåligt. Det går säkert att hitta saker här, men jag tror att inte heller det som fanns under Bildts tid hade lett till att man kunde ha haft den enorma kapacitet som krävdes för att rädda liv och som krävdes för andra saker kring katastrofen.

Efter händelsen den 11 september har det ju visat sig att USA inte hade en organisation som kunde hantera en sådan typ av katastrof som man inte har planerat för. Just därför heter det katastrof. Nu har man skapat bland annat organisationen Homeland Defence. Samma sak gör man i Kanada – vi har varit på besök där.

Vad jag tycker är intressant att ta fasta på i informationen är exempelvis det i USA. Man pekar på att samtliga elever i skolan i dag får information om krishantering, om vilka saker man ska ha hemma för att klara sin situation om någonting händer.

Det finns saker som vi kan förbättra genom att hjälpa till och se på andra hur de hanterar sin krisberedskap. Det som fanns under Bildts tid hade nog inte varit någon form av "Gud-allena-verksamhet" som hade kunnat rädda tusentals människor i Sydostasien – det tror jag knappast.

Prot. 2004/05:133
3 juni

*Krishanteringsbered-
skap på nationell nivå*

Anf. 84 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Självklart är det svårt att säga vad skillnaden skulle ha varit om man hade haft i varje fall någon krisberedskap. Jag tror dock att tjänstemännen på olika departement skulle ha sluppit att få höra: Det var ert fel. Det var ni som inte vidarebefordrade faxmeddelanden som kom.

De började må väldigt dåligt. Att ha någon form av beredskap är alltid bättre än att inte ha någon beredskap alls, som det ju var på Regeringskansliet då, och så verkar det fortfarande vara. Man fortsätter ju med att säga: Vi ska utreda frågan.

Jag skulle vilja ställa en konkret fråga till Peter Jonsson: Varför säger ni nej till att säkerställa en högre beredskap på nationell nivå, till ett nationellt krishanteringsorgan i Regeringskansliet och till att regeringen ska rapportera och redovisa för riksdagen de rutiner, regler och övningar som genomförs i Regeringskansliet?

Det är klart att det inte är roligt för Peter Jonsson att här redovisa att man i februari i år faktiskt hade en övning i Regeringskansliet. Högkvarteret var där och övade tillsammans med departementen. Men ministern – som ändå är ytterst ansvarig – valde att då inte alls delta i övningen. Jag förstår att det inte är roligt med en sådan redovisning.

Anf. 85 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns en beredskap i dag. En sådan fanns även i samband med katastrofen i Sydostasien, men det var inte tillräckligt. Det behövdes mer. Även om vi hade haft en bättre beredskap hade det kanske inte räckt eftersom det, som jag tidigare pekat på, var en så ohyggligt stor katastrof – en katastrof som kopplas till att så många svenskar berörts av den. Det fanns alltså en beredskap på UD och även i Regeringskansliet.

Att vi säger nej till allt du pekade på vill jag bemöta med att säga att så är det inte. Läs betänkandet! Det pågår i dag en mängd arbete som ska leda fram till en kunskap om vad som skedde i samband med Sydostasienkrisen men också om samhällets säkerhet i form av en proposition kring vilken Försvarsberedningen nu tar fram information. Precis som Danielsson sagt kommer det att i Statsrådsberedningen finnas någon form av krishanteringsförmåga som inte är operativ. Vi har ju en myndighetsstruktur i Sverige. Jag tror att det är viktigt att det är myndigheterna som ska ta ansvar eftersom de har den sakkunskap som krävs. Därför har Räddningsverket i dag fått en ökad förmåga att snabbt gå ut i samband med kriser. Det har lett fram till att vi såg att det fanns en sak som måste förbättras ganska snabbt ifall en sådan här händelse återigen skulle inträffa.

Det pågår alltså saker, så de frågor du ställer till mig nu tror jag kommer att bli besvarade i propositionen, och tycker du att det är bra så kanske det blir en proposition som alla partier ställer sig bakom och gör gemensam sak om så att ni inte även i den frågan försöker skapa någon form av jakt efter en gemensam politik hos de borgerliga partierna utan

också ser till hur verkligheten och vad som komma skall kan bli så bra som möjligt för Sveriges säkerhet.

Sedan vill jag bara nämna den samverkansövning som jag pratade om. Den hette Erik, och den skedde den 18–19 maj och omfattade Regeringskansliet och ett trettiootal myndigheter. Där var som sagt var den preliminära synpunkten att det hade fungerat väldigt bra, och man var mycket positiv. Det kom från KBM, så jag tror att även du kan känna dig nöjd med att det pågår mycket arbete.

Anf. 86 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Det är väl skottpengar på en nu om man begär replik vid den här tiden då alla vill åka hem, men jag känner trycket.

Peter Jonsson har ju en omöjlig uppgift. Det brukar sägas att en duktig försäljare ska kunna sälja en mjölkmaskin till den som inte har en ko. Ungefär det uppdraget har Peter Jonsson i dag. Det är en hopplös uppgift att försvara att regeringen i tio år inte har gjort särskilt mycket. Det här är en av de frågor som har följt mig under mina tio år i försvarsutskottet, och när jag bläddrar tillbaka har samma ärende återkommit gång på gång.

Ni kan vara lugna, har Peter sagt flera gånger. Allt beror ju på, Peter, var man lägger ribban för att vara lugn. Vi har väl ribban högre lagd. Det är väl därför som vi har diskussion i dag. På slutet kom du också in på – det var glädjande – att det inte är tillräckligt bra. Sedan är det rätt intressant att höra när du diskuterar hur man skulle bli överens: Gör vi bara som Socialdemokraterna säger så kan vi vara överens! Ni kan ju fundera någon gång på om det kanske är någonting som kommer från den borgerliga alliansen som Socialdemokraterna skulle kunna ta upp också. Ditt inlägg alldeles nyss blev lite knepigt.

Jag vill bara fråga Peter: Är du då nöjd? Det är inte tillräckligt bra, men du är i stort sett nöjd. Vad grundar du det på? Är det Lars Danielsens lösa tankar – så tror jag Allan Widman uttryckte det – på en handfull overheadbilder som vi inte fick som gör att Peter Jonsson, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i denna allians är så nöjda med vad som sker och har skett på tio år? Men nu ska det ske något, och det har skett någonting den sista månaden. Är det så?

Anf. 87 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Om man säger så här – du ställer ett antal frågor på rad här, men jag vill peka på detta: Naturligtvis kommer vi att lyssna på de synpunkter som finns i de borgerliga partierna. Vi sitter i Försvarsberedningen. Tyvärr förde ni någon form av tvåfrontskrig när vi tog försvarsbeslutet. Man var ganska enig i Försvarsberedningen, men sedan ledde det till ganska stor enighet om påvens skägg, tänkte jag säga, i samband med att vi tog beslutet i kammaren. Det blir naturligtvis ett problem när vi nu i samband med detta i Försvarsberedningen ska ta fram ett underlag som ska leda fram till en proposition. Men kom gärna med synpunkter om saker du vill ha förbättrade, så tror jag säkert att du kan få gehör om du också följer upp det sedan i kammaren.

Det är på något sätt självklart, Rolf, att vi kan göra förbättringar, men som sagt: Det har också blivit förbättringar de senaste tio åren. Vi har en ny räddningstjänstlagstiftning. Vi har KBM. Vi har i samband med detta

också myndigheter som efter 11 september har diskuterat effekten av eventuellt framtida terrorhot. Nu har vi på något sätt sammanfört detta och också informativt och diskussionsmässigt i samband med detta skapat förutsättningar för att göra en proposition som leder till att vi får en robustare säkerhet i samhället. Försvarsbeslutet var också en del i förändringen när vi nu går från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar där man på det sättet också i vissa delar med hjälp av Försvarsmakten kan åstadkomma ett robustare samhälle. Det hänger ihop.

Det är det jag tycker att jag saknar i er politik från Moderaterna. På något sätt pratar ni om allt som ska göras, men samtidigt har ni aldrig pengar att göra det ni vill göra. Det blir, som jag sade förut, lite patetiskt då, eftersom ni inte gick med på beslutet att ta 3 miljoner från Försvarsmakten för att lägga på den civila säkerheten. Vi fick reda upp efter er efter 90-talets kris för att få ordning på Sveriges finanser eftersom det är grunden för ett robust samhälle att ha en ekonomi som fungerar. Jag tror som sagt var inte att du har så mycket att komma med i de frågorna egentligen.

Anf. 88 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Ja, först var det en vänlig mening, och sedan kom det en smäll på slutet. Då lät Peter Jonsson precis som förre finansministern Ringholm, som aldrig kunde stå här i talarstolen utan att tala om åren 1991–1994.

Vem som vann kriget om försvarsbeslutet här i december som vi debatterade då och vem som kom ut mest helskinnad när krutröken hade lagt sig kan väl andra få avgöra. Det behöver inte du och jag stå här och diskutera i dag.

När det gäller Moderaternas försvarsbudget tror jag att den var överlägsen, i alla fall vad gäller ekonomi och omfattning, i jämförelse med vad Socialdemokraterna har tvingats till tack vare det mycket dåliga sällskap som Peter Jonsson och hans socialdemokrater har hamnat i tillsammans med Lars Ångström, som vill avskaffa försvaret mer eller mindre, och med Vänsterpartiet. När det gäller sällskap, alliansen och det sällskap som Peter Jonsson hamnat i känner jag en oerhörd trygghet när det gäller alliansen och vad den kan ha för pengar och medel att satsa på svenskt försvar på såväl den civila som den militära sidan.

Men som mina föräldrar brukar säga: Man ska passa sig för dåligt sällskap. Peter Jonsson bör fundera på det när vi kommer till nästa proposition och ska diskutera den. Jag är verkligen öppen för att vi för Sveriges bästa och för allas bästa ska få en uppgörelse som de flesta partier står bakom. Det vore det allra bästa för Sverige.

Anf. 89 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Då tackar jag så mycket för det. Jag har noterat just de här sista orden. Det ska bli intressant att se när vi kommer fram till propositionen och diskussionen i kammaren om det leder till det som vi pratar om. Då är jag faktiskt nöjd, för att då är det på något sätt en bredare diskussion. Jag tror att vi har samma målsättning när vi vill skapa ett robustare svenskt samhälle, både nationellt och internationellt, och när det gäller att vi ska använda de resurser vi har i form av myndigheter och

andra organisationer för att på det sättet stärka Sveriges säkerhet. Jag ser fram emot ett sådant samarbete och en sådan diskussion.

Anf. 90 BERIT JÓHANNESSON (v):

Herr talman! Jag skulle vilja bredda det här lite grann. Jag tror nämligen att det är lite farligt att vi bara diskuterar tsunamin. Jag skulle vilja säga så här:

- Ett fartyg kolliderar. Olja läcker ut. Brand uppstår. Människor skadas och dör.
- Hus rasar. Många blir begravda i rasmassan.
- En tankvagn släpper ut farligt ämne. Det sprids över stora områden.
- En vattenreservoar som ska försörja Östad förgiftas.
- Datasystemet i riksdagen och Regeringskansliet slås ut.
- En dammvall håller på att brista i Norrland.

En katastrof är ett faktum. Den drabbar oss alla. Människor dödas. Många fler skadas. Panik utbryter. Rykten florerar.

Det här är bara några scenarier som man kan tänka sig. Men man måste vara medveten om de här scenarierna och en mängd andra, som vår fantasi kanske inte ens kan tänka ut i dag, som kan drabba Sverige och oss som bor här. Det är alltså grunden för det viktiga och prioriterade arbetet för att förebygga. Det handlar om att analysera och förebygga genom åtgärder för att göra samhället robust med en robust infrastruktur och en robust krishantering totalt. Det gör vi naturligtvis genom olika åtgärder. Ni kan se i de här scenarierna att det är en mängd olika åtgärder som naturligtvis behövs för att man ska kunna förebygga sådana här saker.

Orsakerna till katastrofer kan ju vara väldigt många: naturkatastrofer naturligtvis, den mänskliga faktorn, bristande underhåll, sabotage är några av dem. Men samhället i stort och beslutsfattare på alla nivåer – myndigheter och företag – har ju sitt ansvar, och det är därför vi debatterar här i dag. Det är viktigt, därför att analys av risker och förebyggande åtgärder är livsviktiga. Det är därför som krishantering är ett ämne som berör och engagerar oss alla. Det är därför, om det osannolika skulle inträffa trots bra förebyggande arbete, som det krävs en krishantering som är bra, snabb och flexibel.

Ni som lyssnar här uppe! Kamrater i kammaren! Ni som sedan läser protokollet! Ni kan ju tro att det finns väldigt stora skillnader mellan oss som utgör majoriteten och dem som har reserverat sig. Så är det alltså inte. Vi är alla överens om behovet av en förstärkt nationell krishanteringsförmåga. Det är ingen som har ifrågasatt det. Det ska vara ett regelverk som är anpassat till och täcker in olika slags kriser. De som ska handha ska ha rätt kompetens och vara mentalt förberedda. Genom seminarier och övningar ska man arbeta framåt. Det måste naturligtvis inbegripa de verkliga beslutsfattarna. Det är självklart.

I detta betänkande redovisas vad utskottet tidigare sagt och vad Regeringskansliet gjort med anledning av detta, men där redovisas också vad

regeringen planerar att göra, och är på gång med, efter den fruktansvärda katastrof som följde på tsunamin.

Jag har jobbat i utskottet i snart åtta år och aldrig varit med om ett scenario liknande tsunamin. Att svenskar på andra sidan jordklotet skulle råka ut för något sådant var ett scenario som vi inte kunde föreställa oss. Vår fantasi är begränsad när det gäller möjligheter att tänka sig in i något sådant. Därför är det viktigt att krishantering är flexibel, att krishantering inkluderar alla möjliga och omöjliga scenarier. Vi har i betänkandet starkt betonat att det är angeläget att regeringen fortsätter att utveckla formerna för en förstärkt nationell krishanteringsförmåga och att regeringen återkommer till riksdagen i dessa frågor.

Nu pågår mycket arbete. Vi har tillsatt en kommission som nogsnart ska gå igenom vad som hände och inte hände samt ge förslag till förbättringar. Då tycker jag att det vore mycket oklokt att negligera vad kommissionen kommer fram till. I så fall hade vi inte behövt tillsätta den. Jag vet att kommissionen arbetar oerhört noggrant. Den kommer att gå igenom vad som hände nästan sekund för sekund och vad som måste göras. Det är väl klokt att vänta och se vad den kommer fram till innan vi sätter ned foten definitivt.

Naturligtvis jobbar vi också i Försvarsberedningen med detta. Det här var en planerad försvarsberedningsrapport. Det är givetvis viktigt att få en helhetssyn på kriser, att titta på frågorna i stort övergripande alla områden, att titta på hur man förebygger och förbereder, hur man tar hand om det hela på bästa sätt för att på så sätt också lära sig av kriserna. Jag kommer från Göteborg, och vi har varit drabbade av kriser av olika slag. Vid varje kris har vi lärt oss något nytt som vi tagit *ad notam*, och vi har nu en mycket bra krishantering. Och vi kommer att lära oss fler nya saker.

Krishantering måste kunna fungera i alla stadier och vid alla typer av kriser. Därför är jag lite orolig när vi nu diskuterar tsunamin så pass mycket, för vi får inte glömma andra scenarier, andra typer av kriser.

Det pågår alltså ett stort arbete för att få fram det bästa underlaget för framtiden. Det kommer en proposition som ska ta med det som Försvarsberedningen sagt och det som kommissionen säger. Där kommer man naturligtvis också att titta på det som KU sagt i sin analys. Det är väl klokt att vi väntar in detta så att vi får ett bra underlag. Men därmed inte sagt att regeringen inte fortsätter att jobba för att få fram en bra krishantering också i nuläget. Det enda vi nämligen vet är att det kommer en kris. Vi vet inte när den kommer, inte vad den består i och inte vem som drabbas, men att en ny kris kommer, att en ny katastrof inträffar, kan vi vara alldeles övertygade om. Det kan dröja 25 år eller det kan hända något nästa vecka.

Alla i utskottet är alltså överens om behovet av en förstärkt nationell krishanteringsförmåga och en flexibel krishantering. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 91 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade ledamöter i kammaren! Åhörare! Protokollsläsare! Högeralliansen har väckt en motion som är både intressant och i stora stycken relevant. Den handlar om ökad civil krishanteringsberedskap. I utskottet pekar vi på att det mesta av det som föreslås är bemött,

Prot. 2004/05:133
3 juni

Krishanteringsberedskap på nationell nivå

och framför allt pekar vi på att Försvarsberedningen nu arbetar med att utveckla en nationell säkerhetsstrategi. Vi får därför anledning att återkomma i höst för att debattera hur den strategin och den civila krishanteringsberedskapen ska se ut. Vi i Miljöpartiet står bakom utskottets förslag i betänkandet, och jag yrkar därför bifall till det.

Jag sade att den motion som högeralliansen väckt var intressant. Det är den kanske inte så mycket på grund av det som sägs i den, utan mer beroende på vilka som står bakom den. Jag vill, herr talman, återge ett avsnitt från motionen. Där framhålls att vi lever i en tid när naturkatastrofer, internationell terrorism, klimatförändringar, globala epidemier, massflyktingsituationer och andra faktorer hotar vår civila beredskap och säkerhet.

Detta är intressant, för det är vad Miljöpartiet hävdar i tio femton år. Sedan det kalla krigets slut i början av 90-talet har vi pekat på hur det militära invasionshotet eroderat och hur andra, icke-militära, hot mot det civila samhället och medborgarnas säkerhet ökat. Och vi vet alla att klimatförändringar inte kan bemötas med Jämflygplan. Även om vi köper flera hundra plan för 100 miljarder kronor är det inte möjligt. Globala epidemier kan inte bemötas med u-båtar. Vi kan inte bemöta terrorism med stridsvagnar.

Jag tycker, herr talman, att Rolf Gunnarsson och Moderaterna kanske skulle iaktta ett visst mått av ödmjukhet i den här frågan. Man står och gör sig väldigt bred över hur regeringen underlåtit att utveckla en civil krishanteringsförmåga och förmågan att möta de icke-militära hoten. Samtidigt har Moderata samlingspartiet år efter år föreslagit minskningar på det civila området och i förmågan att möta de icke-militära hoten. I stället har man pläderat för ökade eller bibehållna, mycket höga, militärutgifter.

Det är Moderaterna som applåderat inköp av Jämflygplan för 100 miljarder trots att inte ens militären vill ha dessa. Det är Moderaterna som föreslagit dessa satsningar samtidigt som de föreslagit minskningar på den civila sidan. Därför blir det lite schizofrent att å ena sida läsa högeralliansens motion, å andra sidan höra Moderaterna stå här och säga något annat.

Man kan fråga sig om högeralliansens motion är ett uttryck för att plocka billiga poäng på regeringens sjabblande i inledningen av tsunamikatastrofen eller om den är ett ärligt uttryck för att man nu, efter tio år, kommit fram till samma insikt som Miljöpartiet länge haft och som också Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har, nämligen att hotbilden nu ser helt annorlunda ut och vi därför måste ändra vår politik dramatiskt. Vi måste minska den militära förmågan till förmån för en ökning av beredskapen att hantera civila kriser i samhället och icke-militära hot mot medborgarnas säkerhet. Ja, den som lever får se, om inte förr så i debatten i höst när vi diskuterar just den civila krishanteringen och den nationella säkerhetsstrategin.

Slutligen, herr talman, kan jag inte avhålla mig från att notera att högeralliansen i sin motion nämner Estoniaolyckan som ett exempel på en kris. Det är helt riktigt. Det är en kris att vi fortfarande efter tio år inte fått reda på orsaken till katastrofen, att vi fortfarande efter tio år möts av internationell kritik mot en haverikommission som inte lyckades utföra sin viktigaste uppgift, nämligen att klarlägga orsak och sjunkförlopp

bakom den olycka som krävde 852 människoliv. Och visst är det, när högeralliansen nämner Estoniaolyckan som exempel på en kris, en kris att vi har 551 svenska medborgare som dött utan att vi fastställt något ansvar och utan att minsta försummelse konstaterats. Det är oacceptabelt i ett demokratiskt rättssamhälle, och därför är det min förhoppning att högeralliansens nämnande av just Estoniaolyckan som exempel på en kris innebär att Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Centerpartiet kommer att göra som alliansbrodern Kristdemokraterna och ansluta sig till kravet på en ny utredning av Estonias haveri.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag än en gång bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Prot. 2004/05:133
3 juni

*Krishanteringsbered-
skap på nationell nivå*

12 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 1 juni

KU20 Granskningsbetänkande

*Deklaration gällande samarbete med USA på krigsmaterielområdet
(avsnitt 2.4)*

Godkännande av

1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 4 (v, mp)

Votering:

232 för utskottet

36 för res. 4

1 avstod

80 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 34 fp, 27 kd, 14 c

För res. 4: 23 v, 12 mp, 1 -

Avstod: 1 c

Frånvarande: 29 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

*Regeringens utseende av ledamöter i styrelser för högskolor och univer-
sitet (avsnitt 2.10)*

Godkännande av

1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 8 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

129 för utskottet

131 för res. 8

89 frånvarande

Kammaren godkände anmälan i res. 8.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 23 v

För res. 8: 42 m, 34 fp, 27 kd, 15 c, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

*Utrikesminister Laila Freivalds information till EU-nämnden angående
ny kommissionsordförande (avsnitt 3.3)*

Godkännande av

1. utskottets anmälan

2. anmälan i res. 9 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

129 för utskottet

131 för res. 9

89 frånvarande

Kammaren godkände anmälan i res. 9.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 23 v

För res. 9: 42 m, 34 fp, 27 kd, 15 c, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Regeringens hantering av vapenembargot mot Kina (avsnitt 3.4)

Godkännande av

1. utskottets anmälan

2. anmälan i res. 10 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

129 för utskottet

130 för res. 10

90 frånvarande

Kammaren godkände anmälan i res. 10.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 23 v

För res. 10: 42 m, 34 fp, 27 kd, 14 c, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 8 c, 5 mp, 1 -

*Statsrådet Ibrahim Baylans uttalande kring tillbakadragande av en rap-
port från Skolverket (avsnitt 5.1)*

Godkännande av

1. utskottets anmälan

2. anmälan i res. 12 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

131 för res. 12

90 frånvarande

Kammaren godkände anmälan i res. 12.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 22 v

För res. 12: 42 m, 34 fp, 27 kd, 15 c, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 6 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Övriga i betänkandet upptagna frågor

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Utskottets genom fattade beslut godkända anmälan lades till handlingarna.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 juni

SoU24 Statlig organisation för handikappolitisk samordning

Punkt 1 (Statlig organisation för handikappolitisk samordning)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

153 för utskottet

117 för res. 1

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 23 v, 1 c, 12 mp, 1 -

För res. 1: 42 m, 34 fp, 27 kd, 14 c

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

BoU9 Ändrade regler för bostadsbidrag

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

216 för utskottet

54 för res. 1

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 34 fp, 27 kd, 23 v, 3 c, 12 mp, 1 -

För res. 1: 42 m, 12 c

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 2 (Höjning av det särskilda bidraget för hemmavarande barn)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

200 för utskottet

27 för res. 2

43 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 5 m, 34 fp, 23 v, 9 c, 12 mp, 1 -

För res. 2: 27 kd

Avstod: 37 m, 6 c

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 8 (Krav på konsekvensbeskrivning)

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

Votering:

196 för utskottet

34 för res. 7

40 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 2 m, 27 kd, 23 v, 15 c, 12 mp, 1 -

För res. 7: 34 fp

Avstod: 40 m

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 9 (Reformering av bostadsbidragen för att minska margineffekterna)

1. utskottet

2. res. 8 (kd, m, fp)

Votering:

153 för utskottet

117 för res. 8

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 23 v, 1 c, 12 mp, 1 -

För res. 8: 42 m, 34 fp, 27 kd, 14 c

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU13 Svenskt godkännande av fakultativt protokoll till FN:s konvention mot tortyr m.m.

Punkt 1 (Det nationella besöksorganet)

1. utskottet

2. res. (c)

Votering:

254 för utskottet

15 för res.

1 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 42 m, 34 fp, 26 kd, 23 v, 12 mp, 1 -

För res.: 15 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkterna 2–4

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

LU25 Assisterad befruktning och föräldraskap

Punkt 1 (Assisterad befruktning och föräldraskap)

Yrkande:

såvitt avser avslag på propositionen

1. utskottet

2. avslag på propositionen och därmed bifall till reservation 1 i denna del (kd)

Votering:

206 för utskottet

31 för res. 1

32 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 15 m, 29 fp, 23 v, 11 c, 12 mp, 1 -

För res. 1: 3 m, 27 kd, 1 c

Avstod: 1 s, 23 m, 5 fp, 3 c

Frånvarande: 28 s, 14 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Yrkande:

såvitt avser det särskilda yrkandet om styvbarnsadoption för ett lesbiskt par

1. utskottet

2. under överläggningen särskilt framställt yrkande med anledning av mot. L31 yrk. 1 (m)

Votering:

207 för utskottet

4 för yrk.

58 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 15 m, 29 fp, 23 v, 11 c, 12 mp, 1 -

För yrk.: 4 m

Avstod: 22 m, 5 fp, 27 kd, 4 c

Frånvarande: 28 s, 14 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 2 (Fastställande av föräldraskap)

1. utskottet

2. res. 2 (fp)

Votering:

190 för utskottet

31 för res. 2

48 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 20 m, 3 kd, 23 v, 15 c, 12 mp, 1 -

För res. 2: 31 fp

Avstod: 21 m, 3 fp, 24 kd,

Frånvarande: 28 s, 14 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 3 (Kostnader)

1. utskottet

2. mot. L31 yrk. 2 (m)

Votering:

208 för utskottet

4 för mot.

56 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 16 m, 25 fp, 23 v, 15 c, 12 mp, 1 -

För mot.: 4 m

Avstod: 21 m, 8 fp, 27 kd,

Frånvarande: 28 s, 14 m, 15 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU32 Straffrättsliga åtgärder mot skatteundandraganden avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter m.m.

Prot. 2004/05:133

3 juni

Punkt 2 (Begäran om en översyn)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, c)

Votering:

179 för utskottet

91 för res. 1

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 27 kd, 23 v, 12 mp, 1 -

För res. 1: 42 m, 34 fp, 15 c

Frånvarande: 28 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Punkt 4 (Finsk rödmärkt olja)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Votering:

233 för utskottet

36 för res. 3

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 41 m, 26 kd, 23 v, 15 c, 12 mp, 1 -

För res. 3: 1 m, 34 fp, 1 kd

Frånvarande: 29 s, 13 m, 14 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 5 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU33 Skatteavtal mellan Sverige och Nigeria

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU34 Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningbeslut

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU35 Avtal med Amerikas förenta stater om utlämning och om internationell rättslig hjälp i brottmål

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU11 Krishanteringsberedskap på nationell nivå

1. utskottet

2. res. (c, m, fp, kd)

Votering:

151 för utskottet

118 för res.

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av framst. 2004/05:RRS22 Riksrevisionens styrelses
framställning angående arbetslöshetsförsäkringen – kontroll och ef-
fektivitet

2004/05:A10 av Carl B Hamilton m. fl. (fp)

2004/05:A11 av Anders Wiklund och Camilla Sköld Jansson (v)

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 juni

2004/05:1785 av *Gunnar Andrén* (fp) till vice statsminister Bosse Ring-
holm

Användningen av EU-medel

2004/05:1786 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till justitieminister Tho-
mas Bodström

Ansvar för följderna av förbud mot blyammunition

2004/05:1787 av *Viviann Gerdin* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Blockering av barnpornografi på nätet

2004/05:1788 av *Krister Hammarbergh* (m) till finansminister Pär Nuder

Diskriminering av golfsporten i skattehänseende

2004/05:1789 av *Karin Pilsäter* (fp) till finansminister Pär Nuder

Periodiseringsfonderna

2004/05:1790 av *Ewa Thalén Finné* (m) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Fler företagare bland högskoleutbildade

2004/05:1791 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Förbifart Sala

2004/05:1792 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
E 18 Enköping–Sagån

2004/05:1793 av *Marita Aronson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Färdtjänst för funktionshindrade

2004/05:1794 av *Anne Marie Brodén* (m) till statsrådet Morgan Johans-
son

Folkhälsoinstitutets opinionsbildning

2004/05:1795 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
 Halverade införselkvoter
2004/05:1796 av *Gabriel Romanus* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
 Åldersgräns för att förebygga olyckor
2004/05:1797 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Morgan Johansson
 Digital tv till alla
2004/05:1798 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ibrahim Baylan
 Särskolans framtid
2004/05:1799 av *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) till statsrådet Ylva Johansson
 Överblivna läkemedel
2004/05:1800 av *Kalle Larsson* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
 Tortyrkonventionen
2004/05:1801 av *Gabriel Romanus* (fp) till statsminister Göran Persson
 EG-rättens tillämpning
2004/05:1802 av *Hans Backman* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm
 Idrottande ungdomars alkoholkonsumtion
2004/05:1803 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
 Militärt samarbete med Israel
2004/05:1804 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
 Svensk militärattaché i Israel
2004/05:1805 av *Martin Andreasson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
 Inreseförbud för vitryska regimföreträdare
2004/05:1806 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
 Vapenembargo mot Israel
2004/05:1807 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsminister Leni Björklund
 Militärt samarbete med Israel
2004/05:1808 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsminister Leni Björklund
 Svensk vapenhandel med Israel
2004/05:1809 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsminister Leni Björklund
 Militärt samarbete mellan EU och Israel
2004/05:1810 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
 Sveriges arbete med energitjänstedirektivet
2004/05:1811 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till näringsminister Thomas Östros
 Lokalinvesteringar och förmånsrättslagstiftningen
2004/05:1812 av *Mona Jönsson* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
 SJ och diskriminering

Prot. 2004/05:133
 3 juni

Prot. 2004/05:133
3 juni

2004/05:1813 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Mes-
sing

Rikstrafikens ansvar för flygtrafiken

2004/05:1814 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Apoteket

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 7 juni.

17 § Kammaren åtskildes kl. 14.34.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 6 § anf. 30 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 74 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om ändrad partibeteckning	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Ledighet	1
4 § Anmälan om kompletteringsval till justitieutskottet och bostadsutskottet.....	2
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
6 § Assisterad befruktning och föräldraskap	6
Lagutskottets betänkande 2004/05:LU25	6
Anf. 1 MARIA HASSAN (s)	6
Anf. 2 MARTIN ANDREASSON (fp)	7
Anf. 3 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	9
Anf. 4 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	12
Anf. 5 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	13
Anf. 6 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	13
Anf. 7 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	14
Anf. 8 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	15
Anf. 9 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	15
Anf. 10 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	16
Anf. 11 INGER RENÉ (m).....	16
Anf. 12 TASSO STAFILIDIS (v)	18
Anf. 13 ANNIKA QARLSSON (c).....	21
Anf. 14 ULF HOLM (mp).....	23
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	24
Anf. 16 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	26
Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	26
Anf. 18 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	27
Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	27
Anf. 20 ANNIKA QARLSSON (c) replik	28
Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	28
Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (c) replik	28
Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	28
Anf. 24 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	29
Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	29
Anf. 26 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	29
Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	30
Anf. 28 PATRIK NORINDER (m)	30
Anf. 29 TASSO STAFILIDIS (v) replik	32
Anf. 30 PATRIK NORINDER (m) replik	33
Anf. 31 TASSO STAFILIDIS (v) replik	33

Anf. 32	PATRIK NORINDER (m) replik.....	34
Anf. 33	CHATRINE PÅLSSON (kd)	34
Anf. 34	MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	35
Anf. 35	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	36
Anf. 36	MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	36
Anf. 37	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	37
Anf. 38	TASSO STAFILIDIS (v) replik	37
Anf. 39	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	38
Anf. 40	TASSO STAFILIDIS (v) replik	38
Anf. 41	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	39
Anf. 42	MARTIN ANDREASSON (fp) replik	39
Anf. 43	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	39
Anf. 44	MARTIN ANDREASSON (fp) replik	40
Anf. 45	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	40
Anf. 46	ANNIKA QARLSSON (c) replik	41
Anf. 47	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	41
Anf. 48	ANNIKA QARLSSON (c) replik	42
Anf. 49	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	42
Anf. 50	CARL-AXEL ROSLUND (m)	43
Anf. 51	TASSO STAFILIDIS (v) replik	44
Anf. 52	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	44
Anf. 53	TASSO STAFILIDIS (v) replik	44
Anf. 54	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	45
Anf. 55	MIA FRANZÉN (fp)	45
Anf. 56	BIRGITTA OHLSSON (fp)	46
Anf. 57	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	47
Anf. 58	PATRIK NORINDER (m)	48
Anf. 59	TUVE SKÅNBERG (kd)	49
	(Beslut fattades under 14 §.)	49
7 §	Straffrättsliga åtgärder mot skatteundandraganden avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter m.m.	49
	Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU32	49
Anf. 60	ULF SJÖSTEN (m)	49
Anf. 61	ANNA GRÖNLUND KRANTZ (fp)	49
Anf. 62	STAFFAN DANIELSSON (c)	51
Anf. 63	PER-OLOF SVENSSON (s)	51
Anf. 64	ULF SJÖSTEN (m) replik	52
Anf. 65	PER-OLOF SVENSSON (s) replik	52
Anf. 66	ULF SJÖSTEN (m) replik	52
Anf. 67	PER-OLOF SVENSSON (s) replik	52
Anf. 68	MARIE ENGSTRÖM (v)	53
Anf. 69	GUNNAR ANDRÉN (fp)	53
Anf. 70	LARS GUSTAFSSON (kd)	54
	(Beslut fattades under 14 §.)	54
8 §	Skatteavtal mellan Sverige och Nigeria	54
	Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU33	54
	(Beslut fattades under 14 §.)	54

9 § Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningensbeslut.....	55
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU34	55
(Beslut fattades under 14 §.).....	55
10 § Avtal med Amerikas förenta stater om utlämning och om internationell rättslig hjälp i brottmål	55
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU35	55
Anf. 71 CHRISTER ERLANDSSON (s)	55
Anf. 72 OLLE SANDAHL (kd).....	57
(Beslut fattades under 14 §.).....	58
11 § Krishanteringsberedskap på nationell nivå.....	59
Försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU11	59
Anf. 73 ESKIL ERLANDSSON (c).....	59
Anf. 74 ROLF GUNNARSSON (m).....	59
Anf. 75 ALLAN WIDMAN (fp)	64
Anf. 76 ERLING WÄLIVAARA (kd)	65
Anf. 77 PETER JONSSON (s)	67
Anf. 78 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	68
Anf. 79 PETER JONSSON (s) replik.....	69
Anf. 80 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	70
Anf. 81 PETER JONSSON (s) replik.....	70
Anf. 82 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik	71
Anf. 83 PETER JONSSON (s) replik.....	71
Anf. 84 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik	72
Anf. 85 PETER JONSSON (s) replik.....	72
Anf. 86 ROLF GUNNARSSON (m) replik	73
Anf. 87 PETER JONSSON (s) replik.....	73
Anf. 88 ROLF GUNNARSSON (m) replik	74
Anf. 89 PETER JONSSON (s) replik.....	74
Anf. 90 BERIT JÓHANNESSEN (v)	75
Anf. 91 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	76
(Beslut fattades under 14 §.).....	78
12 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 1 juni	78
KU20 Granskningsbetänkande	78
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 juni	80
SoU24 Statlig organisation för handikappolitisk samordning	80
BoU9 Ändrade regler för bostadsbidrag.....	80
UU4 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående UD och Sida i utvecklingssamarbetet	82
UU13 Svenskt godkännande av fakultativt protokoll till FN:s konvention mot tortyr m.m.	82
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	82
LU25 Assisterad befruktning och föräldraskap	82
SkU32 Straffrättsliga åtgärder mot skatteundandraganden avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter m.m.	84

SkU33 Skatteavtal mellan Sverige och Nigeria	84
JuU34 Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut	84
JuU35 Avtal med Amerikas förenta stater om utlämning och om internationell rättslig hjälp i brottmål	84
FöU11 Krishanteringsberedskap på nationell nivå.....	84
15 § Bordläggning.....	85
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	85
17 § Kammaren åtskildes kl. 14.34.	87

Elanders Gotab, Stockholm 2005